

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Politický život ve městě Štítý

Autor diplomové práce:

Bc. Dana Valentová

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Valentová Dana

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Šumperk

Název práce

Politický život ve městě Štítý

Anglický název

Political process in the municipality of Štítý

Cíle práce

Tématem diplomové práce je politický proces na lokální (komunální) úrovni rozhodování v období po roce 1989. Výzkum bude zaměřen na vybraný region – město Štítý ležící v Olomouckém kraji (okres Šumperk) v komparaci s obcemi Horní Studénky a Zborov. Před rokem 1989 byly Horní Studénky i Zborov součástí Štítů a ve srovnání s městem mají menší počet obyvatel.

Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu:

1. Charakterizovat a vyhodnotit hlavní socioekonomické ukazatele regionu (obcí).
2. Identifikovat a charakterizovat aktéry politického procesu v obcích (politické strany, místní sdružení nezávislých kandidátů, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a jejich vzájemné vztahy.
3. Ukázat, jak se sociální a ekonomické podmínky odrazily ve volebním chování občanů a nakolik se na utváření lokální politické scény podílejí kontextuální faktory.

Metodika

Ve výzkumu politického procesu na lokální a regionální úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení [Balík 2005: 166–167].

Při vypracování diplomové práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti politického procesu v různých obcích a regionech. Práce bude postavena jako komparace tří obcí. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy využívané v politologii, především případová studie.

Harmonogram zpracování

vyhledávání podkladových materiálů	- do 7/2011
studium literatury	- do 8/2011 a dále v průběhu zpracování práce
dokončení teoretické části	- do 10/2011
dokončení praktické části	- do 2/2012

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

město Štítý, obec Horní Studénky, obec Zborov, zastupitelstvo obce, rada obce, komunální volby, politické subjekty, mandát, nezávislí kandidáti, volební účast

Doporučené zdroje informací

Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.
Balík, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P.; Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005.
Balík, S. Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006. Brno: CDK, 2008.
Čmejrek, J. a kol. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Praha: Kernberg Publishing, 2009.
Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010.
Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80 - 101.
Outlý, J. Volby do zastupitelstev - vývoj a souvislosti. Politologická revue č. 2, 2003, s. 17 - 44.
Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (včetně pozdějších novelizací).
Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev v obcích.

Vedoucí práce

Čopík Jan, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2012

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma: „Politický život ve městě Štítý“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

Ve Štítech 18.3.2012

.....

Bc. Dana Valentová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D., z Katedry humanitních věd ČZU v Praze, za metodické vedení, odbornou pomoc, vlídný přístup, cenné rady a především čas, který mi věnoval při zpracování práce.

Zároveň děkuji všem dotazovaným zástupcům obcí, politickým aktérům a občanům, kteří mi poskytli podklady a informace nezbytné pro vypracování diplomové práce.

Politický život ve městě Štítý

SOUHRN

Tématem práce je – prostřednictvím případových studií – postihnout rozdíly lokálních politických systémů tří obcí, města Štítý a dvou obcí Horní Studénky a Zborov, které se od Štítů po roce 1990 oddělily.

První teoretická část je věnována zákonnému vymezení základních pojmů vztahující se především k legislativní úpravě obcí a také voleb do zastupitelstev. Pozornost je věnována politickým stranám, formám stranictví, formám participace, a to především z pohledu velikosti obcí.

Stěžejním cílem praktické části práce je zmapovat a analyzovat samosprávu tří vybraných obcí. Pozornost je věnována zejména místním politickým subjektům, jejich vzájemným vztahům a participaci obyvatel na správě obcí. Analýza samosprávy je uvozena charakteristikou socioekonomických a rozvojových ukazatelů.

Political process in the municipalite of Štítý

SUMMARY

Subject of this thesis is - through case studies - to set out differences of local political systems of three municipalities, the town of Štítý and two municipalities Horní Studénky a Zborov that were separated from Štítý after 1990.

The first theoretic part provides statutory definitions of essential terms relating, in particular, to regulation of municipalities and also local government elections set in the legislation. Attention is drawn to political parties, forms of party line, forms of participation, particularly from the perspective of size of municipalities.

Core aim of the practical part of the thesis is to map and analyse self-government of three selected municipalities. Attention is focused, in particular, on local political bodies, their mutual relationships and participations of citizens in administration of the municipalities. Analysis of the self-government is introduced with the character of social-economic and developing indicators.

Klíčová slova: město Štítý, obec Horní Studénky, obec Zborov, zastupitelstvo obce, rada obce, komunální volby, politické subjekty, mandát, nezávislí kandidáti, volební účast

Key words: the town of Štítý, the municipality of Horní Studénky, the municipality of Zborov, municipality council, municipality board, communal elections, political bodls, mandate, independent candidates, participation in elections

Obsah:

1	Úvod	9
2	Téma a cíl práce	10
2.1	Metodika.....	12
3	Literární rešerše – Teoretická část	13
3.1	Ústavní základy samosprávy	13
3.2	Obecné vymezení postavení obcí a samosprávy.....	15
3.3	Pravomoc a působnost obcí.....	16
3.3.1	Funkce obcí a samosprávy.....	18
3.4	Orgány obcí	20
3.5	Struktura sídel a obcí	24
3.6	Volební proces v obcích a regionech	26
3.6.1	Volební strany a nezávislí kandidáti.....	27
3.6.2	Komunální koalice a politické modely.....	30
3.7	Venkov jako lokální politický prostor - shrnutí	33
4	Praktická část - Případová studie město Štítý	34
4.1	Poloha a geografické podmínky	34
4.2	Historický vývoj města Štítý	34
4.3	Demografická charakteristika obce	38
4.3.1	Věková struktura.....	39
4.4	Sociální a ekonomický charakter území.....	42
4.4.1	Zaměstnanost	42
4.4.2	Národnostní charakteristika	47
4.4.3	Doprava	48
4.4.4	Školství	49
4.4.5	Zdravotnictví a sociální péče	49
4.4.6	Sport a volnočasové aktivity	50
4.4.7	Služby, občanská vybavenost	50
4.4.8	Rozpočet obce	51
4.5	Shrnutí, SWOT analýza	52
5	Základní politická charakteristika města Štítý	54
5.1	Lokální politický systém – historický úvod.....	54

5.2	Charakteristika současných politických subjektů	56
5.3	Vývoj politických aktérů ve vedení města	61
5.4	Občanská participace	66
5.4.1	Protestní formy participace	68
5.4.2	Ostatní formy participace	70
5.5	Veřejné aktivity, prezentace, meziobecní spolupráce	71
5.6	Soudržnost a štěpení.	72
5.7	Rozvoj obce, závěr	75
6	Obec Horní Studénky – případová studie	76
6.1	Poloha, občanská vybavenost, ekonomická aktivita	76
6.2	Demografická studie	80
6.3	Vývoj komunální politiky od 90. let	83
6.4	Lokální politické subjekty	86
6.5	Hlavní témata lokální politiky	89
6.6	Dílčí závěry	89
7	Obec Zborov – případová studie	90
7.1	Poloha, občanská vybavenost a ekonomické aktivity	90
7.2	Demografická situace	93
7.3	Vývoj komunální politiky od 90. let	94
7.4	Lokální politické subjekty	97
7.5	Hlavní témata lokální politiky	100
7.6	Dílčí závěry	100
8	Konečný závěr.	101
9	Seznam použitých zdrojů	104
10	Seznam tabulek	107
11	Seznam obrázků	110

1 Úvod

Lokální politika byla vždy lidem hodně blízká, při mnohých příležitostech často hodnocená, i když v hromadných sdělovacích prostředcích jsme z logiky věci vtahováni nejvíce do problémů celorepublikových. V okresních denících jsou titulní stránky ponechány především pichlavějším problémům lokálních politiků, nejlépe rozsahu soudních sporů či podaných trestních oznámení, aby byla zajištěna lepší prodejnost tisku. S rozsahem běžné činnosti komunálních politiků na lokální úrovni jsou občané pak hromadně seznamováni především prostřednictvím místních zpravodajů, pokud má obec v rozpočtu finanční prostředky na informovanost vyčleněny. Skutečně malé obce však tisk periodik vůbec nevydávají a prezentují se pouze na svých webových stránkách, ale ani tohle pravidlo všechny malé obce nesdílí. A v případě četnějších periodik, obvykle týdeníků, pokud je obec v takovém rozsahu vydávají, pak informace z komunální politiky jsou téměř jen okrajové a převládají placené reklamy a plánované kulturní akce. Obce se pak i přes nedostatek finančních prostředků málo kdy schylují k možnosti prodeje takových tiskovin a spíše volí bezplatnou roznášku do domácností, aby si občan potažmo volič myslel, že je o činnosti obce informován.

Při seznamování s lokální politikou musíme vyzdvihnout jeden velmi zásadní a také velmi významný a současně novodobý prostředek informovanosti, kterým jsou webové stránky obcí. Odkaz na stránky můžeme získat z několika nejužívanějších portálů veřejné správy, nejčastěji to jsou: portal.gov.cz, obce.cz nebo elektronický portál územních samospráv ePUSA.cz, jako pokus o vytvoření celostátní databáze obcí a ostatních správních subjektů. Demokratický proces vždy byl a stále je velmi křehký způsob vládnutí a lze jím při nedostatečné kontrole také hodně pokazit. Proto nás obecně zajímá, jak jsou občané spokojeni s řízením obce a zda se na řízení obce podílí. O tom nám hodně napoví také často uváděný a sledovaný údaj participačního chování občana, tedy projev aktivní a pasivní volební účasti na úrovni komunální politiky.

Do předmětu zkoumání se tak dostává problematika regionu, a to jak sledování socioekonomického, demografického, tak i politického vývoje. Zdravým základem fungování státu je právě kvalitní řízení a rozvoj obcí, což si všichni bezesporu uvědomujeme. Toho lze dosáhnout vytvořením takového rozsahu rámce činností, včetně potřebných finančních prostředků a takových kontrolních mechanismů, aby obce při plnění svých povinností prosperovaly. Stát svým zásahem do rozpočtového určení daní může

preferovat velikostně lidnatější lokality, tedy velká města a také to dosud tak upřednostňoval. S odstupem času se ukazuje tento způsob preference státu jako velmi zavádějící a nespravedlivý. Nezbývá než doufat, že novým určením daní se úpadek malých obcí alespoň zastaví. Dosud měnící se koncepce různých oblastí řízení státu, časté změny rozpočtového určení daní, vyvolávají nejasná pravidla při řízení malých obcí. Rovněž koncepce volnosti osamostatnění obcí na počátku roku 1990 a následná regulace změnou zákona o obcích již nemohla napravit značnou roztržičnost území v počtu malých obcí. Ani následný pokus politiků na národní úrovni nedostatkem finančních prostředků donutit „malé“ obce se slučovat nevyřešil takovou roztržičnost obcí, jaká je v ČR.

Nově nastolené politické a společenské změny po listopadu roku 1989 nám přinesly vhodné podněty k širšímu bádání prostředí místních lokalit, zda např. forma osamostatnění obcí po r. 1990 byla politicky správnou volbou a zda zhodnocením rozsahu 20letého období je občany pozitivně přijímáno.

Zkoumání politického procesu na lokální úrovni, vliv politických stran a hnutí v místní politice, hlavní aktéry místní politiky, rovněž teorie koalic na lokální úrovni se dostává do hledáčku bádání od konce 90. let, kdy část odborné vědecké veřejnosti provádí politologický výzkum a svoje zkoumání soustřeďuje na politický proces v českém venkovském prostoru. Využívá při něm forem studií zaměřených na krajské a komunální volby, u kterých vyhodnocuje volební výsledky a volební geografii, dále forem případových studií jednotlivých obcí, u kterých se lépe odhalují na konkrétním případě sledované cíle a individualita výjimečnosti. Opomenout nelze ani studia věnovaná regionálnímu rozvoji pro odhalování příčin regionálních disparit a vlivu regionálních politik.

2 Téma a cíl práce

Tématem diplomové práce je především zhodnocení politického vývoje ve městě Štítý od listopadu 1989 do komunálních voleb 2010, vedené snahou autorky o co nejaktuálnější vypovídající stav současnosti. Samotné historické městečko Štítý velikosti nad dva tisíce obyvatel ovlivnilo vývoj dvou malých okolních obcí, o které byl okruh bádání rozšířen. Do roku 1989 patřily obce Horní Studenky a Zborov pod střediskovou obec Štítý. Samotné Štítý historicky patřily na rozdíl od dalších dvou hodnocených obcí do pohraničního regionu s převážnou částí německého obyvatelstva, kdy po roce 1945 ztratily

velkou část svého obyvatelstva a pokles byl tak značný, že úbytkem obyvatel přestaly být Štíty městem. Ke svému ztracenému označení „město“ se obec Štíty přihlásila k 1. červenci 1994, a to na základě zákona o obcích, kdy kritéria hodnocení jí navrácení statutu pomohla přiznat. To již další dvě zmíněné obce ke Štítům nepatřily, neboť se osamostatnily, jak zákon o obcích umožnil. Dalším důvodem výběru tématu diplomové práce je skutečnost blízkého vztahu k hodnoceným obcím. Štíty leží na okraji okresu Šumperk a Olomouckého kraje a sousedí s obcemi Pardubického kraje. Pod město Štíty patří místní části Březná, Heroltice a Crhov, které se k osamostatnění obcí po r. 1990 nepřihlásily, a v současné době jim ani zákon o obcích takovou možnost nedává právě pro nízký počet obyvatel.

Cílem práce je v rámci zvoleného tématu:

1. Charakterizovat a vyhodnotit hlavní socioekonomické ukazatele regionu - obcí.
2. Identifikovat a charakterizovat aktéry politického procesu v obcích (politické strany, místní sdružení nezávislých kandidátů, zájmové skupiny, podnikové subjekty apod.) a jejich vzájemné vztahy.
3. Ukázat, jak se sociální a ekonomické podmínky odrazily ve volebním chování občanů a nakolik se na utváření lokální politické scény podílejí kontextuální faktory.

Komunální politika v malých obcích má svá specifika a liší se od politiky ve větších obcích a městech, a právě takové odlišnosti jsou v práci popisovány. Porovnáním výsledků vybraného vzorku obcí lze dojít k závěru výhodnosti osamostatnění obcí a specifík i podobností těchto obcí. Cílem práce je zjistit prostřednictvím analýzy politického procesu v obci vývoj místního stranického spektra, a to včetně způsobu sestavování kandidátních listin, faktory ovlivňující volební chování voličů a následné volební výsledky jednotlivých volebních stran a hnutí, obsazení a strategie určení rozhodujících funkcí v zastupitelstvu, dále jeho struktura a fungování.

K naplnění stanoveného cíle bylo nezbytné v úvodní teoretické části práce vymezit zkoumaný předmět prostřednictvím metody syntetizace, kterou se vysvětlují základní a pro účel práce relevantní pojmy, které jsou definovány na základě analýzy dokumentů odborné literatury. Odborná literatura se vztahuje ke komunální politice velmi podrobně ze všech nezbytných úrovní. Teoretická část práce se pak stala východiskem pro část aplikovanou,

kteřá již umožnila konkretizaci dílčích politických aspektů, na které je praktická část zaměřena. V praktické části byly zhodnoceny a zpracovány relevantní údaje, které zahrnují demografickou a socioekonomickou charakteristiku hodnocených obcí, včetně analýzy místních politických procesů. Základem pro rozbor obecné analýzy volebních výsledků a účastí ve volbách se staly přesně podložené údaje z volebního serveru Českého statistického úřadu. Dílčím cílem práce, zejména v praktické části, je snaha poskytnout podklady pro další zkoumání lokálních politických aspektů a jejich zákonitostí.

Malé obce tvoří většinu z celkového počtu obcí, jak je v práci dále uvedeno, proto zkoumání problematiky dává smysl, především pro takovou četnost a rozsáhlost vztahů a politických aspektů. Přiblížit se a pochopit lokální politické jevy v malých obcích je skutečně velkou výzvou, i když zkoumání je provedeno jen na malém vzorku obcí, může napomoci komplexněji porozumět komunálnímu politickému prostředí.

2.1 Metodika

Ve výzkumu politického procesu na lokální a regionální úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení.¹

Při vypracování diplomové práce byl využit výzkumný přístup, jenž se snažil zohledňovat odlišnosti politického procesu v různých obcích regionu. Práce byla postavena jako komparace tří obcí. Ke sběru dat byly využity zejména dvě základní techniky, a to studium dokumentů a dotazování. Ve výzkumné části informace byly získávány prostřednictvím dotazníků, polostandardizovaných rozhovorů s představiteli obcí, zástupců politických stran, aktérů a občanů. Výčet je uveden v závěru práce. Dále byly použity další standardní metodologické postupy využívané v politologii, především případové studie. Byly zkoumány materiály volebních stran, kronika města Štítý, zpravodaje „Štítecký list“ a analyzovány veškeré volební výsledky od roku 1990.

¹ BALÍK, S., *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In: Fiala, P. Strmiska, M. (Eds.) *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: Institut pro srovnávací politologický výzkum Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, 2005, s. 166 – 167.

3 Literární rešerše – Teoretická část

3.1 Ústavní základy samosprávy

„Odborná veřejnost spojuje princip demokracie také se samosprávou. Myšlenka samosprávy je slučitelná jen s demokracií, především založené na pluralitě společenských a politických zájmů, a jako taková je založena v podstatě na partnerském vztahu státu a veřejnoprávních korporací jako subjektů samosprávy. Vrcholné zakotvení práva na samosprávu nalezneme v ústavním pořádku ČR, zejména pak v Ústavě ČR² a Listině základních práv a svobod,³ vedle nejdůležitějších institutů společnosti a práva. Zákonodárce tím uznal a dokázal neopominutelné a zásadní místo územní samosprávy v demokratickém právním státě. Ústavní základ není přiznán zájmové samosprávě.⁴

Územní samospráva se zmiňuje hned v základních ustanoveních Ústavy ČR rovněž v preambule Listiny základních práv a svobod. V čl. 8 Ústavy již výslovně uvádí, že „*zaručuje se samospráva územních samosprávných celků*“. Územní samospráva je chráněna i ve smyslu ustanovení čl. 9 odst. 2 a odst. 3 Ústavy jako podstatná náležitost demokratického právního státu. Bližší vymezení územní samosprávy na ústavní úrovni představuje hlava sedmá Ústavy ČR, a to v šesti člancích:

- a) Čl. 99 Ústavy vymezuje vnitřní členění ČR jako jednotného státu na samosprávné obce a kraje, ponechávající regulaci jejich počtu i velikosti jiným právním předpisům. Ústava vylučuje, aby pouze zákon zrušil obce a kraje, nevylučuje však zřízení nového prvku územní samosprávy při respektování krajů a obcí. Ústava sice nezná územní samosprávu na úrovni městských částí statutárních měst, ale jejich ústavnost připustil Ústavní soud.⁵
- b) Ustanovením čl. 100 Ústavy jsou konstituovány obce a kraje jako územní společenství občanů, které mají právo na samosprávu. Definice vystihuje tři prvky, jejich spojení tvoří podstatu obce, resp. kraje: **územní základ, osobní základ a samosprávný základ**. V této souvislosti je třeba zmínit i čl. 21 odst. 1 LPS, který

² Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

³ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního z. č. 162/1998 Sb.

⁴ VALENTOVÁ, Dana. *Normotvorná pravomoc obcí a krajů*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Kabinet knihovnictví, 2004.s.5-9.

⁵ KOUDELKA, Z., *K ústavní charakteristice samosprávy*. Parlamentní zpravodaj, 2000, č. 1., s. 9.

zakotvuje právo občanů podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.

- c) Ustanoveními čl. 101 odst. 1 a 2 Ústavy je zakotveno výsadní postavení zastupitelstev ke správě obcí a krajů. Ostatní orgány obcí a krajů jsou od zastupitelstva odvozeny a nemají v oblasti samosprávy již výslovný ústavní základ. Navazující odst. 3 označuje obec, resp. kraj za veřejnoprávní korporaci, která může mít vlastní majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu. Jedná se rovněž o základní znak územní samosprávy **ekonomický základ**.
- d) Výslovně je ustanovením čl. 104 odst. 2 Ústavy stanoveno, že „*zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech samosprávy, pokud nejsou zákonem svěřeny zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku*“. To znamená, že pokud není určitá oblast samosprávy zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku výslovně svěřena zákonem, náleží rozhodnutí o ní zastupitelstvu obce. V odstavci 3 stejného článku Ústava ČR přiznává územní samosprávě oprávnění vydávat právní předpisy. Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů jsou především projevem jejich práva na samosprávu, do kterého může stát zasahovat jen ústavou stanoveným způsobem. Ústavním základem právo tvorby v oblasti přenesené působnosti je pak ustanovení čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR, podle něhož *orgány územní samosprávy mohou na základě zákona v jeho mezích vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny*. Obce či kraje jsou tedy oprávněny pro oblast přenesené působnosti k vydání nařízení.
- e) Čl. 105 Ústavy ČR obsahuje ustanovení tvořící podklad pro tzv. přenesenou působnost obcí a krajů, tedy výkon státní správy. K problematice ústavněprávních základů územní samosprávy je třeba zdůraznit, že pro územní samosprávu jsou dále velmi významná ta ústavní ustanovení, která obecně regulují realizaci veřejné moci a ukládání povinností fyzickým a právnickým osobám. Vystupují-li tedy obec a kraj jako subjekty veřejné správy, mohou postupovat je způsobem a v mezích stanovených zákonem. Samozřejmě v oblasti soukromoprávních vztahů se na územní samosprávu hledí jako na běžné právnické osoby. Tvorba vůle v obci či kraji musí respektovat zásadu zakotvenou v čl. 6 Ústavy, že politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny vyjádřené svobodným hlasováním. Rozhodování většiny dbá ochrany menšin. Dle ustanovení čl. 2 odst. 3 LPS pak každý může činit, co

není zákonem zakázáno, a nikdo nemůže být nucen činit, co zákon neukládá. Dle ustanovení čl. 4 LPS povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem. Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky. Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.

Úprava územní samosprávy požívá ústavně zakotvené možnosti ochrany prostřednictvím ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. c) Ústavy, podle kterého Ústavní soud rozhoduje o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu. Tzv. komunální ústavní stížnost je oprávněno podat zastupitelstvo obce či kraje, jestliže tvrdí, že nezákonným zásahem státu bylo porušeno zaručené právo územního samosprávného celku na samosprávu.

3.2 Obecné vymezení postavení obcí a samosprávy

Právní úpravu postavení obcí představuje zákon č. 128/2000Sb., o obcích (**Obecní zřízení**), ve znění pozdějších předpisů. Zákon prošel do dnešní doby již několika novelizacemi a stále se vyvíjí, tak uvádět jednotlivé zákonné změny ztrácí na významu. Současné postavení obce je zákonem v souladu s ústavní úpravou charakterizováno tak, že obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Speciální úprava byla vytvořena pro Prahu zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. Městem se stává obec, která má alespoň 3000 obyvatel, a pokud tak stanoví na návrh obce předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Nadále platí, že území statutárních měst se může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy; města upraví své vnitřní poměry ve věcech správy města statutem, který je vydán formou obecně závazné vyhlášky obce.

Každá část území České republiky je součástí **území** některé obce. To platí až na výjimky stanovené zákonem o zajišťování obrany ČR. Zákon o obcích výslovně normativně upravuje proces sloučení a oddělení obcí. Obec má jedno nebo více katastrálních území. Obec, městské obvody a městské části mohou mít svůj znak a vlaku

a mohou používat své razítko (se znakem obce, městského obvodu, městské části), a to však jen v případě, kdy zvláštním zákonem není stanoveno povinné užívání úředního razítka s malým státním znakem. **Občanem** obce je fyzická osoba, která je státním občanem ČR je v obci hlášena k trvalému pobytu. Zákon o obcích výslovně normativně upravuje práva občana a rovněž oprávnění fyzické osoby, která dosáhla věku 18 let a vlastní na území obce nemovitost. Zákon o obcích přiznává stejná oprávnění cizím státním občanům od věku 18 let, pokud jsou na území obce přihlášení k trvalému pobytu, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána a která byla vyhlášena.

Počáteční základy samosprávy spadají do doby Rakousko-Uherska, svým zaměřením práce nepostihuje tak rozsáhlé období, pouze nelze opomenout důležitou skutečnost, že v celém období už tehdejší samosprávy se objevuje až zoufalý nedostatek finančních prostředků, vyvolaný z velké části především rozrůstáním správních agend – zejména v oboru přenesené působnosti. Výčet činností, kterými se samospráva v přenesené působnosti musela zabývat, byl rozsahem velmi obsáhlý a překračoval naprosto možnosti obcí.

3.3 Právomoc a působnost obcí

Jak již bylo zmíněno, obce vykonávají vedle vlastní samosprávné působnosti i působnost přenesenou. **Působnost** bývá zpravidla charakterizována jako okruh svěřených úkolů, respektive okruh společenských vztahů, jenž může obec regulovat. Rozlišuje se přitom působnost věcná, územní a osobní. Uvnitř stanoveného okruhu pak subjekt působnosti realizuje svoji **právomoc**, kterou se rozumí soubor instrumentů a nástrojů k plnění svěřených úkolů. Ve vztahu k obcím zásadně rozlišujeme tzv. **samostatnou působnost**, tedy samosprávnou činnost, zakotvenou v právu na samosprávu. Do této působnosti smí stát zasahovat jen způsobem stanoveným zákonem a jen vyžaduje-li to ochrana zákona. Oproti tomu tzv. **přenesená působnost** je dekoncentrovaná státní správa svěřená obcím zákony na základě čl. 105 Ústavy. Nejvýznamnějším prostředkem k realizaci obou působností je vydávání právních předpisů. Samostatnou působnost vymezuje zákon o obcích ve svém ustanovení § 35. „*Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je*

*zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.*⁶

V rozsahu samostatné působnosti obce lze konat **místní referendum** jako jediný projev přímé demokracie, jehož obecnou zákonnou úpravu dosud zná český právní řád.⁷ Při výkonu samostatné působnosti mohou obce vzájemně spolupracovat, zejména na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu, na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí nebo zakládáním právnických osob podle zvláštního zákona dvěma nebo více obcemi. Obce mohou spolupracovat s obcemi jiných států a být členy mezinárodních sdružení místních orgánů.

Co se týká zákonné úpravy **přenesené působnosti** obcí, tak ta je blíže rozvedena již v uvedeném zákoně o obcích – v ustanoveních § 61 až 66. Kromě základního rozsahu přenesené působnosti vykonávají některé obce v rozsahu stanoveném zvláštními zákony státní správu i v širším správním obvodu, jde o pověřené obecní úřady. V souvislosti s reformou územní veřejné správy účinné k 1. lednu 2003 bylo zavedeno třístupňové členění obcí pro účely výkonu státní správy, a to pověřené obecní úřady (jak již bylo zmíněno) a obecní úřady s rozšířenou působností. Metodickou a odbornou pomoc pro oblast přenesené působnosti vykonává vůči orgánům obcí krajský úřad. Na výkon státní správy obce obdrží ze státního rozpočtu příspěvek. Zákon umožňuje obcím modifikovat výkon zákonem svěřené přenesené působnosti I. (základní obce) a III. (obce s rozšířenou působností) stupně; výkon přenesené působnosti II. (obce pověřené) stupně však zákonodárce obcím neumožnil smluvně převést. K uzavření veřejnoprávní smlouvy mezi obcemi je třeba souhlasu krajského úřadu. Závěrem k samostatné a přenesené působnosti obcí je nezbytné zdůraznit ustanovení § 8 zákona o obcích, podle kterého je upřesněno: Pokud zvláštní zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že jde o samostatnou působnost či o přenesenou působnost, platí, že jde vždy o činnost patřící do samostatné působnosti obcí.

⁶ § 35 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Viz ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů. Referendum ad hoc, a to na celostátní úrovni, pak upravuje ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. Od roku 2011 je možné uspořádat krajské referendum.

3.3.1 Funkce obcí a samosprávy

K historickým kořenům dnešní samosprávy patří bezpochyby dávné a kontinuální tradice českých a jiných evropských sídel, protože vždy jsme do Evropy patřili; jejich obyvatelé buď sami nebo prostřednictvím svých zástupců a reprezentantů rozhodovali o množství společných záležitostí. V dnešní době jsou nám předkládány dvě základní možnosti (sebe) chápání územních společenství obyvatel – to na úrovni místní, ale částečně také na úrovni národní. „*Tuto dichotomii vtělenou do pojmů (a konceptů) **Gemeinschaft** a **Gesellschaft** představil v závěru 19. století Ferdinand Tönnies. České překlady **společenství** a **společnost** nevystihují zcela německý originál. **Gemeinschaft** chápe obec (nikoli nutně jen územně vymezenou, ale i personálně) sama sebe jako společenství formované rolnickými a měšťanskými postoji. Tato koncepce je spíše kolektivistická, vychází z altruismu sousedské pospolitosti. Jejím protikladem je individualistická a racionalistická modernita označovaná jako **Gesellschaft** (v němčině se takto označují i obchodní společnosti, s tímto pojmem tak jsou nerozlučně spojeny pojmy typu utilitarismus, vypočítavost, důraz na výkonnost a efektivitu. Společnost (Gesellschaft) se vyznačuje egoismem, soutěží, ziskem, instrumentální racionalitou.*“⁸ Pokud nám připadá toho rozdělení jako překonané, zidealizované nebo zcela teoretické, tak tomu tak skutečně není a prakticky a každodenně se odráží v řadě běžných rozhodování a politických diskusí. Možná v některých případech je to neuvědomovaně nebo skrytě, přesto tyto názorové střety jsou stále přítomny. Obě pozice hodnocení můžeme přiblížit také pojmy pro lepší pochopení jako emocionalita a racionalita. Na obecní úrovni lépe chápeme propojenost sociálních sítí a společenství pospolitosti občanů, tedy těsnější vazbu personální než vazbu územní. Pocity spřízněnosti a blízkosti v komunální sféře se využívají ve volebních kampaních, při politické participaci i při sestavování všeobecných nebo širokých koalic.

Pokud jde o teoretické zdůvodnění funkcí obcí a samosprávy, existují v zásadě dva nejvlivnější přístupy: tzv. koncepce dvojího státu a teorie veřejné volby. „*První z nich vychází z nemarxistického přístupu, druhá z liberálního. Podle koncepce dvojího státu je úlohou uvnitř státu zajištění reprodukce dostatečného množství vzdělané a zdatné pracovní síly. Tento úkol mají zajišťovat podporou institucí, jež tyto služby poskytují. Obce by pak měly být zodpovědné za „zajištění sociálních služeb, vzdělání, bydlení a rekreaci“.* Představitelé teorie veřejné volby tvrdí, že „*individua v demokraciích upřednostňují*

⁸ BALÍK, S., *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, Grada, s. 29.

spotřebu a užití statků a služeb nabízených ze soukromých zdrojů před statky a službami poskytovanými ze zdrojů veřejných.“⁹. Podle výše popsaných teoretických úvah by se obce měly orientovat na ty základní činnosti, jež jsou pro příjmově chudé či průměrné občany v soukromé sféře příliš drahé. Např. zdravotní péče, veřejná doprava, veřejné školství nebo osobní sociální služby jsou zajišťovány pro ty, kdo si je nemohou hradit ze svých prostředků. Vyvozený závěr nemusí nutně znamenat, že obce mají všechny služby zajišťovat vlastními silami, mohou využívat nebo si najímat soukromé společnosti.

Na předešlou úvahu o funkcích obcí navazuje i úvaha o podnikatelských aktivitách obcí v současné české realitě. *„Mají obce provozovat ve své režii údržbu vlastního majetku, úklid veřejných prostranství, údržbu veřejné zeleně? Mají se angažovat ve výrobě elektřiny (např. z obnovitelných zdrojů)? Mají zajišťovat provoz některých služeb pro občany? A liší se situace podle velikosti obce? Mají např. malé obce provozovat obchod pro své občany, protože soukromníkovi by se nevyplatil? Hranice mezi tím, co je skutečně funkcí samosprávné obce a co z důvodu nerentabilita nezajistí soukromý subjekt, je ne vždy zcela jasná.*“¹⁰ Po konkrétní rozhodování, jako povinnou nabídku má obec ve svých službách poskytovat a současně sledovat a dbát na zlepšení hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti svých počinů, musí místní reprezentace citlivě vnímat svoje voliče. Rozhodně se nebudou pouštět do služeb, které nejsou ani voliči žádány.

Zákonné pravomoci pomáhají obcím k zajištění samosprávných činností. Přesto je vnímáno poměrně trvalé napětí mezi samostatnou a přenesenou působností, která však nespočívá jen v oblasti problematického financování přenesené působnosti, ale i v přístupu státu k některým samostatným působnostem jako k přeneseným. Jeden z nejznámějších paradoxů je problematika čištění odpadních vod; čištění vod spadá do samostatné působnosti obcí. Přesto při vstupu ČR do EU byla dojednána povinnost, že obce s počtem obyvatel větším než 2 000 budou mít vybudovaný systém splaškové kanalizace napojený na čistírnu odpadních vod. Směrnice Rady EU měla být naplněna do 31. prosince 2010. V okamžiku schválení přístupové smlouvy v referendu se však z pravomoci obce se rozhodnout stala povinnost. Podobným střetem zájmů státu a obcí je i školská problematika, ve které v minulosti stát stanovenými limity počtu žáků také zasahoval do samosprávných pravomocí obcí; problematika vměšování státu byla vyřešena až rokem

⁹ BALÍK, S., *Komunální politika*. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 2009, Grada, s. 29 – 30.

¹⁰ BALÍK, S., *Komunální politika*. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 2009, Grada, s. 30.

2008, kdy byly limity úplně odstraněny a obce rozhodují o budoucnosti škol včetně ekonomických důsledků.

3.4 Orgány obcí

Naprosto zásadní a neopominutelnou charakteristikou zastupitelské demokracie je tzv. reprezentativní mandát od roku 1990. *Jeho podstatou je skutečnost, že reprezentant voličů - v našem „komunálním případě zastupitel – není vázán žádnými příkazy, pokyny, nařízeními, a dokonce povinen hlasovat a svůj mandát vykonávat pouze podle svého svědomí. Není vázán ani subjektem, za nějž kandidoval, ani příkazy a pokyny voličů.*¹¹

Podle zákona o obcích č. 128/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a ustanovení § 5 je obec (město) spravována zastupitelstvem obce (města), dalšími orgány obce (města) jsou rada obce (města), starosta a obecní úřad (městský úřad). Obdobné je to ve statutárních městech, kde dalšími orgány je primátor a magistrát a v městském obvodu (městské části) působí rovněž příslušné zastupitelstvo, rada a úřad. Dalšími orgány obce (měst) mohou být zvláštní orgán obce (města) a obecní (městská) policie.¹²

Zastupitelstvo obce je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období, a to v rámci rozpětí (dolní a horní hranice počtu členů) stanoveného zákonem pro šest velikostních kategorií obcí, stanoví zastupitelstvo obce nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstva, jinak se volí počet zastupitelů jako v předešlých volbách. Pro obce do 500 obyvatel byla zvýšena horní hranice počtu členů zastupitelstva z 9 na 15 členů. Tím se umožňuje, aby i v menších obcích mohla být volena rada obce (§ 99 odst. 3).

TABULKA 1: *Zákonné vymezení velikosti zastupitelstva podle počtu obyvatel*

Období 1990 - 1994		Období 1994 - 2001		Období od 2001	
Počet obyvatel - počet zastupitelů		Počet obyvatel - počet zastupitelů		Počet obyvatel - počet zastupitelů	
		do 500	5-9	do 500	5-15
do 3 000	7-15	501-3 000	7-15	501-3 000	7-15
3 001-20 000	15-30	3 0001-10 000	11-25	3 0001-10 000	11-25
20 001-50 000	25-40	10 001-50 000	15-35	10 001-50 000	15-35
nad 50 000	35-50	50 001-150 000	25-45	50 001-150 000	25-45
Statutární města	50-70	nad 150 000	35-55	nad 150 000	35-55

¹¹ Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Grada, 2009, s. 67.

¹² Viz k tomu ustanovení § 1 odst. 1 a ustanovení následující zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

Praha	70-80	Praha	70-80	Praha	55-70
-------	-------	-------	-------	-------	-------

Zdroj: zákony o obcích včetně novel č. 367/1990 Sb., č. 128/2000 Sb., č. 131/2000 Sb.

Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, ke zvolení dojde ukončením hlasování. Ceremoniál veřejného složení slibu má jisté zákonné opodstatnění. Odmítnutí slibu nebo složení slibu s výstrahou zaniká mandát člena zastupitelstva obce. Další důvody zániku mandátu jsou vypočteny v ustanovení § 55 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zastupitel využívá tři základní práva:

- právo iniciativy, které umožňuje předkládat návrhy pro jednání zastupitelstva, rady, výborům a komisím;
- právo interpelace, zmocňuje zastupitele vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu, její členy, předsedy výborů, na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které obec založila nebo na statutární orgány právnických osoby, jichž je obec zakladatelem;
- právo na informace představuje možnost požadovat informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho funkce od zaměstnanců zařazených do obecního úřadu či zaměstnanců právnických osoby, které obec založila či zřídila.

Mezi povinnosti zastupitele patří:

- aktivní účast na zasedáních zastupitelstva a dalších orgánů, jejichž je členem. Povinnosti se váží také na plnění úkolů, které mu orgány uloží. Mezi povinnosti patří hájení zájmu občanů obce a neohrožovat vážnost funkce. (Vymáhání takových povinností je v souvislosti s reprezentativním charakterem mandátu fakticky nemožné);
- vyvarovat se střetu zájmu. Pokud má zastupitel pochybnost s nějakou konkrétní situací střetu zájmu, tak je povinen na tento stav zastupitelstvo upozornit.

V projednání se postupuje podle ustanovení § 83 zákona o obecním zřízení.

Toto ustanovení může připadat do značné míry sporné, neboť by mohlo být zneužito v politickém boji a napadání ze střetu zájmu. Z druhého pohledu úrovně hodnocení to může představovat znak jisté úrovně politické kultury, kdy zastupitelé dotčení střetem zájmů i bez hlasování zastupitelstva sami se hlasování vzdají.

Zastupitelstvo obce podle ustanovení § 84 rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce. Samo obecní zřízení svěřuje zastupitelstvu obce, pokud není zřízena rada, vydávání nařízení, což představuje výkon přenesené působnosti.

Zastupitelstvu je vyhrazeno rozhodovat v záležitostech uvedených v ustanoveních § 84 a § 85 zákona o obecním zřízení. K platnému usnesení zastupitelstva, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Zastupitelstvo si může vyhradit další pravomoc v samostatné působnosti mimo pravomoci vyhrazené radě obce podle ustanovení § 102 odst. 2 zákona o obecním zřízení. Zastupitelstvo obce dále rozhoduje o zrušení usnesení rady obce, jsou-li mu starostou předložena k rozhodnutí podle zákonného ustanovení.

Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce; „*rada je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce.*“¹³ V oblasti přenesené působnosti jí přísluší rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení. V malých obcích, kde se rada téměř nevolí, vykonává její pravomoc starosta, nestanoví-li zákon jinak.¹⁴

Jednání schůze rady jsou na rozdíl od zastupitelstva neveřejné, zápis se vyhotovuje do sedmi dnů a je k nahlédnutí členům zastupitelstva. „*Nicméně podle zákona o svobodném přístupu k informacím jsou tyto zápisy přístupné komukoliv.*“¹⁵ Změnou zákona o obecním zřízení č. 298/2008 Sb. zůstává rada i po odvolání ve funkci, a to až do zvolení rady nové. Obdobně se postupuje i pro období voleb do zvolení nové rady. Pokud soud vyhoví návrhu na vyslovení neplatnosti voleb nebo hlasování, budou pravomoci rady rozšířeny ode dne právní moci rozhodnutí soudu do doby ustavujícího zasedání nově zvoleného zastupitelstva obce.

„*Poklesne-li v průběhu volebního období počet členů rady pod pět a zastupitelstvo na nejbližší schůzi nedoplní počet členů, přechází pravomoc rady na zastupitelstvo do doby doplnění rady. Poklesne-li v průběhu volebního období počet zastupitelů pod jedenáct, končí činnost rady uplynutím 30. dne od uprázdnění rozhodujícího mandátu v zastupitelstvu.*“¹⁶

¹³ Viz ustanovení § 99 odst. 1 zákona o obecním zřízení.

¹⁴ Např. při vydávání nařízení je dána pravomoc zastupitelstvu obce.

¹⁵ KOUDELKA, Z., *Samospráva. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2007, s. 195 – 196.

¹⁶ KOUDELKA, Z., *Samospráva. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha, 2007, s. 73.

Starosta zastupuje obec navenek a je nejviditelnějším orgánem obecního zřízení,¹⁷ sám o sobě je spíše orgánem bez pravomocí, nemá povahu statutárního orgánu a je součástí rady, pokud je zřízena. Proto musí úkony vyžadující schválení zastupitelstvem nebo radou činit až po jejich schválení, v opačném případě by byly tyto úkony neplatnými a starosta by se tak vystavil nebezpečí trestněprávní i občanskoprávní odpovědnosti. Starosta a místostarosta jsou voleni do funkcí zastupitelstvem obce z řad jeho členů. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Podmínkou je, že starosta a místostarosta musí být občanem České republiky. Toto ustanovení vylučuje, aby osoby, které nejsou státními občany České republiky a byly zvoleny za členy zastupitelstva, vykonávaly funkci starosty či místostarosty. Starostu zastupuje místostarosta v době jeho nepřítomnosti nebo v době, kdy starosta nevykonává funkci, zastupitelstvo obce mu může svěřit zabezpečování konkrétním úkolů.

*„V obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností se zřizuje funkce **tajemníka** obecního úřadu, který je zaměstnancem obce. Ostatní obce mohou zřídit funkci tajemníka obecního úřadu.“¹⁸* Od 1. ledna 2003 tajemníka obecního (městského) úřadu jmenuje a odvolává starosta se souhlasem ředitele krajského úřadu, bez jehož souhlasu je jmenování a odvolání neplatné. Tajemník obecního úřadu je odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné působnosti i v přenesené působnosti starostovi. Pokud není v obci zřízena funkce tajemníka obecního úřadu a není-li tajemník obecního úřadu ustanoven, plní jeho úkoly starosta. Tajemník obecního úřadu nesmí vykonávat funkce v politických stranách a v politických hnutích, ale členem být může.

V čele obecního úřadu je starosta. **Obecní úřad** tvoří starosta, místostarosta, tajemník, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Rada obce může (současně ale nemusí) zřídit pro jednotlivé úseky činnosti obecního úřadu odbory a oddělení, v nichž jsou zaměstnanci obce začleněni. Obecní úřad plní úkoly v oblasti samostatné působnosti, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce; pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. V oblasti přenesené působnosti obce vykonává státní správu s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce.

Zastupitelstvo obce může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány **výbory**, které mu předkládají svá stanoviska a návrhy. Zastupitelstvo obce povinně zřizuje výbor

¹⁷ Ustanovení § 103 – 108 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Viz ustanovení § 110 odst. 1 zákona o obecním zřízení.

finanční a kontrolní.¹⁹ Předsedou výboru se volí člen zastupitelstva obce, to neplatí, jde-li o předsedu osadního výboru.

Rada obce může zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise, které jí předkládají svá stanoviska a náměty; komise je též výkonným orgánem, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti podle ustanovení § 103 zákona o obecním zřízení. Komise je ze své činnosti odpovědná radě obce, která ji zřídila; ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku odpovídá starostovi.

3.5 Struktura sídel a obcí

Pro Českou republiku ve srovnávání se státy Evropské unie je charakteristický vysoký počet malých obcí a řadí nás to ke krajním modelům takových propočtů společně s Francií a Slovenskem. Má to jisté své výhody, ale zrovna tak i nevýhody. Specifická sídelní struktura má jistě své kořeny již ve způsobu osídlování území a tento fakt je potřeba vzít na vědomí. Ovšem ne každé sídlo je také samosprávnou obcí, byť by mohlo splňovat další znaky obce a rovněž obyvatelé mohou tvořit svébytnou komunitu. Centralizační tendence můžeme asi nejvíce vysledovat v období 70. a 80. let, kdy byly i relativně i velké obce o velikosti 2000 obyvatel přičleňovány k větším městům a mnohdy způsob spojování byl až nelogický a vzdálenostně nesouvisící. Trend vývoje počtu obcí velmi dobře ukazuje následující tabulka z období 1921-2008.²⁰

TABULKA Č. 2: Počet obcí v českých zemích v letech 1921 - 2008

Období	Početní stav obyvatelstva	Početní stav obcí
1921	10 009 587	11 417
1930	10 674 386	11 768
1947	8 762 361	11 695
1950	8 896 133	11 459
1961	9 571 531	8 726
1970	9 807 697	7 511
1980	10 291 927	4 778
1989	10 362 257	4 120
1991	10 302 215	5 768
2001	10 230 060	6 258
2008	10 381 130	6 249

Zdroj: Balík, 2008a, s. 18; doplněno o rok 2008 na základě velikostní skupiny obcí podle krajů

¹⁹ Výbor pro národnostní menšiny za podmínek stanovených zákonem o obecním zřízení.

²⁰ BALÍK, S., *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností*. Koalice, voličské vzorce a politické straněna místní úrovni v letech 1994-2006. Brno:CDK,2008a, s. 21.

Z přehledu je možné vyčíst uměle vyvolaný zásah státu na slučování obcí, který hned v roce 1991 zachycuje postupné snahy ke znovunabytí ztracené samostatnosti. „K 1. lednu 2008 bylo v ČR, jak již bylo zmíněno, 6 249 obcí. Z toho zcela výjimečně postavení má hlavní město Praha, které je současně vyšším územně samosprávným celkem a jehož postavení upravuje zvláštní zákon.²¹ Dále 23 municipalit nese označení statutární město, je zde 563 měst a 177 městysů.“²² Rozlišení na obec, město či městys má v podstatě vzato jen symbolický význam, ale řada měst si na svém označení zakládá. Co se týká rozsahu kompetencí pro obce s počtem obyvatel 3 000, tak je to stejné jako u obcí velikosti např. 500 obyvatel. Podle stávající zákonné úpravy o obecním zřízení, aby se obec mohla stát městem, tak zákon předepisuje počet obyvatel 3 000; pro stanovení obce městem však není právní nárok. Po splnění podmínky počtu obyvatel pak může obec podat návrh k rukám předsedy Poslanecké sněmovny, který se po vyjádření vlády rozhodne žádosti vyhovět nebo nevyhovět. Hranice počtu obyvatel 3 000 se nevztahuje na původní „historická města“ a ani na ta města, která se už městy v minulosti stala. Od obcí I. stupně se co do rozsahu výkonu veřejné správy liší obce s pověřeným obecním úřadem, někdy označované jako obce II. stupně a rovněž se liší obce s rozšířenou působností, označované jako obce III. stupně. „Na reformě okresního uspořádání je zajímavá ta skutečnost, že se zánikem okresních úřadu nezanikly okresy jakožto správní jednotky, když zůstaly pro řadu oborů nejnižšími jednotkami (soudnictví, policie, hygienické stanice, pozemkové fondy, pozemkové úřady, úřady sociálního zabezpečení apod.)“²³ Výjimečnou velikostní strukturu s převahou malých obcí hodnotí následující tabulka:

TABULKA Č. 3: Velikostní skupiny obcí podle stavu k 01.01.2008

Velikostní kategorie podle počtu obyvatel	Počet obcí (abs.)	Počet obcí (%)	Počet obyvatel (abs.)	Počet obyvatel (%)
do 199	1 566	25,06	192 090	1,85
200-499	2 024	32,39	660 126	6,36
500-999	1 312	21,00	922 543	8,89
1 000-1 999	692	11,07	962 615	9,27
2 000 – 4 999	381	6,10	1 153 506	11,11
5 000-9 999	141	2,26	954 537	9,19
10 000-19 999	70	1,12	977 386	9,42

²¹ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

²² Srovnání: Velikostní skupiny podle krajů, Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 2009. Grada, s. 20.

²³ BALÍK, S., Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 2009. s. 25.

20 000-49 999	42	0,67	1 244 142	11,98
50 000-99 999	16	0,26	1 159 570	11,17
nad 100 000	5	0,08	2 154 615	20,76
Celkem	6 249	100	10 381 130	100

Zdroj: Velikostní skupiny obcí podle krajů²⁴

Tabulka velmi výstižně upřesňuje stav, že v obcích do velikosti 1 000 obyvatel, což představuje počet obcí 4 902, tedy v celkem 78,4 % obcí žije pouze 17,1 % obyvatel.

3.6 Volební proces v obcích a regionech

Samotné volby představují klíčový mechanismus zastupitelské demokracie, v němž se postoje a preference občanů převádějí do konkrétní podoby zvolených zastupitelských orgánů. Proto se na výsledcích voleb představuje nejdůležitější forma politické participace občanů. Nejdůležitější funkcí všech typů voleb je odhalit aktuální rozložení politických sil v daném politickém celku a rozdělit mezi zvolené kandidáty mandáty. Po dobu trvání demokratických voleb od r. 1990 jsme si zvykli na skutečnost, že se ve volbách střetávají reprezentanti různých politických sil a téměř strategických zájmů, mají své rozdílné cíle a priority. Po zvolení nastupuje snaha k jejich integraci, ne vždy zdárně z pohledu zájmu voliče. Jsou-li občané ve své většině s politickou reprezentací a výsledky práce nespokojeni, nezbývá jiná možnost, než je při dalším výsledku voleb změnit.

Politická moc zvolením, tedy aktem voleb získává nezbytnou legitimitu, která je příznačná pro celý politický systém. Volby jsou založeny na principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Všichni občané mají právo volit a právo kandidovat ve volbách. Zákon o zastupitelstev obcí²⁵ specifikuje překážky pro výkon aktivního a pasivního volebního práva a rovněž upravuje otázku slučitelnosti funkce člena zastupitelstva s jinými funkcemi. Další nezbytnou podmínkou funkčnosti voleb je svoboda volby a politická pluralita. Volič si má právo svobodně vybrat jak mezi stranami, tak i kandidáty a rovněž nesmí být vystaven nátlaku, aby hlasoval v něčí prospěch. V této souvislosti se volby konají v tajném hlasování, aby bylo zaručeno, že nikdo nemůže zjistit, jak voliči vybírali a jak volili. Volební systém je uzákoněný pro charakter voleb a v zásadě se používají v ČR dva základní volební systémy. Tyto se liší v konstrukci volebních obvodů a jedná se o systém většinový a proporcionální (poměrného zastoupení). Většinový

²⁴ BALÍK, S., Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 2009. s. 19.

²⁵ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů.

system je založen na jednomandátových volebních obvodech (např. volby do Senátu), systém proporcionální se používá pro obvody vícemandátové (např. volby do první komory Parlamentu ČR nebo komunální volby), kdy si volič vybírá mezi kandidujícími stranami. U většinového volebního systému se neodráží aktuální rozložení politických sil a je založen na vysoké personalizaci voleb. Proporcionální systém naopak lépe zachycuje aktuální politické rozložení sil, ale může se v závislosti kandidátů na stranických strukturách vymknout zvolenému záměru voličů, a na základě uzavřených koalic menšinových stran vítěze voleb převést do opozice. To je bohužel na komunální scéně poměrně častý a vysledovaný jen.

Od 90. let se komunální volební systém také vyvíjel a měnil a počáteční rozštěpenost komunálních zastupitelstev vlivem malých stran a hnutí se změnila tzv. uzavírací klauzulí v roce 2001. Počátek změny se váže k jednání známé „opoziční smlouvy“ mezi ODS a ČSSD. Ve výsledku volební zákon do obecních zastupitelstev z r. 2001 nově nastavil nejen uzavírací klauzuli, změnil i volební formuli ze Sainte-Laguë na formuli d'Hondtova, která dříve lépe umožňovala malým stranám získat mandát. Při porovnání vlastností volebních formulí je třeba mít na paměti, že všechny jejich vlastnosti se dále vztahují k velikosti volebního obvodu. Pokud je volební obvod malý, tím intenzivněji působí volební formule a se zvětšováním volebního obvodu je to právě naopak a zlepšuje se proporcionalita volebního výsledku. Úprava volebního obvodu komunálních voleb se však u malých obcí, které jsou předmětem zkoumaného zájmu, neprovádí.

3.6.1 Volební strany a nezávislí kandidáti

Politické strany mají v zastupitelské demokracii mimořádně významnou úlohu, která spočívá v zprostředkování vztahu mezi občany a politickou mocí. V jednotlivých stranách se sdružují politicky aktivní občané, které spojují společné názory, zájmy a cíle. Prostřednictvím voleb pak usilují o získání podílu na státní moci, aby mohly hájit zájmy svých voličů, stoupenců a plnit stanovené cíle. Politické strany představují sjednocující nástroj společnosti. *„Soudobá politologická teorie, která věnuje problematice změn v organizační struktuře politických stran značnou pozornost, se ocitá před rozpornou skutečností. Jednu krajní polohu problému představují četné znaky úpadku politického straniectví. Jako příklad lze uvést vývoj v západoevropských zemích, v nichž již několik desítek let klesají počty členů politických stran a klesá i zájem voličů o účast ve volbách. Druhou krajní polohu problému představuje naopak upevňování pozice politických stran,*

*a sice jejich pozic ve vztahu ke státní moci. Jde o proces, který se nazývá „parlamentarizací“ či „governmentalizací“ politických stran.*²⁶ Problematika je natolik citlivá, že ji nelze opomenout ani v této stati. Bohužel všechny dobré myšlenky i cíle mohou být zneužity a i v poměrně nedaleké historii dějin jsme toho svědky. Proto musíme stále hodnotit a chránit „křehkou demokracii“ a vracet se k principům morálních zásad z období 1. republiky.

Od roku 1990 je používán pojem „volební strana“. Při porovnávání s prvorepublikovou tradicí, na který polistopadový komunální systém navazuje, mají možnost usilovat o mandáty v zastupitelstev nejen politické strany, případně jejich koalice, ale i také jednotliví nezávislí kandidáti (NK), nebo jejich sdružení (SNK) či koalice těchto sdružení. Pokud kandidují již registrované politické strany, hnutí nebo koalice, tak už dále nemusí pro svou kandidaturu splňovat žádnou další podmínku a nemusí být žádný z kandidátů členem kandidující strany. Uvedení kandidáti však mohou být uvedeni pouze na jedné kandidátní listině. K pochopení je však nezbytné vnímat skutečnost rozdílu mezi většími městy a malými obcemi. Ve městech, zejména těch větších, působí kromě regionálních politických subjektů téměř všechny parlamentní strany. V menších obcích je však situace odlišná a systém politických stran téměř nefunguje. Kandidují za stranu lidé, kteří mnohdy „se svými parlamentními stranami“ mají jen velmi málo společného. V obcích do 2 000 obyvatel je situace s malým spektrem politických stran. U obcí do 1 000 obyvatel je situace taková, že politické strany jsou jen zřídka a převažují pouze místní sdružení a nezávislí kandidáti. P. Jüptner k tomu uvádí: *„Strany ale mají v těchto obcích zanedbatelný počet členů a nezřídka se formují a zakládají těsně před volbami. Někteří představitelé samospráv zmiňují, že místní organizace stran vzniklých po roce 1989 neměly dlouhého trvání.*²⁷ V malých městech a ve venkovských obcích existuje úzký sociální prostor mezi lidmi, provázaný sociálními sítěmi malých komunit. To všechno determinuje podobu komunální politiky a ovlivňuje formy politické participace občanů a zejména jejich volební chování. Právě úzký sociální prostor v malých obcích dovoluje voliči, aby se rozhodoval spíše podle osobních sympatií ke kandidátovi než podle politických stran, jejichž zprostředkující úloha je tak v úzkém sociálním prostoru vlastně zbytečná, ale pro snadnější způsob kandidatury potřebná. Teprve s rostoucí velikostí obce vzrůstá na

²⁶ ČMEJREK, J., *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa, 2008, s. 58.

²⁷ JÜPTNER, P., 2001: *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue 2, prosinec, s. 148 – 158.

významu zprostředkování politických stran s využitím volebních agitací a programů. Volební chování velkých měst při komunálních volbách připomíná volební chování do komor Parlamentu ČR, jak se strany předhánějí o přízeň svých voličů. Nezávislí kandidáti v takové konkurenci to pak mají obtížné a navíc jsou vytěšňováni postupy procedury sbírání podpisů a dále přímo pravidly volebního zákona. Institut volebního zákona by neměl sloužit k eliminaci potencionálních volebních soupeřů a k jejich odrazování od kandidatury. Právě takovou tendenci však poslanci silných politických stran mají. Jak již bylo zdůrazněno, nezávislí kandidáti to mají obtížné při shánění vysokého počtu podpisů ohledně podpory své kandidatury. Zákonodárci dále ztížili přístup nezávislých kandidátů počínaje už rokem 1994. Je propočítáno, že u větších měst, tedy např. velikosti 14 300 obyvatel je snadnější založit politickou stranu než si postavit kandidátku pro jednotlivého NK nebo SNK. Tento systém trvá dosud a nelze zatím očekávat, že by politické strany měly v úmyslu situaci zlepšit. Co se pozitivního podařilo do volebního zákona v roce 2001²⁸ pro malé obce prosadit je skutečnost, že u malých zastupitelstev o velikosti do **sedmi** členů je možné na kandidátní listinu uvést počet kandidátů zvýšený o jednu třetinu a zaokrouhlený na celé číslo dolů. Tato skutečnost malým obcím pomohla v situacích, pokud klesl počet zastupitelů během volebního období, že mohli nastoupit náhradníci a nemuselo se přistupovat k novým volbám.

TABULKA Č. 4: *Minimální nutná podpora pro kandidaturu NK a SNK od roku 1990*

Období 1990 - 1994		Od roku 1994		
Počet obyvatel v obvodě	Minimální počet z obyvatel obce u NK i SNK	Počet obyvatel v obvodě	Minimální počet obyvatel obce u NK	Minimální počet z obyvatel obce u SNK
do 1 000	20	do 500	5 %	7 %
1 001-3 000	30	501-3 000	4 %, nejméně 25	7%
3 001-20 000	100	3 001-10 000	3%, nejméně 120	7 %
20 001-50 000	200	10 001-50 000	2 %, nejméně 600	7 %
nad 50 000	400	50001-150000	1 %, nejméně 1 000	7 %
		Nad 150 000	0,5 %, nejméně 1500	7 %

Zdroj: Outlý 2004, s. 20-21

Vymezení minimálního počtu podpisů je stanoveno z počtu obyvatel obce, tedy nikoliv z počtu voličů obce, i tak je to ustanovení na provedení velmi náročné a ztěžující nezávislé kandidáty z pohledu nezávislého pozorovatele. Na úmysl zákonodárce bylo poměrně

²⁸ § 22 zákona č. 491/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

logicky reagováno způsobem zakládání subjektů, jež jsou jen formálně vytvořenými stranami, ale již v samotném názvu se objevuje určení „nezávislosti“ a dále navazuje nějaké místní nebo regionální označení. V uvedeném způsobu chování nezávislých bude navázáno v praktické části této práce. I formování takových „účelových stran“ mělo svůj vývoj. *„Postupem času (spolu s přizpůsobováním legislativy dotýkající se především hospodaření stran) se tato činnosti centralizovala, když vznikly „nezávislé“ strany s celostátní působností, jejichž cílem často nebývá snaha o politický úspěch na celostátní úrovni, ale pouze poskytnout „servis“ lokálním nezávislým, příp. pokusit se o úspěch na úrovni krajské (či senátní). Ze současných nejvýznamnějších „stran“ tohoto typu lze jmenovat Sdružení nezávislých (SN), SNK Evropské demokraté (SNK ED), Nezávislí (NEZ), Hnutí nezávislých pro harmonický rozvoj obcí a měst (HNHRM), Nestraníci (Nestr.), Unie pro sport a zdraví (USZ) atd.“²⁹* Důvodem pro takový nárůst nezávislých stran a jejich zjevná podpora může být právě nezáměr voličů a nepodpora těch parlamentních stran. Odkrývají se tak potřeby dalšího bádání a zkoumání chování voličů na novodobé podmínky vývoje politiky.

3.6.2 Komunální koalice a politické modely

Pro teoretické zhodnocení problematiky územní samosprávy je vhodné zmínit zajímavé myšlenky teorie koalic Petra Jüptnera, na které je navázáno v závěrečném hodnocení politických systémů analyzovaných obcí. Dle evropské tradice je pro spojování stran důležité prosazení politického programu, což u malých obcí nebylo příliš patrné.

„Za nejracionalnější koalici je považována tzv. minimální vítězná koalice, tedy koalice s minimálním počtem členů, která zabezpečuje většinu v legislativě. Druhou variantou koaličního uspořádání je tzv. velká koalice, koalice s jedním či více nadbytečnými členy. Poslední třetí variantou je menšinová koalice, tj. koalice s menšinovým zastoupením v legislativě. Významným předpokladem teorie koalic je také pojetí politických stran jako unitárních aktérů, podle kterého není koaliční jednání politických stran významnějším způsobem ovlivňováno jejich vnitřní strukturou a dle něž strany navenek vystupují jednotně.“³⁰ Z našeho pohledu nejproblematičtější institucí jsou politické strany. Ty mohou být jako aktéři koaliční hry na komunální úrovni na jedné straně doplněny některými funkčně podobnými nezávislými sdruženími, na druhé straně

²⁹ BALÍK, S., *Komunální politika*. Obce, aktéři a cíle místní politiky, 2009, Grada, s. 92.

³⁰ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 80.

můžeme politickým stranám v některých obcích přisoudit jiné funkční i institucionální charakteristiky než na jaké jsme z parlamentní úrovně a z politologických publikací zvyklí. Zejména v malých a menších středních obcích je možné politické strany nezřídka chápat jako volební koalice či dokonce sumu jednotlivců, což dále problematizuje konstrukci poznatků obecných zákonitostí koaličního chování stranických aktérů i předpoklad unitární povahy politických stran.³¹ Výsledky výzkumu potvrzují skutečnost, že některým aktérům jde o dobytí exekutivních postů, jiným aktérům pouze o kontrolu uplatňování vlastních zájmů, jiní svou roli chápou dokonce jako společenskou.

„Dalším problémem je „ideová blízkost politických stran. V rámci teorie koalice bývají často vytvořeny určité ideové či ideologické škály, (např. pravice – levice, konzervatismus – liberalismus), na které můžeme jednotlivé politické subjekty zanést a významně si tak pomoci při konstruování pravděpodobných koalic. Chceme-li přesto vyhledat určité shodné atributy těchto systémů, musíme komunální politické systémy rozdělit minimálně do čtyřech kvalitativně odlišných typů, které se od sebe odlišují zejména svou velikostí. (Zde je třeba podotknout, že ideální by bylo vymezení desítek typů těchto systémů, rozdělení do čtyř skupin umožňuje pouze nejnужnější orientaci) Toto rozlišení navazuje na dřívější rozdělení do třech velikostních typů obcí (Jüptner, 2001), nové revidované pojetí vychází z podrobnějšího výzkumu – na jehož základě došlo fakticky k rozdělení funkčního typu „obce střední velikosti“ na dva funkční částečně odlišné subtypy.³² **Nejmenší obce (NO)** s horní hranicí velikosti těchto typů obcí kolem 1700 obyvatel. „Samosprávě nejmenších obcí tak zpravidla vládou nezávislí kandidáti v nejrůznějších podobách – jako jednotlivci, sdružení nebo nezávislí na kandidátkách stran.³³ Při případném „politickém vyjednávání“ se termín „koalic“ prakticky nepoužívá jakási „superkoalice“ bývá samozřejmostí. Političtí aktéři v malých obcích často zdůrazňují, že musí táhnout za jeden provaz a příslušnost k jednotlivým stranám nemá žádný význam.“³⁴ Nesoutěživý charakter celého systému podtrhuje fakt, že se většinou kandidátní listiny nejmenších obcí podporují. **Obce menší střední velikosti (MSO)** s orientačním počtem obyvatel 1701 – 9000. „V obcích tohoto velikostního rozmezí se láme poměr sil mezi nezávislymi kandidáty a politickými stranami – se vzrůstající velikostí obcí

³¹ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 81.

³² JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 83.

³³ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 84.

³⁴ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 86.

v tomto rozmezí začínají kandidáti politických stran porážet své nezávislé kolegy, přičemž je ale nutné zdůraznit, že jsme do množiny „politické strany“ započítali i „komunální“ (např. Sdružení nezávislých) nebo regionální strany a že zvolení kandidáti politických stran jsou převážně bezpartijní.³⁵ V obcích MSO piliře komunálních politických systémů tvoří jakási „jádra“ tvořena několika aktivisty – politické strany fungují často jako určité „prázdné“ nádoby, které jsou těmito „jádry“ (a jejich křovím) naplněny. „Jádra“ mívají v obcích MSO členskou základnu zpravidla v rozmezí 1 – 30 členů, počet členů některých v komunálním slova smyslu tradičních politických stran (KSČM, KDU-ČSL, KSČM) může dosáhnout trojciferného čísla – tyto strany ale fungují zpravidla spíše jako společenské organizace či spolky. Pro maximalizaci volebního zisku zařazují aktivisté vzhledem k nedostatku členů na své kandidátní listiny tzv. křoví – kandidáty bez skutečného zájmu o zisk zastupitelského křesla.³⁶ Výše nastíněná jádra mohou mít formální podobu nezávislého sdružení nebo politické strany. Politické strany působící na komunální úrovni potom můžeme ještě rozdělit do několika druhů. Strany etablované jsou relevantní na parlamentní úrovni našeho politického systému (ODS, ČSSD, KDU-ČSL, KSČM), strany regionálně – komunální, potom slouží k možnosti politické participace na jeho nižších úrovních a můžeme je dále rozdělit na strany regionální, strany univerzálně komunální (např. Sdružení nezávislých) a strany lokálně komunální.³⁷ Soutěživost i nesoutěživost provází velikostní typ obcí a zpravidla strany nevyvíjí přílišnou aktivitu, a tak voliči hodnotí strany podle osobností na kandidátních listinách. Objevují se rovněž tendence „spřátelených kandidátek“, jejichž kandidáti na sebe sbírají hlasy voličů a již je předem známý fakt o budoucím vytvoření koalice. „V popisových obcích získávají koalice nezřídka podporu uzavřené a neformální velké koalice, ve které existuje nepsané vymezení sfér vlivu a jednotliví aktéři proti sobě neútočí, aby se z této „velké rodiny“ nevyřadili. Exekutivní koalice se často redukuje na povolební obsazení křesel uvolněných zastupitelů a městských radních.“³⁸ **Obce větší střední velikosti (VSO)** s počtem v rozmezí 9001 – 45000 obyvatel mají specifikum v dominanci politických stran, jejich kandidáti jsou převážně registrovaní členové a **největší obce (NM)**, kde spodní hranice je na 45000 obyvatel. Výrazným představitelem posledního typu jsou územně členěná statutární města.

³⁵ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 87.

³⁶ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 88.

³⁷ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 89.

³⁸ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 91.

V politických systémech největších obcí již zcela jednoznačně dominují politické strany, nezávislí kandidáti a jejich sdružení se v těchto typech politických systémů již nevyskytují. Vzhledem k vymezení předmětu této práce se autorka dalším rozbohem těchto typů obcí nebude zabývat.

3.7 Venkov jako lokální politický prostor - shrnutí

V teoretické části práce byly vysvětleny pojmy, na které je navázáno v praktické části; lokální úroveň demokratického procesu je zastíněna národní politickou úrovní parlamentních stran. Proto hodnocení výsledků komunálních voleb z hlediska úspěšnosti parlamentních politických stran nebude mít u malých obcí vypovídací hodnotu jako u velkých měst. Rovněž stejný pohled lze uplatnit i z hlediska vývoje celostátního rozložení politických sil, který může být u naprosté většiny malých obcí výrazně zkreslen. K tomuto vedou závěry, že lokální volební subjekty kandidují pod hlavičkou některé z parlamentních politických stran, s níž však ve skutečnosti nemusí mít téměř nic společného. Jako protipól parlamentních stran kandidují mnohá uskupení „nezávislých“, která hledají vlastní cestu a distancují se od zaběhlých parlamentních stran. V lokálním politickém prostoru po zvolení zastupitelstva dochází k uzavírání politických koalice, které by na národní úrovni byly naprosto nemyslitelné.

Činnost samosprávných orgánů v municipalitách se stále více dostává ze stínu „velké“ politiky na národní a nadnárodní úrovni a je zaslouženě vnímána jako důležitá oblast politického života společnosti. Samospráva sehrává v moderní demokracii výraznou a významnou roli. *„Proto se v teorii veřejné správy a ve vyjádření politiků setkáváme dokonce s názorem, že představuje „čtvrtou moc“ ve státě, která se těší stejné nezávislosti jako ostatní moci. V souvislosti s místní samosprávou je třeba poukázat ještě na jeden aspekt: pro občana představuje samosprávná obec přirozený prostor, v němž se bezprostředně pohybuje. Svým významem proto lokální komunita stojí hned za národním státem, s nímž se identifikuje. Občanská zkušenost zde má zcela jinou povahu než ve vztahu k politice na národní úrovni. Příslušnost k lokální komunitě je přece jen něco jiného než identifikace s národem a národním státem. Z toho pramení svébytnost a specifičnost demokracie v lokálním politickém prostoru.“*³⁹

³⁹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Specifika politického života v obcích. Grada Publishing, a. s., s. 8.

Následující část práce se soustřeďuje na politický proces, politické aspekty řízení, lokální demokratické procesy, významné politické aktéry zkoumaných specifických obcí.

4 Praktická část - Případová studie město Štíty

4.1 Poloha a geografické podmínky

Město Štíty (IČ:00303453), malé moravské městečko se svým katastrem rozprostírá na úplném konci v západní části šumperkého okresu a Olomouckého kraje. Západní okraj katastru tvoří zároveň zemskou hranici mezi Moravou a Čechami a navazuje na Pardubický kraj. Okraj města lemuje řeka Březná. Štíty ve své historické části vznikly na nejvýchodnějším výběžku Orlických hor, které se táhnou od Suchého vrchu na jih k Lázkům. Město Štíty je položeno z velké části v údolní kotlině, což představuje v zimním období velké výkyvy mrazivých teplot (střední nadmořská výška 450 m n. m.). Štíty jsou součástí chráněného přírodního prostředí, značeného jako „Přírodní park Březná“. Rozloha obce je uváděna 2 993 ha. Město protíná silnice I/48, což představuje výhody spojené s údržbou obslužnosti v zimním období, a současně nevýhody ve vysoké frekvenci vozidel a kamionové dopravy přímo prostorem historického náměstí. Štíty má přidružená sídla Crhov, Březná a Heroltice. Také tyto vesnice měly poměrně zajímavé historické osudy.

Štíty v současné době (rok 2012) evidují něco přes 2 000 obyvatel, přesné údaje lze nalézt v demografické části této práce. Na štítecký katastr navazuje obec Horní Studénky s počtem 360 obyvatel a následně pak obec Zborov s počtem kolem 230 obyvatel. Všechny tyto výškově položené obce před rokem 1989 zastupovala středisková obec Štíty, která tvořila přirozené centrum jak pro zaměstnanost, základní školství, obchodní síť, tak i kulturní život. Dnes je situace jiná a každá obec hospodáří samostatně na svou vlastní odpovědnost.

4.2 Historický vývoj města Štíty

Město Štíty se do roku 1947 nazývalo **Šilperk** (což byla jen česká verze německého Schildberg). Prvním historickým dokladem o Šilperku je Protivenovo privilegium z roku 1278 a dá se považovat za zakládací listinu městečka. Prvním známým správcem hradu byl

loupeživý rytíř Ješek ze Šilperka. Krátce po roce 1308 byl mu hrad odňat a odevzdán Šternberkům, tento rod měl město ve svém majetku podle záznamu v zemských deskách do roku 1480. Šternberkové dali roku 1334 městu svůj znak – osmicípou zlatou hvězdu v modrém poli s drobnými osmicípy zlatými hvězdičkami. Od roku 1576 spravoval Šilperk rod Žalkovských. Šilperk v letech 1799 a 1802 opakovaně postihly velké požáry, ze kterých se město vzpamatovávalo poměrně těžko. Po revolučním roce 1848 se Šilperk stal střediskem soudního a berního okresu, který patřil k politickému okresu Zábřeh. Úřady byly umístěny v budově uprostřed náměstí z roku 1857.

Textilní průmysl se uchytil spíše v severní části údolí Březné, zejména v Červené Vodě. Teprve roku 1872 byla postavena první významnější silniční spojnice přes Šilperk do Lanškrouna. V roce 1899 byla sice otevřena lokální železniční trať ze Šilperka do Králík a do Dolní Lipky, ale ta měla jen místní význam. Ve městě vzniklo několik poměrně malých podniků, spíše řemeslných závodů, a to až ke konci 19. století - pila s výrobou beden a lepenky, tírna lnu a cihelna. Část obyvatel našla obživu v domácí výrobě kartáčů, punčoch a jiného zboží. Za této situace mělo v hospodářském životě města stále značný význam zemědělství. V roce 1900 bylo v šilperském katastru obhospodařováno celkem 1388 hektarů půdy,⁴⁰ z toho přes 900 hektarů tvořily poměrně málo úrodná pole; také počet 70 koní a 542 krav svědčil o značném významu tohoto odvětví v životě města.

Až do roku 1918 měli rozhodující slovo ve městě reprezentanti německého obyvatelstva. Česká menšina si sice vymohla již v roce 1909 zřízení vlastní obecné školy, ale větší vliv získala až za první republiky, kdy byla v Šilperku otevřena i česká měšťanská škola, dále odborná zemědělská škola a nakonec i škola pro ženská povolání („rodinná škola“).

Také politický a spolkový život se v Šilperku až na několik výjimek stále výrazněji rozděloval podle národnostní příslušnosti. Mezi německými voliči měla nejvíce přívrženců napřed křesťansko sociální strana, ale dost občanů hlasovalo také pro nacionalistické strany. Ve volbách v r. 1935 zvítězila i tady Henleinova Sudetoněmecká strana, i když ne tak jednoznačně jako v jiných německých místech. Vzhledem k uvedeným sociálním podmínkám si udržela relativně značný vliv u německých dělníků také KSČ. V říjnu 1938

⁴⁰ Zdroj: BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z. a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7, s. 459.

byl Šilperk s celým soudním okresem začleněn do oblasti tzv. východních Sudet s landrátem v Zábřehu.⁴¹ Česká menšina byla umlčena a všechny české školy byly uzavřeny. Město bylo osvobozeno až 9. května 1945 a potom v poměrně krátké době změnilo podstatně svou tvář vlivem nového osídlení jak z okolních obcí, tak vzdálených oblastí, neboť německé obyvatelstvo bylo odsunuto. V tomto období vysídlení došlo k velkému snížení počtu obyvatelstva, a proto bylo zřejmě administrativně změněno označení města na vesnici.

Ani po roku 1948 nevznikl ve Štítech i okolí nějaký větší průmyslový podnik. Roku 1949 byl zrušen i okresní soud. Ze starších závodů a po znárodnění se udržela jen pila a dřevovýroba, cihelna, tírna lnu „Čemolen“, výroba kartáčů a pekárna. V sedmdesátých letech byl postaven malý kovopodnik „JESAN“ a zřízena družstevní výrobní konfekce. Poměrně chudě zemědělství prožívalo velmi těžkou dobu již v rukách nových osídlenců a jeho krize se ještě prohloubila po založení menšinového JZD v roce 1951. Situace se změnila k lepšímu až po zřízení Státního statku Štítý v roce 1964, který začal obhospodařovat kolem 3 600 hektarů půdy v katastru města a okolí.

Vyučování v obecné a měšťanské škole bylo podle dochovaných pramenů obnoveno 17. května 1945.⁴² Rodinná škola byla zrušena a zemědělská odborná škola byla přeměněna na zemědělské odborné učiliště. V roce 1949 byl zde zřízen okresní dětský domov.

V roce 1970 bydlelo ve Štítech 1 050 obyvatel. Do roku 1973 počet obyvatel vzrostl na 1 250 osob.⁴³ V r. 1976 byly ke Štítům připojeny dvě vesnice, napřed Crhov a Heroltice, od roku 1980 Březná s Březenským Dvorem a nakonec v roce 1985 nelogicky i územně nesouvisějící a poměrně vzdálené obce Horní Studénky a zejména Zborov. Poslední dvě obce se však v letech 1990 a 1992 opět osamostatnily.⁴⁴

Z historických památek je nejdůležitější barokní farní kostel Nanebevzetí Panny Marie z roku 1755. Morový sloup na náměstí z roku 1716, památná socha sv. Jana

⁴¹ Zdroj: BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z. a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7, s. 460.

⁴² LAUERMANNOVÁ, M., *720 let Štítů 1278 – 1998*. IRIS s. r. o. Olšany, 1998, s.39.

⁴³ <http://www.stitecko.cz/history.php> [2012-01-22]

⁴⁴ Zdroj: BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z., a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*. Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7, s. 458.

Nepomuckého na náměstí z roku 1732 a socha sv. Anny u hřbitova z roku 1769, jakož i původně renesanční radnice, upravená roku 1734 na barokní měšťanský dům (čp. 38).

Na základě listopadových událostí 1989, výsledků komunálních voleb 1990 usedlo do obecního zastupitelstva ve Štítech 8 zástupců OF, 4 zástupci ČSL a 3 zástupci KSČ.

V devadesátých letech bylo zrekonstruováno zdravotní středisko, zřízena nová lékárna, vznikaly nové firmy a soukromé prodejny. Vybuďovala se ČOV a plynofikace. Štítecké náměstí se stalo v roce 1993 památkovou zónou. V tomto roce byly obnoveny pověstné štítecké jarmarky, kterým patří každoročně poslední květnová sobota. Dnem 1. července 1994 byl obyvatelům Štítů navrácen historický titul „MĚSTO“. V červnu 2002 se ve Štítech otevřel sportovní areál Acrobat Park, který vybuďoval olympijský vítěz (2002) v akrobatickém lyžování Aleš Valenta společně s městem Štítý.⁴⁵

Ke Štítům se váží historické vývojové události sloučených místních částí, který je v krátkosti nastíněn:

- Místní část Crhov byla administrativně přislužená v roce 1976. Jde o svéráznou horskou českou vesnici, ležící v nadmořské výšce 475 m směrem na jih od Štítů. Katastr rozlohy 457 hektarů pokrývala v minulosti převážně horská polička. V roce 1900 tu bylo evidováno 598 obyvatel české národnosti ve 104 domech. Zajímavým údajem je skutečnost, že po celou dobu se nikdo nepřihlásil k německé národnosti.⁴⁶ Crhov se v pramenech připomíná rokem 1358. Ve volbách roku 1918 získali nejvíce hlasů sociální demokraté a agrárníci. Zemědělské družstvo se v této horské vsi rodilo v padesátých letech pod velkým nátlakem a nemělo naději na úspěch, takže bylo v roce 1964 začleněno do komplexu Státního statku Štítý.
- Místní část Heroltice byla původem typicky německou obcí, čemuž napovídá německý název Herautz. V roce 1976 byla obec administrativně přislužená ke Štítům. Ves leží na bývalé zemské hranici mezi Moravou a Čechami, v poměrně značné nadmořské výšce od 460 do 750 m (střední výška 505 m) na východních svazích Orlických hor. Po roku 1848 měla obec přes 1 000 obyvatel, počet se však také snižovat a v roce 1900 už to bylo 773 osob a 153 domů. Po odsunu v roce 1950 už bylo evidováno jen 285 nových osídlenců v 93 domech. Heroltice se

⁴⁵ <http://www.stitecko.cz/history.php> [2012-01-22]

⁴⁶ Zdroj: BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z. a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7, s. 219.

připomínají v historických pramenech již v roce 1278 u tehdejšího Šilperka.⁴⁷ Heroltice zůstaly plně zemědělskou vsí, což zapříčinilo postupný úpadek.

- Místní část Březná byla do roku 1918 označována jako Březná-Ves, německy Friesedorf, potom už jako Březná, a to i po připojení Březenského Dvora (německy Friesehof) po roce 1945. Rovinatá ves leží v nadmořské výšce 443 m v údolí stejnojmenné říčky. Počet obyvatel v Březné po roce 1848 soustavně klesal. V roce 1900 bylo v obci 445 obyvatel německé národnosti a 72 domů. Po osídlení a i po sloučení se vsí Březenský Dvůr byl počet obyvatel 242. V roce 1980 byla Březná připojena ke Štítům. Březná patří k nejstarším vsím na Štítecku. V historických pramenech je vzpomínána již roku 1278 u Šilperka, což je velkou zajímavostí.⁴⁸ V 19. století existovala v Březné manufaktura na kartouny s bělidlem, ta později zanikla. Bylo to právě v Březné, kde po roce 1848 zahájil v malé barvírně svoji podnikatelskou činnost z Pruska pocházející Wilhelm Brass, známý objevitel barvy „turecká červeň“. Narodil se zde roku 1855 i Hermann Brass, pozdější nejbojovnější germanizátor severní Moravy. Brassova rodina se v roce 1860 přestěhovala do Zábřeha. Po roce 1949 začal v Březné a Březenském Dvoře hospodařit Státní statek Štíty, a to až do jeho transformace v 90. letech.

4.3 Demografická charakteristika obce

Z dochovaných historických pramenů⁴⁹ v roce 1869 Štíty vykazovaly největší počet obyvatel, a to 2014, nebylo však dochováno, jaké procento se hlásilo k německé a české národnosti. Počet obyvatel se od stanoveného data dále snižoval a klesal počet německého obyvatelstva a rostl počet českého obyvatelstva. Příčinou trvalého snižování obyvatel od 19. století ve Štítech a v okrese byly údajně neutěšené hospodářské poměry, v nichž české skromnější obyvatelstvo lépe obstávalo než obyvatelstvo německé.

TABULKA 5: *Statistický přehled vývoje počtu obyvatel ve vybraných letech ve Štítech*

Sledované období ve Štítech	Počet domů	Počet obyvatel celkem	Čechů	Němců	jiných
1880	330	2002	77	1924	1
1900	304	1858	129	1717	12

⁴⁷ BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z. a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7, s. 251-253.

⁴⁸ Zdroj: BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z. a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7, s. 213-214.

⁴⁹ RÝZNAR, V., *Štíty 1278-1978*, Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, závod Šumperk, 1978, povoleno MK ČSR 59-136-77, s. 72.

1910	303	1718	147	1564	7
1921	300	1583	431	1134	18
1930	306	1567	489	1057	21
1950	247	935	908	27	-
1970	198	1050	1019	10	21
1977	405	1620	-	-	-

Zdroj: Rýznar, V.⁵⁰

Tabulka v roce 1950 naznačuje výsledek stavu počtu obyvatel po odsunu Němců po roce 1945. Nízký počet obyvatel způsobil, že město Štítý přestalo být městem a administrativně se stalo obcí. K německé národnosti se v r. 1950 hlásilo 27 obyvatel. V roce 1973 se počet obyvatel zvýšil na 1 250. Ve věku do 15 let bylo v roce 1970 statisticky uvedeno 26,8 % obyvatel, od 16 do 59 let 58,06 % a ve věku nad 60 let 14,6 %.

Z dochovaných statistických dat historického vývoje počtu obyvatel na portálu ČSÚ⁵¹ je možné dohledat údaje o počtu obyvatel Štítů mnohem větší. Lze to zřejmě přičíst skutečnosti, že v celkovém uvedeném počtu jsou zahrnuty stavy počtu obyvatel i domů již sloučených obcí Crhov, Heroltice, Březná a Březenský Dvůr. Pokud by nebylo čerpáno z díla Václava Rýznara, těžko by se k tomuto nesouladu mohlo přijít a nebylo by možné odhalit vývoj skutečného počtu obyvatel. Údaje uváděné autorem Václavem Rýznarem lze považovat za přesnější a věrohodnější, neboť zdroje původu dat tomu nasvědčují.

TABULKA 6: *Vývoj počtu obyvatel a domů od roku 1869 do roku 2001*

Rok:	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet obyvatel:	4496	4396	4168	3887	3465	3173	3025	1710	1821	1780	1883	1993	2029
Počet domů:	694	702	674	668	681	664	664	535	391	385	395	468	499

Zdroj: ČSÚ

4.3.1 Věková struktura

Věkové rozdělení obyvatelstva poměrně výstižně ukazuje přehled ze statistických údajů roku 2001. Pro srovnání bude ještě porovnání údajů k 31.12.2010 z dosud zveřejněného dílčího sčítání, charakteristika dat má dostačující vypovídací efekt.

TABULKA 7: *Vybrané ukazatele počtu obyvatel okresu, věkové struktury, města Štítý a místních částí k roku 2001.*

⁵⁰ RÝZNAR, V., *Štítý 1278-1978*, s.72-73

⁵¹ http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&cislotab=AGSLD2010PC_OB1.198&voa=tabulka&go_zo_braz=1&verze=0 [2012-0212]

Označení lokality	Počet obyvatel celkem	Z toho ženy	Věk 0-14	%	Věk 60 a více	%	Ekonomicky aktivní	%	Rozdíl	%
Okres Šumperk	126567	64401	21659	17,1	22072	17,4	63664	50,3	19172	15,2
Štítý celkem	2 029	1024	372	18,3	316	15,6	1000	49,3	341	16,8
Z toho Březná	235	111	47	20	34	14,5	111	47,2	43	18,3
Z toho Crhov	118	56	12	10,2	39	33,0	42	35,6	25	21,2
Z toho Heroltice	118	56	13	11	29	24,6	56	47,5	20	16,9
Z toho Štítý	1 558	800	300	19,3	214	13,7	791	50,8	253	16,2

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočet v %

Z předložených ukazatelů je zřejmé, že obyvatelstvo místní části Crhov mělo v roce 2001 velké procento starších spoluobčanů a že ukazatel ekonomické aktivity naznačuje poměrný velký výpadek. Počet malých dětí do 14 let věku je v Crhově také velmi nízký, což naznačuje nepřímě malý podíl mladých rodin. Místní část Crhov je velikostně na počet obyvatel srovnatelná s místní částí Heroltice, ale tato místní část vykazovala mnohem lepší statistická data. Jednak menší procento starších lidí nad 60 let věku a také lepší podíl ekonomicky aktivnějšího počtu obyvatel v produktivním věku. Ukazatelé vývoje obyvatel místní části Březná nasvědčují větší podíl mladých rodin a malé procento lidí starších 60 let věku, což je porovnatelné také s okresním průměrem.

TABULKA 8: Ukazatelé vývoje stavu počtu obyvatel roků 2001, 2008, 2009, 2011 a 2012 podle místních částí města Štítý

Počet obyvatel podle značené lokality	Stav obyvatel 2001	Stav obyvatel 2008	Stav obyvatel 2009	Stav obyvatel 2011	Stav obyvatel 2012
Město Štítý celkem	2 029	2043	2046	2 049	2 067
Místní část Březná	235	253	245	242	242
Místní část Crhov	118	93	94	97	100
Místní část Heroltice	118	110	106	106	100
Místní část Štítý	1 158	1587	1601	1 604	1 625

Zdroj: ČSÚ; údaje 2008, 2009, 2011, 2012 z evidence města

Hodnotící ukazatele potvrdily již předešlé naznačené vývojové trendy v demografii obyvatel místních částí, tedy snižování počtu obyvatel pokračuje. Tomuto stavu předcházela charakteristika o snižování počtu dětí do 14 let věku a dále stárnoucí obyvatelstvo místních částí Crhov a Heroltice. Za jedenáct let hodnoceného období došlo

ke snížení počtu obyvatel shodně u obou místních částí o 18 osob, což může nasvědčovat o pokračujícím úpadku těchto místních částí. Místní část Březná má lepší předpoklady k růstu počtu obyvatel. Jednak je vzdálenostně nejbližší ke Štítům a má dobrou strategickou rozvojovou polohu, což by se dalo využít pro zřízení nových stavebních míst. Vzdálenost do Štítů je cca 1 km, ze kterého místní část profituje. Velmi pěkný současný vývojový trend je pak zaznamenán v samotných Štítech (místní část Štíty).⁵² Jak lze vysledovat, počet obyvatel pomalu roste, roky stagnace střídá lepší demografie růstu. Tento stav je zřejmě ovlivněn možností nového zaměstnání přímo ve Štítech a také předešlou strategií, realizovanou po roce 2000, zřízením 32 stavebních míst, které jsou už téměř zastavěny rodinnými domky. Pro důslednější zhodnocení se nabízí ještě demografické srovnání stavu několika ukazatelů.

TABULKA 9 : *Vybrané ukazatele vývoje věkové struktury ke stavu počtu obyvatel k 31.12.2010 okresu Šumperk, města Štíty*

Označení lokality	Počet obyvatel celkem	Z toho muži	Z toho ženy	Věk od 0-14	%	Věk 15-64	%	Věk 65 a více	%
Okres Šumperk	123 890	60 955	62 935	17 945	14,5	86 374	69,7	19 571	15,8
Město Štíty celkem	2 034	1 019	1 015	294	14,5	1 443	70,9	297	14,6

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočet %

Vybrané ukazatele na konci roku 2010 představují porovnání věkové struktury města Štíty s okresním průměrem. Je znatelný srovnatelný vývojový trend, který vykazuje nepatrně lepší výsledek u obyvatel města Štíty než okresní průměr.

Průměrný věk ve Štítech se každý rok zvyšuje, obyvatelstvo stárne. Tento trend je zaznamenán v celé EU. Přehledně lze porovnat vývoj za posledních 10 let. Hodnoty ukazatele se pro Štíty nevyvíjí dobře. Změna trendu průměrného věku za rok 2011 podle údajů města Štíty je následující: (Štíty: 38,9), (Březná: 36,1), (Crhov: 45,4), (Heroltice: 45,5).

TABULKA 10: *Průměrný věk obyvatel ve Štítech*

Údaje sledovaného období k 31.12.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet obyvatel města Štíty	2029	2041	2050	2049	2021	2036	2039	2024	2028	2031	2034
Průměrný věk	36,0	36,9	37,4	37,7	38,4	38,4	38,6	39,0	39,2	39,5	39,7

Zdroj: ČSÚ

⁵² Webové stránky obce Štíty – www.stity.cz [2012-01-22]

4.4 Sociální a ekonomický charakter území

4.4.1 Zaměstnanost

Stav nezaměstnanosti ve Štítech vykazoval v minulosti lepších výsledků než okresní průměr. Dosud se tento údaj pohyboval pod průměrem okresu, ale výsledek nebyl lepší jak republikový průměr. Tento současný trend (2012) je odvislý od několika základních faktorů. Po listopadu 1989 se v rámci malé privatizace bývalý místní podnik JESAN transformoval na společnost Klein & Blažek, s. r. o. Specializuje se na obráběcí výrobky pro automobilový průmysl, který je hnací silou ekonomiky ČR. O vysokou zaměstnanost se dosud nejvíce starala ve Štítech tato společnost. Postupem času se firma úspěšně rozvíjela a budovala další výrobní haly. V současnosti (2012) zaměstnává přes 600 zaměstnanců. Firma poměrně aktuálně vyhodnocuje potřebu svých zaměstnanců v závislosti na trhu, jak lze vysledovat ze sledovaných ukazatelů za poslední 3 roky.

TABULKA 11: Stav zaměstnanců největší firmy ve Štítech Klein & Blažek, s. r. o.

Charakteristika časového období	Počet zaměstnanců	Charakteristika časového období	Počet zaměstnanců	Charakteristika časového období	Počet zaměstnanců
31.12.2009	588	2.1.2010	581	10.1.2010	586
31.12.2010	633	2.1.2011	629	10.1.2011	640
31.12.2011	638	2.1.2012	587	10.1.2012	586

Zdroj: Klein & Blažek, s. r. o.

Změna počtu zaměstnanců na konci roku 2011 v porovnání se začátkem roku 2012 je odvislá od využívání možnosti zaměstnávat zaměstnance pracovní agentury, což umožnila změna zákoníku práce. Firma tak zaměstnává ke dni 10.01.2012 ještě **52** zaměstnanců agentury. Tyto pak již nevede ve stavu svých zaměstnanců. Podle velikosti firmy je zřejmé, že nezaměstnává jen obyvatele ze Štítů, ale je to z mnohem vzdálenějšího okolí. Druhým největším zaměstnavatelem ve Štítech, tentokrát v zemědělské oblasti je společnost ZEAS, a. s., která se transformovala z bývalého Státního statku Štítý v 90. letech minulého století. Byla založena vlastníky privatizované půdy a obhospodařuje rovněž půdu pronajatou ve vzdálenějším okolí katastru Štítů. V současnosti (2012) zaměstnává 75 osob. Počet zaměstnanců má klesající tendenci, ještě před deseti lety to byl počet kolem 150 osob.

TABULKA 12: Stav zaměstnanců firmy ZEAS a. s.

Sledované období roku	Stav k 1.1.2010	Stav k 1.1.2011	Stav k 1.1.2012
Počet zaměstnanců	81	81	75

Zdroj: ZEAS a. s.

Firma Autoservis Hudousek s. r. o. od roku 1991 podniká s malým autosalonem na prodej osobních automobilů a zaměstnává k lednu 2012 celkem 10 osob. Tento stav si udržuje po tři roky zpětně. V posledním sledovaném období se na trhu úspěšně rozvíjí firma ZK Kovovýroba Žerníček, která podniká v oblasti kovovýroby, strojírenského zpracování a výroby bytového a průmyslového stavebnictví.

TABULKA 13: *Stav zaměstnanců firmy ZK Kovovýroba Žerníček*

Sledované období roku	Stav k 1.1.2010	Stav k 1.1.2011	Stav k 1.1.2012
Počet zaměstnanců	19	26	30

Zdroj: firma ZK Kovovýroba Žerníček

Podle sledovaných statistických údajů bylo možné zpracovat přehled vývoje velikosti firem působících ve Štítech, jak přehledně ukazuje následující hodnotící tabulka. Předložené ekonomické údaje vypovídají o skutečnosti, že již uvedená firma Klein & Blažek, s. r. o. dlouhodobě zaměstnává ve skupině rozmezí od 500 do 999 zaměstnanců. Samotné město Štítý zaměstnává k lednu roku 2012 celkem 17 osob, z toho v administrativě pracuje 9 úředníků, 8 osob je zaměstnáno na údržbě a provozu města.

TABULKA 14: *Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců v časové řadě od 2006 – 2011 ve Štítech*

Sledované časové období	Registrované subjekty						Subjekty typu statistický podnik, u kterých byla zjištěná aktivita		
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Ekonomické subjekty celkem	349	349	348	345	346	345	-	190	179
Neuvedeno	-	-	190	187	195	203	-	39	37
Bez zaměstnanců	-	-	118	118	116	108	-	116	108
1-5 zaměstnanců	-	-	25	22	21	21	-	21	21
6-9 zaměstnanců	-	-	4	5	5	4	-	5	4
10-19 zaměstnanců	-	-	5	7	4	3	-	4	3
20-24 zaměstnanců	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25-49 zaměstnanců	-	-	3	3	2	3	-	2	3
50-99 zaměstnanců	-	-	2	1	1	1	-	1	1
200-249 zaměstnanců	-	-	-	-	-	-	-	-	-
250-499 zaměstnanců	-	-	-	-	-	-	-	-	-
500-999 zaměstnanců	-	-	1	1	1	1	-	1	1

1000-1499	-	-	-	-	-	-	-	-	-
------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Zdroj: ČSÚ

Aktivitu z uvedeného počtu ekonomických subjektů vykazovalo za rok 2010 celkem 190 podnikatelů a za rok 2011 uvedených 179 subjektů. Malé a střední podnikání má velký význam pro regionální rozvoj z hlediska vytváření konkurenčního prostředí.

TABULKA 15: *Převažující hospodářská činnost a právní forma subjektů ke dni 31.12.2010*

Hospodářská činnost registrovaných ekonomických subjektů podle převažující činnosti na území města Štítý ke stavu dni 31.12.2010	Počet subjektů
Oblast zemědělství, lesnictví, rybolov	24
Oblast průmyslu	42
Oblast stavebnictví	62
Oblast doprava a spoje	21
Oblast obchodu, prodeje, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství	114
Ostatní obchodní služby	35
Oblast veřejná správa, obrana a povinné sociální pojištění	5
Oblast školství a zdravotnictví	8
Oblast veřejné, sociální a osobní služby	35
Celkem	345
Třídění podle právní formy podnikatelských subjektů 31.12.2010	
Státní organizace	3
Akciové společnosti	1
Obchodní společnosti	12
Družstevní organizace	1
Živnostníci	285
Svobodná povolání	9
Zemědělství podnikatelé	13
Ostatní právní formy	21
Celkem	345

Zdroj: ČSÚ

Z předložených souhrnů je možné vyhodnotit okruh působností podnikatelských činností. Z hlediska dlouhodobého vývoje je zajímavé srovnání průměrné míry nezaměstnanosti okresu Šumperk a vývoje v ČR za 10leté období.

TABULKA 16: *Nezaměstnanost ve městě Štítý*

Sledované období	Počet nezaměstnaných ve Štítých	Ekonomicky aktivních ve Štítých	Míra nezaměstnanosti v %		
			Štítý %	Okres Šumperk %	ČR %
2001	87	986	8,8	11,7	8,5

2002	98	986	9,4	12,4	9,2
2003	96	1000	9,6	12,4	9,9
2004 ⁵³	114	1000	11,4	11,4	9,2
2005	109	1000	10,9	11,9	9,0
2006	109	1000	10,9	10,9	8,1
2007	80	1000	8,0	8,9	6,6
2008	78	1000	7,8	7,1	5,4
2009	108	1000	10,8	12,8	8,0
2010	108	1000	10,8	12,9	9,0
2011	108	1000	10,8	-	-

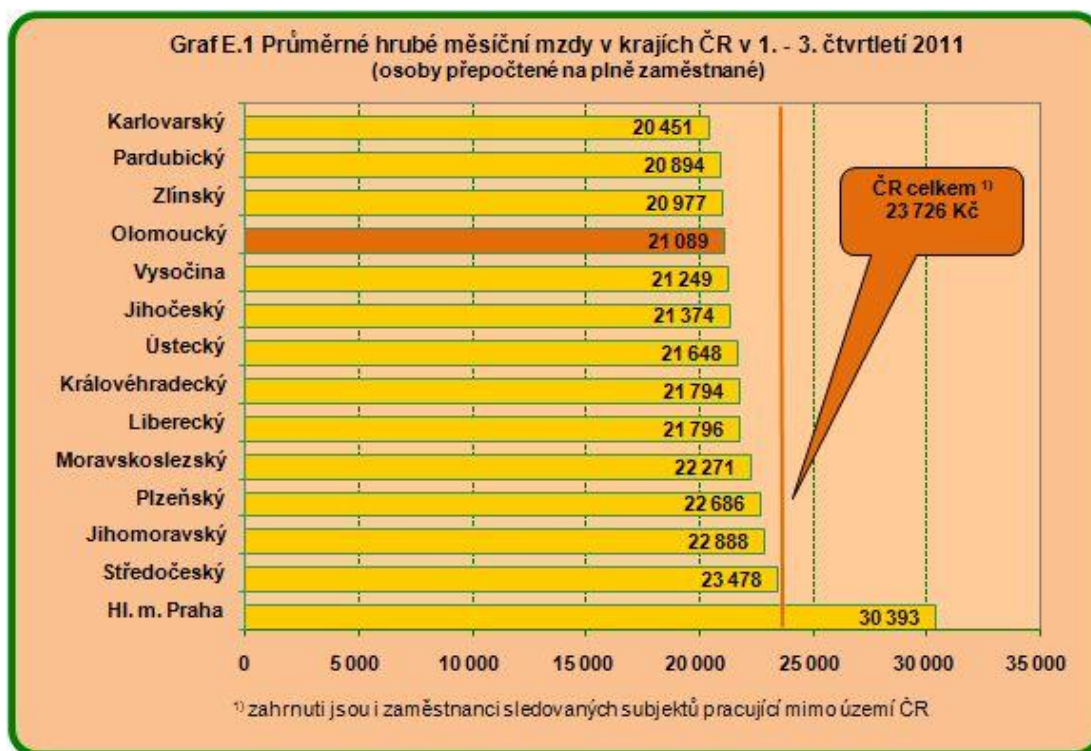
Zdroj: ČSÚ; Integrovaný portál MPSV⁵⁴, Úřad práce Šumperk

Porovnání údajů prakticky potvrzuje trend, který už byl výsledkem analýzy předchozích srovnávání a rovněž je potvrzena skutečnost, že průměrná míra nezaměstnanosti je lepší než průměr okresní. Situace se dá hodnotit jako velmi stabilní. Ekonomická charakteristika prostředí má velký vliv na sociální dopady, proto je nezbytné tyto souvislosti poměrně podrobně zkoumat a analyzovat. Dotazováním u místních firem, o možnosti sdělit dosahovaný průměr hrubé mzdy v časové ose se však nezdařil, firmy tuto informaci vnímají jako strategickou. Současná průměrná hrubá mzda (rok 2012) se bude pohybovat pod průměrem kraje a rovněž v minulosti se pohybovala pod průměrem kraje i okresu. Jako dostačující je možné pro názornost použít graf aktuálního dosahovaného hrubého příjmu za období 1. až 3. čtvrtletí roku 2011. Dosahovaná průměrná hrubá mzda v Olomouckém kraji patří ve srovnávání krajů dlouhodobě mezi ty s nižšími příjmy.

GRAF 1: *Porovnání stavu průměrné hrubé měsíční mzdy v krajích za 1. až 3. čtvrtletí 2011*

⁵³ Pozn. autorky – od r. 2004 se změnila metodika přepočtů míry nezaměstnanosti, údaje do konce roku 2003 jsou podle předešlé metodiky.

⁵⁴ Integrovaný portál MPSV (<http://portalmpsv.cz>) [2012-02-27], Úřad práce Šumperk.

Zdroj: ČSU⁵⁵

Na výši mezd má vliv oblast zaměstnání. Vývojové trendy lze vyvodit z následujícího přehledu kategorizace ekonomických činností podle odvětví:

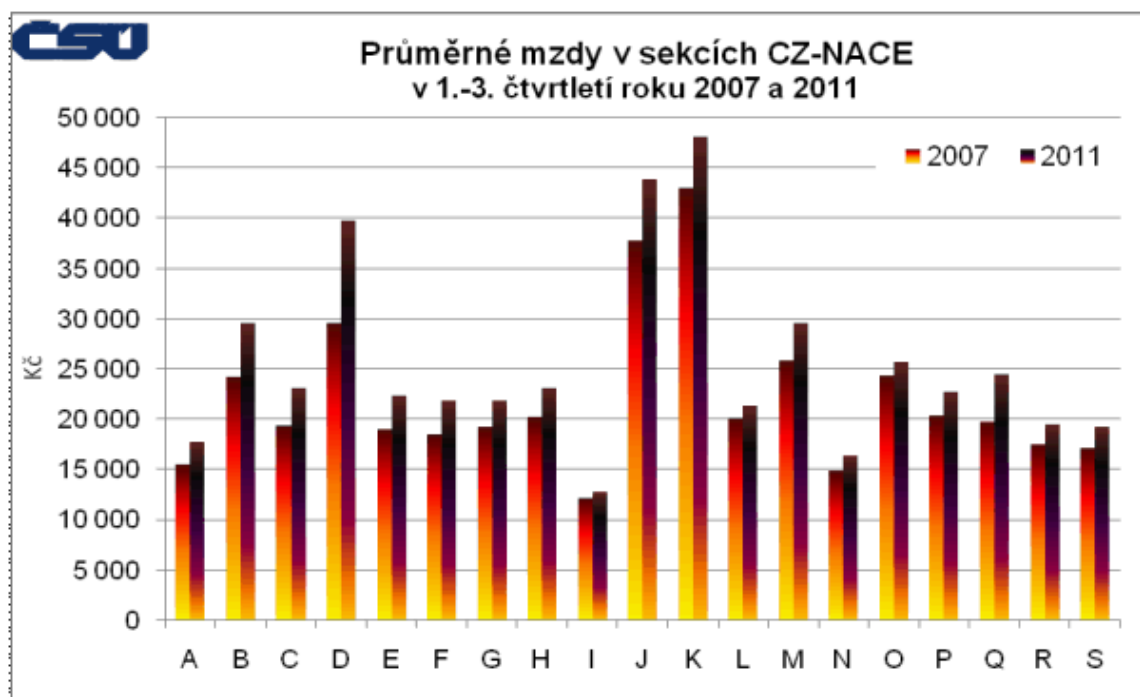
TABULKA 17: Kategorizace činností podle odvětví pro následující grafické znázornění

Označení odvětví	Popis odvětví podle charakteru převažujících činností	Označení odvětví	Popis odvětví podle charakteru převažujících činností
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	J	Informační a komunikační činnosti
B	Těžba a dobývání	K	Peněžnictví a pojišťovnictví
C	Zpracovatelský průmysl	L	Činnosti v oblasti nemovitostí
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	M	Profesní, vědecké a technické činnosti
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	N	Administrativní a podpůrné činnosti
F	Stavebnictví	O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	P	
H	Doprava a skladování	Q	Zdravotní a sociální péče
I	Ubytování, stravování a pohostinství	R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti
		S	Ostatní činnosti

Zdroj: ČSU

⁵⁵ [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/6B004632BA/\\$File/w-71130211q3e1.jpg](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/6B004632BA/$File/w-71130211q3e1.jpg) [2012-02-08]

GRAF 2: Dosahované průměrné mzdy podle druhu odvětví v porovnání roků 2007 a 2011

Zdroj: ČSÚ⁵⁶

Výše mezd nevyžaduje žádné další komentáře.

4.4.2 Národnostní charakteristika

Sociální charakteristiku obyvatel dokresluje rozložení obyvatel podle národnosti, neboť po roce 1945 došlo k nové skladbě obyvatelstva. Výsledky neodhalují žádné výrazné vývojové trendy.

TABULKA 18: Porovnání obyvatelstva města Štítů podle národnosti

Národnostní charakteristika obyvatel Štítů	26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991	
Obyvatelstvo celkem	2 039	2 029	1 993	
z toho národnost	česká	1 122	1 922	1 588
	moravská	229	46	308
	slezská	-	-	-
	slovenská	17	37	52
	polská	-	-	-
	německá	1	5	14
	romská	-	2	25
	neuvedeno	612	9	.

Zdroj: ČSÚ

⁵⁶ http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz120511_analyza11.doc [2012-02-09]

Otázka národnosti byla při sčítání dobrovolná, záleželo na každém jednotlivci, jakou národnost si zvolí. Podle předběžných výsledků sčítání Olomouckého kraje roku 2011 téměř ¼ obyvatel využila tohoto práva.

Podobně jako u národnosti byla i otázka náboženství dobrovolná, v porovnání s výsledky sčítání roku 2001 byly předběžné výsledky za Olomoucký kraj roku 2011 překvapivé v tom důsledku, že téměř 44 % obyvatel kraje se rozhodlo neodpovědět.

TABULKA 19: *Obyvatelstvo podle náboženského vyznání za město Štíty*

Výsledky za město Štíty		26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991
Obyvatelstvo celkem		2 039	2 029	1 993
Věřící - nehlásící se k církvi, náboženské		122	.	.
Věřící - hlásící se k církvi, náboženské		407	1 105	1 303
z toho	Církev římskokatolická	328	1 011	1 239
	Církev československá	3	19	30
	Českobratrská církev	6	20	.
Bez náboženské víry		498	794	381

Zdroj: ČSÚ

Výsledky za město Štíty odhalily značný pokles zájmu o církev římskokatolickou – pokles v počtu 683 obyvatel v porovnání k roku 2001, což představuje pokles v řádu 67,55 %.

4.4.3 Doprava

Město Štíty protíná silnice I/43 ve směru na Lanškroun, což je strategickou záležitostí, nevýhodou je skutečnost, že hlavní tah silnice je veden přímo přes náměstí a způsobuje značnou hlučnost všech druhů vozidel, nejvíc rušivým elementem je kamionová doprava. V zimním období naložené kamiony jen s obtížemi mohou zdolat strmé stoupání. Návrh řešení obchvatu se datuje před rokem 1990. Ke konci roku 2012 byla ve Štítech zrušena železniční osobní doprava zástupci Olomouckého a Pardubického kraje, přes nevoli všech dotčených starostů a občanů. Železniční stanice měla sice místní význam, ale význam byl nepopiratelný. Náhrada ve způsobu několika autobusových linek nemůže dlouhodobě na trase obstát.

Autobusová doprava a četnost linek je zajištěna pro rozvoz dětí do škol a dále ranní a odpolední přepravy do zaměstnání. Během víkendů a státních svátků jsou obyvatelé odkázáni na individuální dopravu. Po stránce frekvence spojů autobusové dopravy je situace v místní části Crhov vnímána jako nejhorší.

4.4.4 Školství

Nová a rozsáhlá školní budova pro českou státní školu se stavěla v letech 1924 – 1926 a tato škola slouží dosud. Historickou potřebu výstavby školy potvrzuje skutečnost, že za plného stavu docházelo do školy 350 žáků a řešení provizorií a náhradních prostor nemělo konce. V průběhu let byla škola modernizována, rozšířena o stavbu školní jídelny s vyvařovnou a rozšířena o další učebny. Základní škola s vyučováním od 1. do 9. třídy prošla postupnou modernizací učeben, rozsáhlou výměnou všech oken (2011). Po kvalifikovaném hodnocení vývoje počtu žáků je znatelný velký úbytek. Největší byl zaznamenán ve školním roce 2008/2009. Snižování počtu dětí není dobrým výhledem. Klesající počet dětí na školách je bohužel celorepublikový trend.

TABULKA 20: *Vývoj počtu žáků ZŠ Štíty*

Školní rok ZŠ Štíty 1. – 9. třída	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2010/2011
Počet žáků celkem	337	320	307	270	263

Zdroj: www.zsstity.cz⁵⁷

Od ledna 2011 je základní škola spojena s mateřskou školou společným názvem instituce, a to Základní škola a mateřská škola Štíty. Vedení města přistoupilo ke sloužení obou subjektů příspěvkových organizací změnou zřizovací listiny. Dětský domov Štíty s kapacitou počtu 43 dětí ve věku od 3 do 18 let ztratit svou samostatnost v roce 2007 a byl sloučen pod příspěvkovou organizaci Základní škola a Dětský domov Zábřeh, zřizovatele Olomoucký kraj. Jiná školská zařízení se ve Štítech nenachází.

4.4.5 Zdravotnictví a sociální péče

Zdravotní středisko bylo nákladem 6,5 miliónu Kč přestavěno z historicky navrácené budovy na náměstí a od roku 1993 v ní soustavně ordinuje praktický lékař, dětský lékař, zubní lékař a gynekolog. Ve středisku pracuje zubní technik a služby poskytuje rehabilitační pracoviště. Z bývalého zdravotního střediska město zbudovalo vlastním nákladem lékárnu, která je provozována od roku 1994. Ve Štítech je zřízen od roku 1999 Domov pro seniory, jehož zřizovatelem je Olomoucký kraj. Zařízení bylo v minulosti nákladně rekonstruováno a současná kapacita je 33 míst pro klienty s menší

⁵⁷ www.zsstity.cz [2012-02-15]

mírou fyzické závislosti stupně I. a II. a 20 míst pro uchazeče s vyšší mírou fyzické závislosti stupně III. a IV.⁵⁸

4.4.6 Sport a volnočasové aktivity

Sportovní aktivity v minulosti a do současnosti zastřešovala tělovýchovná jednota SOKOL Štítý, která sdružuje oddíl kopané, lyžování, stolní tenis, rekreační cvičení, odbíjenou, turistiku a oddíl šachy. Oddílu kopané slouží 2 fotbalová hřiště. V areálu hřišť jsou zřízeny tenisové kurty.

Zanedbaný areál koupaliště ve Štítech byl v roce 2002 vložen do společnosti Acrobat Park Štítý olympijského vítěze v akrobatickém lyžování Aleše Valenty (2002), který areál přebudoval k provozování a trénování akrobatického lyžování. Každoročně v letních měsících pořádá světový pohár v akrobatickém lyžování. Areál zajišťuje občerstvení, ubytování. Aktivity dále rozšiřuje, v loňském roce o saunu a vířivku.

4.4.7 Služby, občanská vybavenost

Obchodní síť na podmínky potřeb obyvatel města je dostačující. Potraviny zajišťují nepřetržitě 2 prodejny „Večerky“. Ve Štítech provozuje prodejnu potravin rovněž JEDNOTA SD, což je třetí prodejnu potravin. Skladba sortimentu odpovídá poptávce zákazníků a variabilita zboží zasahuje do všech oblastí potřeb života jeho obyvatel. Ve Štítech je zřízeno oblastní pracoviště České pošty, které zajišťuje rozvoz i do vzdálenějšího regionu. Pro občany zajišťuje agendu CZECH POINT.

Provozovny restaurací, ubytování a pohostinství mají v současnosti také dostačující kapacitu a stav se ustálil vlivem poptávky ze stran zákazníků. V místní části Heroltice se velmi významně podílí na společenském životě obce Heroltická s. r. o., která byla založena počinem „místních brněnských chalupářů“ v 90. letech minulého století. Společnost provozuje služby ubytování, místní obchod, pohostinství, v zimním období vleky pro lyžařské sporty. Aktivity nadále rozšiřují a trvale zaměstnávají na správě svých aktivit několik zaměstnanců.

Kulturní dům je provozován ve Štítech, v místní části Heroltice a v místní části Březná. Ve Štítech sídlí městská knihovna, jako organizační složka města. Cestovní ruch

⁵⁸ <http://www.domovstity.cz/o-nas> [2012-02-15]

se snaží město podpořit z „Turistického informačního centra“, které organizuje četné aktivity, navíc provozuje službu „bezplatný internet“ pro veřejnost. Ve Štítech se angažuje Sbor dobrovolných hasičů, který má bohatou historickou tradici a který je od roku 1995 zařazen do kategorie jednotek požární ochrany (JPO) II. stupně v rámci okresu Šumperk.

4.4.8 Rozpočet obce

Podle hodnoceného vývoje příjmové části rozpočtu mají příjmy vzrůstající charakter, což je pozitivní ukazatel a nezbytný předpoklad pro další rozvoj města. Podle vyjádření vedení města se hospodaření za rok 2011 dařilo plnit s mírně přebytkovým rozpočtem. To představuje pozitivní charakteristiku správy veřejných prostředků. Vedení města se daří poměrně úspěšně plnit plánované investiční a neinvestiční výdaje a k informovanosti občanů o svých aktivitách využívá webové stránky města a dvouměsíčník „Štíteckého listu“.

TABULKA 21: Vývoj příjmů rozpočtu města Štíty

Příjmy města Štíty	Rozdělení podle roků				
	2007	2008	2009	2010	2011*
Druhy příjmů v obci – jednotka tisíc korun českých	2007	2008	2009	2010	2011*
Příjmy celkem (po konsolidaci)	37 692	35 955	35 033	40 390	47 761
Daňové příjmy	18 041	19 013	18 243	19 216	19 306
Daně z příjmu fyzických osob	4 447	4 146	3 790	3 807	3 954
Daně z příjmu právnických osob	5 760	5 958	5 862	5 849	5 616
Daně z přidané hodnoty	6 112	6 703	6 277	6 941	7 088
Daně a poplatky z vybraných služeb a činností	1 323	1 415	1 434	1 249	1 280
Daň z nemovitostí	399	791	880	1 369	1 368
Ostatní daňové příjmy	-	-	-	-	-
Nedaňové příjmy	9 980	12 550	13 503	16 795	20 877
Příjmy z vlastní činnosti	30 261	32 792	32 448	36 449	40 884
Kapitálové příjmy	2 240	1 229	701	438	700
Přijaté dotace	7 431	3 164	2 585	3 941	6 878
Neinvestiční přijaté dotace (po konsolidaci)	2 533	2 379	2 469	3 900	3 667
Investiční přijaté dotace (po konsolidaci)	4 899	785	116	41	3 211

Zdroj: ČSÚ; r. 2010, 2011 město; *chybějící údaje budou k dispozici po kontrole auditu v 3/2012

Ukazatel dluhové služby k 31.12.2010 představuje hodnotu **13,55 %**, tedy podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v procentní hodnotě. Za rizikovou hodnotu je považován ukazatel 25 %. Celková likvidita dluhu je hodnocena jako **1,24** a představuje poměr, kterým je obec schopna krýt své krátkodobé závazky. Porovnávají se především prostředky

na bankovních účtech a hotovost s krátkodobými závazky. Krátkodobé likvidní prostředky kryjí krátkodobé závazky města jen 1,24 krát.⁵⁹ Obec na výzvu neposkytla aktuální údaje, zřejmě se dostává v úvěrové politice na hranu svých možností a další zadlužování by mělo být nepřijatelné. Za rizikovou hodnotu se považuje ukazatel likvidity dluhu menší než 1.

4.5 Shrnutí, SWOT analýza

Po analýze nejdůležitějších socioekonomických aspektů města Štíty byly vyhodnoceny závěry, které jsou shrnuty ve SWOT analýze.

Silné stránky:

- relativně velký strategický zaměstnavatel (kolem 600 zaměstnanců), který po listopadu 1989 úspěšně zajišťuje zaměstnanost města a okolí;
- ekonomicky aktivních 179 podnikatelských subjektů, jejichž podnikatelské aktivity jsou rozložené do značného spektra odvětví; z nichž 33 podnikatelských subjektů má své zaměstnance;
- v porovnání s okresem Šumperk lepší míra nezaměstnanosti a větší počet ekonomicky aktivním zaměstnanců;
- zlepšené sportovního zázemí ve Štítech;
- vybudovaná základní rozvojová infrastruktura ve Štítech (ČOV, vodovod, kanalizace, plynofikace);
- strategická správa provozu vodného a stočného ze strany města;
- poměrně dobrá úroveň obchodů, služeb; v místě MŠ, modernizovaná a konkurence schopná ZŠ pro výuku 1. – 9. ročník, pošta, knihovna, kulturní dům, tělocvična SOKOL, 2 fotbalová hřiště, tenisové kurty, zdravotní středisko, lékárna, sauna, domov pro seniory, benzinová pumpa, autoservis, kamenictví, stolařství, řemesla;
- zřízené Turistické informační centrum s bezplatným internetem pro veřejnost k podpoře rozvoje cestovního ruchu;
- aktivní Sbor dobrovolných hasičů, který se podílí na řešení mimořádných událostí okresu jako JPO II. stupně;
- poměrně zdravé hospodaření města s vyrovnaným rozpočtem;
- velmi dobrá a operativní informovanost webových stránek města;

⁵⁹ <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufismon/readDotaz.pl?obdobi=20101200&ico=303453> [2012-02-26]

- dobré životní prostředí; Štítý jako součást *Přírodního parku „Březná“*;

Slabé stránky:

- nižší úroveň mezd než republikový i okresní průměr;
- klesající počet obyvatel v místní částech Crhov a Heroltice z důvodu stárnutí obyvatelstva;
- špatná dostupnost služeb pro obyvatele z místní části Crhov;
- chybějící technická infrastruktura v místních částech (kromě vodovodu v Herolticích a Březné);
- klesající počet dětí ve školství;
- nedostatek připravených lokalit pro podporu výstavby rodinných domků; vzhledem k nejnižšímu průměrnému věku obyvatel v Březné (36,8 let) chybějí zasítované lokality určené k výstavbě;
- špatná autobusová dostupnost v nízké frekvenci spojů z místních částí Crhov a Heroltice, jak do Štítů, tak i do obce s rozšířenou působností (Zábřeh);
- krátkodobé likvidní prostředky kryjí krátkodobé závazky jen 1,24 krát.

Příležitosti:

- možnosti pro rozvoj cestovního ruchu;
- rozvoj příhraniční spolupráce;
- možnosti k rozvoji v rámci prostředků EU a plnění Strategického rozvoje území;
- využití výhod z členství v Mikroregionu Zábřežsko, či jiných členstvích a sdružení;
- 7 km vzdálenost z místní části Heroltice do nově zbudovaného moderního lyžařského centra na „Bukové hoře“ u Červené Vody (Pardubický kraj)⁶⁰;

Hrozby:

- největší podíl v zaměstnanosti je vázáno na odvětví automobilovém průmyslu, a proto také potencionální riziko sociálních dopadů v případě hospodářské krize;
- možné zvyšování disproporcí a další prohlubování nerovnováhy na trhu práce vlivem prohlubování hospodářské krize;
- prodlužováním hranice odchodu do důchodu je nereálná možnost udržení zaměstnání v třísměnném provozu (největší zaměstnavatel Klein & Blažek), a tak

⁶⁰ <http://www.skiparkcervenavoda.cz> [2012-02-17]

možné sociální dopady z důvodu neudržení práce ve vyšším věku pro nižší pracovní výkon;

- zvyšování daňového zatížení rodin, především mladých rodin s dětmi ze strany vládních reforem, což se může negativně promítnout do počtu dětí mladých rodin;
- negativní dopady ze zrušené železniční dopravy ke dni 31.12.2011;

Závěrem se dá zhodnotit, že analyzované silné stránky s příležitostmi dávají dobré předpoklady k dalšímu rozvoji území. Pokud manažerské schopnosti ve vedení města budou citlivě reagovat na trvalý a udržitelný rozvoj území, je předpoklad pro další zlepšení kvality života jeho obyvatel.

5 Základní politická charakteristika města Štítý

5.1 Lokální politický systém – historický úvod

V německém Šilperku při sčítání v roce 1921 jak Čechy tak Němce překvapil napočítaný počet Čechů. Tehdy se přihlásilo k české národnosti 431 lidí. V roce 1918 jich však bylo jen 164. Mezi nimi byli i takoví, kteří se do té doby hlásili z existenčních důvodů naoko k Němcům, nebo hráli dvojí hru. Po volbách zůstala správa města v rukou zvolené německé většiny s německým starostou a Němci si založili další výbojný nacionalistický spolek s názvem Kulturverband (kulturní svaz) k již existujícímu Bundu der Deutschen Nordmährens.⁶¹

Ani Češi nezaháleli, i když „*Společensky se život české menšiny po roce 1918 stavovsky dosti tříštil. Jediná půda, na níž se scházeli svorně všichni její příslušníci, byl tradiční ples Národní jednoty, sokolské šibřinky, divadelní představení, oslavy významných výročí a všennárodní slavnosti. Vzorným a mimořádným příkladem české soudržnosti byla v roce 1926 všennárodní slavnost otevření nové budovy měšťanské školy, při níž vedle sebe svorně pochodoval sokol s orlem, agrárník s komunistou, lidovec s nevěrcem, a potom v září 1938 protifašistická manifestace uspořádaná ve Štítech Národní jednotou. Jinak byl společenský styk mezi jednotlivými vrstvami a jednotlivci omezen jen na náhodná setkání. Štítecká společenská „elita“ se drobila na malé skupinky blízkých osobních přátel, kteří se scházeli v Národním domě nebo v jiném hostinci při šachu, kulečnicku, při mariáši, taročkách a bridge, mnozí byli značně zatíženi kumulací spolkových funkcí, někteří, zvláště*

⁶¹ RÝZNAR, V., *Štítý 1278-1978*, Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, závod Šumperk, 1978, povoleno MK ČSR 59-136-77, s. 30.

svobodní učitelé a svobodní příslušníci menšiny, byli činní v divadelním kroužku a v Sokole.⁶² Část úryvku charakterizovala život ve Štítech v obou jeho pólech.

V období první republiky ve Štítech počet českých spolků doplňovala dost velká řada českých politických stran, která se vzrůstajícím kritickým stavem republiky rok od roku rostla. O volební hlasy příslušníků místní české menšiny se dělily strany: republikánská, sociální demokracie, národně socialistická, živnostenská, národně demokratická (později národní sjednocení), lidová, komunistická a fašistická.⁶³ V obecních volbách občas vystupovala i kandidátka české nepolitické volební strany, kterou volili spíše bezpartijní nebo nerozhodní voliči.

Procentuální počet českých hlasů se při každých volbách dost měnil. V roce 1924 v obecních volbách obdrželi z odevzdaných českých hlasů národní demokraté 50 %, republikáni 27 %, lidovci 15 %, sociální demokraté 8 %. Němečtí voliči pak volili z 42 % sociální demokraty, z 25 % komunisty, (s nimiž volilo i několik Čechů), z 25 % Bund der Landwirte (Svaz zemědělců) a z 8 % křesťanské sociály.⁶⁴ V roce 1928 měla česká menšina v obecním zastupitelstvu 4 své zástupce, v roce 1932 to bylo 6 zástupců (z toho 3 republikány, 1 lidovce, 1 národního socialistu a 1 zástupce české nepolitické volební strany). S pomocí pěti zástupců KSC dosáhli Češi na druhého náměstka starosty z řad republikánů.

Ve volbách do poslanecké sněmovny v letech 1925, 1929 a 1935 z českých hlasů ve Štítech obdržely strany:

TABULKA 22: *Výsledky českých hlasů do PS r. 1925, 1929 a 1935*

Politická strana	Výsledky voleb 1925	Výsledky voleb 1929	Výsledky voleb 1935
Republikánská	46	37	83
Sociálně demokratická	22	45	34
Národně socialistická	20	14	39
Lidová	16	12	30
Živnostenská	42	28	49
Fašistická	-	-	-
Národního sjednocení	-	-	5
Národně demokratická	7	10	-

⁶² RÝZNAR, V., *Štíty 1278-1978*, Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, závod Šumperk, 1978, povoleno MK ČSR 59-136-77, s. 38.

⁶³ Pozn.: Národní sjednocení bylo blokem národních demokratů s Národní ligou a Národní frontou.

⁶⁴ RÝZNAR, V., *Štíty 1278-1978*, Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, závod Šumperk, 1978, povoleno MK ČSR 59-136-77, s. 39.

Komunistická	148	169	133
--------------	-----	-----	-----

Zdroj: Rýznar, V., *Štíty 1278-1978*, s. 40

Změnu smýšlení německých voličů ve Štítech vyvolal úspěch Henleinovy sudetoněmecké strany (SdP) v roce 1935. Tato, těsně před volbami založená strana, obdržela ve Štítech hned 277 hlasů, zatím co ostatním německým stranám hlasů podstatně ubylo. V roce 1936 žilo ve Štítech 106 českých rodin, tj. asi 500 osob (podle sčítání lidu z roku 1930 to bylo přesně 489). Období útlaku lze přeskočit, i když je obsahově velmi dobře zpracováno. Za nebývalý historický materiál můžeme vděčit velké literární zálibě Václava Rýznara, který pocházel z nedalekých Horních Studének a ve svých dílech barvitě a podrobně zachytil a zpracoval rozsáhlé časové období.

Po osvobození a odsunu Němců došlo k velkému úbytku obyvatel ve Štítech a sousedních německých obcí a postupným osídlením se změnila trvale jeho skladba. Ve volbách v roce 1948 pod jednotnou kandidátkou NF ze 461 voličů ve Štítech hlasovalo 381 občanů. Budování socialismu pod vedením KSČ do roku 1989 není předmětem této práce.

Návrat politické plurality umožnily události roku 1989. V červenci 1990 se konaly svobodné demokratické volby do zákonodárního sboru, ve kterých zvítězilo Občanské fórum. Dne 24. listopadu 1990 se konaly volby do zastupitelských orgánů v obcích, kdy ve Štítech bylo zvoleno 8 zástupců OF, 4 zástupci ČSL a 3 zástupci KSČ, tímto krokem došlo ke změně ve vedení obce.

5.2 Charakteristika současných politických subjektů

Po listopadu 1989 působily ve Štítech pouze 2 politické strany, a to Komunistická strana Československa a Československá strana lidová, jejichž členské základny byly poměrně velké z důvodu bývalého působení v Národní frontě (NF). Nadále po transformaci stran to jsou Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL),⁶⁵ Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM). Po značných proměnách stranické struktury, které se během volebních období poměrně měnily, dále má místní zastoupení Občanská demokratická strana (ODS). Dvě sdružení nezávislých „Starostové a nezávislí“ a sdružení „Nestraníci“ jsou uskupení „pomocná“ výhradně pro podání kandidátní listiny do komunálních voleb. Rovněž se částečně ustálil počet členské základy uvedených politických subjektů, i když sdružení a téměř většina stran prakticky nevykazují

⁶⁵ Stránky KDU-ČSL, <http://www.kdu-csl.cz/Regiony/Kraje/Olomoucky-kraj/Sumperk.aspx> [2012-02-21]

činnost než při sestavování volebních programů a kandidátních listin pro přípravu voleb. KSČM v roce 1990 vykazovala 130 členů své základny, v současnosti (rok 2012) je to jen 18 členů.⁶⁶ ODS v roce 1994 vykazovala 5 členů své základny, v současnosti (rok 2012) je to počet 4 členů.⁶⁷ KDU-ČSL na začátku roku 1990 kolem 60 členů, v současnosti (rok 2012) necelých 20 členů.⁶⁸ Nejvlivnější stranou ve městě je ODS, vyfiltrovaná ze členů OF, jejíž členové a především nezávislí kandidáti stranou nominovaní, tvoří od roku 1994 nejpočetnější skupinu městského zastupitelstva a rovněž rady města. ODS od roku 1994 (vítězné OF v roce 1990) nominuje trvale starostu města, pouze v jediném volebním období od roku 2002 - 2006 tomu tak nebylo. Rozbor příčin je předmětem analýzy hodnoceného vývoje. Rozhodující vliv na dění ve městě tedy má ze sledovaného a hodnoceného období nejvíce ODS a o moc se dělí s lidovci, pokud není nezbytné ještě přijmout dalšího koaličního partnera. Lidová strana ve volbách nominuje také kandidáty bez politické příslušnosti, ovšem v mnohem menší míře než ODS. Spíše se snaží nominovat vlastní členskou základnu. Člen místní organizace lidové strany, později její předseda Petr Haltmar, vykonával od podzimu roku 1991 do komunálních voleb 2002 jedinou uvolněnou funkci člena zastupitelstva v pozici místostarosty, když funkce starosty zůstala (po koaliční dohodě) pro ODS s podmínkou, že se bude jednat o pozici neuvolněnou. Tuto podmínku si vymínila ODS. Zástupci ODS ve své většině se dohodli s lidovci na takto účelovém vedení města z důvodu, že jediná vhodná kandidátka na post starosty za ODS Marie Hansmannová odmítala pracovní pozici vedoucí ekonomického útvaru (firmy Klein & Blažek, největší zaměstnavatel ve Štítech) opustit, a rovněž bylo strategicky velmi významné si ponechat tuto pozici starostky pro vítěze voleb ODS. Neuvolněná starostka Marie Hansmannová⁶⁹ za vyhrávající stranu ODS v komunálních volbách nakonec vykonávala svou funkci nepřetržitě od podzimu 1991 do podzimu 2002 za trvání podmínky neuvolněné funkce.

TABULKA 23: *Výsledky voleb do městského zastupitelstva ve Štítech*

Politické uskupení	1990	1994 - 1998		1998 -2002		2002 - 2006		2006 - 2010		2010 - 2014	
	Man- dáty	Hlasy %	Man- dáty	Hlasy %	Man- dáty	Hlasy %	Man- dáty	Hlasy %	Man- dáty	Hlasy %	Man- dáty
ODS	8	41,26	6	32,51	5	16,64	2	26,67	4	35,04	6

⁶⁶ Dotazník č.3/2012 z 27. února 2012.

⁶⁷ Dotazník č.5/2012 z 27. února 2012.

⁶⁸ Dotazník č.8/2012 z 15. března 2012.

⁶⁹ http://ods-sumperk.cz/ms_ods_stity_marie_hansmannova [2012-02-27].

KDU-ČSL	4	28,39	4	30,67	5	21,64	3	22,48	3	16,59	2
KSČM	3	29,31	5	36,82	5	22,54	4	19,56	3	15,25	2
Liberární strana národně sociální ⁷⁰	-	1,04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sdružení nezávislých kandidátů „ PRO BUDOUCNOST “. Pro volební období 2006 přejmenování na „ NEZÁVISLÍ “	-	-	-	-	-	23,29	4	20,29	3	-	-
Sdružení nezávislých I. Pro volební období 2006 přejmenování na „ Nezávislí demokraté (předseda Železný) “. Pro volební období 2010 přejmenování na: „ STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ “	-	-	-	-	-	15,89	2	14,04	2	13,98	2
Sdružení „ NESTRANÍCI “	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19,12	3
Celkem	15	100	15	100	15	100	15	100	15	100	15
Volební účast %	84,5	79,53	-	67,94	-	59,94	-	58,10	-	62,61	-

Zdroj: volební server ČSÚ; pozn. 1990 u ODS uveden výsledek OF, u KSČM výsledek KSČ.

Do opozice se dostává trvale KSČM, která prozatím není pro ostatní přijatelným „koaličním“ partnerem a sdružení „Nezávislých“ a „Nestraníci“, s výjimkou již zmíněného volebního období 2002 – 2006, jak je v tabulce označeno. Naproti tomu sdružení „**Starostové a nezávislí**“ jsou koaličním partnerem ODS a KDU-ČSL a dalo by se využít pro ně příhodné označení „spřátelené kandidátky“.⁷¹

KSČM je stranou, ke které se v současné době hlásí 18 lidí, ale členská základna je staršího věku, přesto se jí podařilo pro každé volební období předložit kandidátní listinu i za pomoci nezávislých kandidátů. Dle zjištění, kandidáty získávají: „*Osobním pohovorem a pro členy strany ponechávají první dva až tři posty, jinak je to o lidech.*“⁷² Do politiky vstupují téměř se stejným volebním programem, který se za přispění i jiných stran postupně plní, neboť zájmy jsou podobné. V zastupitelstvu má strana zástupce

⁷⁰ Pozn. autorky: jeden volební pokus jen v roce 1994.

⁷¹JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 91.

⁷² Dotazník č.3/2012 z 27. února 2012.

v kontrolním výboru, jinak pracuje v inventarizační komisi a v komisi SPOZ (sbor pro občanské záležitosti).

KDU-ČSL vykazuje trvalý úbytek členů pro vysoký věk členské základny, početně je obdobou KSČM, tedy necelých 20. Předseda strany KDU-ČSL Petr Haltmar údaje o počtu nesdělil. Jiný člen strany odhaduje uvedený počet a jak bylo dále vysvětleno se od komunálních voleb nesešli.⁷³

ODS i přes dlouhodobě malý počet členské základny (4 členů pro rok 2012) má trvale rozhodující vliv na vedení města. Splňuje charakteristiku tzv. „jádra“, tvořenou několika aktivisty politické strany.⁷⁴ Ekonomický vliv největšího zaměstnavatele má dopady na aktivity aktérů strany.

Z předloženého porovnání výsledků voleb je zřejmé, že ODS a KDU-ČSL si s počtem získaných mandátů ve volbách v r. 1990, 1994 a 1998 vždy vystačila a pro koaliční vyjednávání nikoho nepotřebovala. KSČM byla dosud v opozici bez možnosti něco ovlivnit, i když měla 5 mandátů (kromě voleb 1990). Zlom nastal ve volebním období 2002 a 2006, kdy došlo k nástupu nových politických aktérů na scénu, a to sdružení nezávislých „PRO BUDOUCNOST“,⁷⁵ kteří získali ve volbách 4 mandáty a „Sdružení nezávislí I“,⁷⁶ kteří získali 2 mandáty. Sdružení „PRO BUDOUCNOST“ vytvořilo s KSČM těsnou koalici 8 mandátů a do opozice musela přejít ODS a KDU-ČSL, kteří tento neúspěch velmi těžce nesli a v duchu příkladů z parlamentní scény předváděli „opoziční boj“. Vzhledem k tomu, že „Sdružení nezávislých I“ se dvěma mandáty se dostalo do opozice a nebyla jim nabídnuta žádná pozice ve vedení města, začalo aktivně spolupracovat s opozičními partnery ODS a KDU-ČSL v opozičním „boji“. Ze vzpomínek hlavní politické aktérky nezávislých „PRO BUDOUCNOST“ je zaznamenáno: „*Prosadit novou věc bylo těžké. Bohužel nešlo o konstruktivní řešení, ale o zmaření všeho, co bylo navrženo. Diskuse neměla vést ke společnému cíli, ale k zakonzervování projektu, dané situace a daného stavu. Cílem bylo zmaření rozvoje, snaha ukázat, jak si voliči špatně zvolili. Takže největší konflikt byl vždy v zastupitelstvu, kde takzvaná opozice složená z lidí, kteří byli uraženi výsledky voleb a nedokázali se s tím smířit, mařili vše, co by městu pomohlo. Těžké bylo prosadit všechny projekty, rozpočet, informační centrum, veškeré*

⁷³ Rozhovor č.8/2012 z 15. března 2012.

⁷⁴ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 87.

⁷⁵ Vedla PaedDr. Božena Sojáková, dosud ředitelka ZŠ Štítý.

⁷⁶ Vedl Ing. Jiří Jelínek, místní podnikatel a správce tenisových kurtů, pozdější koaliční partner ODS.

*kroky, které měly vést blíže k občanovi, zkrátka všechno. Výsledky v zastupitelstvu byly vždy těsné.*⁷⁷ Na otázku zhodnocení důvodů vstupu do komunální politiky: „*V roce 1994 to byla snaha prosadit demokracii, ukázat, že to jde jinak a lépe. Proto, když mne oslovili zástupci ODS, dlouho jsem neváhala a chtěla pomoci. O to bylo větší zklamání, když jsem poznala, že demokracie je jen do voleb a po nich opět rozhodují konkrétní lidé, kteří prosazují své zájmy, rozhodují o uspořádání na radnici a výsledky voleb jsou k ničemu. Nechtěla jsem již nikdy kandidovat, ale situace mne k tomu zase dohnala. V roce 2002 jsem měla možnost odejít ze školy dobrovolně, protože tlak ze strany města byl tak velký, nebo se postavit a jít do voleb. A ukázat, že lidé ve Štítech si zaslouží rozvoj obce, škola si zaslouží podporu města a děti mají právo být na stejné úrovni, jako ve velkých městech. Opět jsem chtěla být demokratická ke všem a bez rozdílu. Byla jsem stále optimista, který věřil, že pravda a slušnost jednou zvítězí. Podařila se spousta věcí ve prospěch občanů města a regionu. Byli jsme městem, kde v této době nevládala korupce a mohu se lidem podívat přímo do očí, podařilo se čerpat peníze z EU, ukázali jsme, jak by mohla fungovat demokracie, kdyby se lidé chtěli domlouvat a ne pomlouvát. Bohužel jsem ztratila ideu, že každý člověk je dobrý, protože jsem se setkala se spoustou negativních vlastností člověka.*“⁷⁸

Následující volební období 2006 a 2010 vrátilo na scénu opět ODS a KDU-ČSL, tentokrát museli přijmout k sobě dalšího koaličního partnera, se kterým v předchozím období spolupracovali. Vzhledem k tomu, že potřebovali po návratu na podzim 2006 upevnit svoji pozici, provedli poměrně rozsáhlou personální obměnu úředníků z organizačních důvodů (6 úředníků z celkového počtu 9 úředníků v období půl roku propustili a 4 nové přijali). Pro změny si vybrali uvolněného starostu⁷⁹ (nestraník) za ODS a neuvolněného místostarostu za KDU-ČSL.⁸⁰ Na podzim 2006 přešlo do opozice sdružení „PRO BUDOUCNOST“ a KSČM. Z nezávislého sdružení „PRO BUDOUCNOST“ se postupně vzdalo svého mandátu několik zastupitelů z osobních důvodů proti vedení města a tím se vytratil opoziční boj z jednání zastupitelstev. Pro volební období na podzim 2010 už ani sdružení „PRO BUDOUCNOST“ kandidátní listinu nepostavilo. ODS v posledním

⁷⁷ Dotazník 4/2012 ze dne 29. února 2012.

⁷⁸ Dotazník 4/2012 ze dne 29. února 2012.

⁷⁹ Bc. Jiří Vogel, nestraník, nominovaný ODS na starostu, profesně vyšetřovatel kriminální Policie ČR, ve funkci od roku 2006 do současnosti (2012) jako uvolněný starosta.

⁸⁰ Petr Haltmar, předseda KDU-ČSL, který vykonával uvolněnou funkci místostarosty od podzimu 1991 do 2002.

volebním období upevnila svou pozici, získala šest mandátů. Vysoké volební výsledky této pravicové strany bezpochyby ovlivňují především místní socioekonomické a kontextuální (geografické) faktory, které byly podrobně analyzovány. V posledním volebním období je opoziční scéna menšího rozměru, tentokrát obnovena skupinou mladých začínajících politických aktérů pod názvem „Nestraníci“ v počtu tři mandáty, kteří se učí vstupu na politickou scénu a KSČM disponují jen dvěma mandáty.

5.3 Vývoj politických aktérů ve vedení města

Zhodnocení podpory voličů politickým aktérům ve vedení města za celé polistopadové období až do současnosti názorně vystihuje přehled, ze kterého bude zřejmé jak stranická příslušnost, tak zastávaná funkce ve vedení města, tak i četnost opakovaných zvolení. Přehled neobsahuje náhradníky, kteří se do zastupitelstva města nedostali. Pokud se člen zastupitelstva vzdal svého mandátu, je to rovněž součástí přehledu.

TABULKA 24: Zvolení zastupitelé města Štítý podle volebních období

hodnocení	1990-1994	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	2010-2014
Zvolení zastupitelé	Marie Hansmannová OF, nevol. místostarostka, od podzimu 1991 nevoln. starostka	Marie Hansmannová, ODS, člen, neuvolněná starostka	Marie Hansmannová ODS, člen, neuvolněná starostka	Marie Hansmannová, ODS, člen	Marie Hansmannová, ODS, člen neuvolněná členka rady	Marie Hansmannová, ODS, člen, neuvolněná členka rady
	Marie Lauermannová OF neuvolněná radní	Marie Lauermannová, ODS, bezpart., neuvolněná radní	Marie Lauermannová, ODS, bezpart., neuvolněná radní	Vojslav Drlík “PRO BUDOUCNOST“ bezpart. neuvolněný radní	Bc. Jiří Vogel ODS, bezp. uvolněný starosta	Bc. Jiří Vogel ODS, bezp. uvolněný starosta
	Jan Pospíšil, OF, odstoupil. Nástupce Jan Veselý, OF, neuvolněný radní	Ing. Jaromír Koubek, ODS, bezpartijní neuvolněný radní	MUDr. Jiří Novák, ODS, bezpartijní neuvolněný radní	Mgr. Bronislava Haltmarová, ⁸¹ “PRO BUDOUCNOST“ bezpartijní neuvolněná radní	Ing. Jiří Švéda, ODS, bezpartijní	František Knápek, ODS, bezp. Uvolněný mandát po: Ing. Jiří Švéda, ODS, bezpartijní
	Josef Hrubý, OF, bezpartijní	PaedDr. Božena Sojáková, ODS, bezpartijní	Veselý Jan, Člen ODS	PaedDr. Božena Sojáková, “PRO BUDOUCNOST“ Uvolněná starostka	Ing. Pavel Meixner, „Nezávislí“, uvolněný mandát: po PaedDr. Božena Sojáková, “Nezávislí“	Ing. Pavel Meixner, ODS, bezpart. neuvolněný radní
	František Knápek, OF, bezpartijní	František Knápek, ODS, bezpartijní.	František Knápek, ODS, bezpartijní	František Knápek, ODS, bezpartijní	Vojslav Drlík, Nezávislí, bezp., uvolněný mandát po: Alena Kropáčová, bezpar	Mgr. Jana Knápková, ODS, bezpartijní
	Jaroslav Nýdecký OF, bezpartijní	Jaroslav Nýdecký ODS, bezpartijní.	Stanislava Bednářová, KDU-ČSL, člen	Ing. Jiří Jelínek, Sdružení nezávislých I., na uvolněný	Ing. Jiří Jelínek, Sdružení „Nezávislý demokrat“, člen	MUDr. Mária Braunová, ODS,

⁸¹ Pozn. autorky. Příjmení Haltmar, Haltmarová – zvolení zastupitelé nejsou v žádném příbuzenském vztahu.

			neuvolněná radní	mandát po MUDr. Jiří Novák	neuvolněný radní	bezpartijní.
Petr Haltmar, ČSL, bezpart. uvolněný místostarosta od podz.91	Petr Haltmar, KDU-ČSL, bezpartijní uvolněný místostarosta	Petr Haltmar, KDU-ČSL, člen uvolněný místostarosta	Petr Haltmar, KDU-ČSL, člen	Petr Haltmar, KDU-ČSL, člen	Petr Haltmar, KDU-ČSL, člen neuvolněný místostarosta	Petr Haltmar, KDU-ČSL, člen neuvolněný místostarosta
Pavel Knápek, ČSL, bezpartijní.	Cibula Josef KDU-ČSL, člen	Petr Herman, bezp.: po Lakomá Ludmila, KDU-ČSL, bezpartijní	Otto Wonke, KDU-ČSL, bezpartijní	Otto Wonke, KDU-ČSL, bezpartijní	Otto Wonke, KDU-ČSL, bezpartijní	Otto Wonke, KDU-ČSL, bezpartijní
Ladislav Kubíček, ČSL, bezpartijní neuvolněný radní	Jaroslav Valenta, člen KDU-ČSL, neuvolněný radní mandát (2roky)po: Ladislav Kubíček KDU-ČSL, neuvolněný radní	Lakomý Jaroslav KDU-ČSL, člen KDU	Antonín Čech, Sdružení nezávislých I., bezpartijní	Antonín Čech, ODS, bezpartijní.	MUDr. Pavel Bartoň, Nestraniční, bezpartijní	
Václav Haltmar, ČSL, bezpartijní.	Valenta Petr, člen KDU-ČSL, mandát po:Dagmar Šroková KDU-ČSL,	Luboš Skácel KDU-ČSL, bezp. část období radní	Luboš Skácel KDU-ČSL, bezpartijní	Luboš Skácel KDU-ČSL, bezp. neuvolněný radní	Ing. Oto Wonke, Nestraniční, bezpartijní	
Ivar Směšný KSČ, člen	Ivar Směšný KSČM, člen	Ivar Směšný KSČM, člen	Ivar Směšný KSČM, uvolněný místostarosta	Ivar Směšný KSČM, člen	Ivar Směšný KSČM, člen	
Alois Krejčí, KSČ, bývalý předseda MNV Štítý	Alois Klír KSČM, bezpartijní.	Alois Klír KSČM, bezpartijní	Alois Klír KSČM, člen	Miroslav Čermák, KSČM, člen	Miroslav Čermák, KSČM, člen	
Jarmila Čadová, KSČ	Jaroslav Pavelka KSČM, člen	Jaroslav Pavelka KSČM, člen	Jaroslav Pavelka KSČM, člen, neuvolněný radní	Jaroslav Pavelka KSČM, člen	Ing. Martin Gál, Nestraniční, bezpartijní	
Břetislav Purkert, OF, bezpartijní	Ing. Bohumil Havránek KSČM, bezpartijní	Ing. Bohumil Havránek KSČM, bezpartijní	Josef Hartenberger, KSČM, člen	Jitka Kociánová, „Nezávislý demokrat“, člen, uvolněný mandát po: Mgr. Milena Nýdecká	Jitka Kociánová, Starostové a nezávislí, bezpartijní.	
Bohuslav Sedláček, OF, zvolený uvolněný starosta, vzdal mandát; nástupce Arnošt Valenta, OF uvolněný starosta do podzim 1991	Aloi Vágner KSČM, člen SDL	Ing. Vladimír Veselý, KSČM, bezpartijní	Hartenberger Pavel, „PRO BUDOUCNOST“ bezpartijní	Bc. Zdeněk Drlík, „Nezávislí“, bezpartijní	Pavel Hrdina, Starostové a nezávislí, bezpartijní, neuvolněný radní, uvolněný mandát po:Mgr. Milena Nýdecká	

Zdroj: www.volby.cz, zpracování autorky; barevné značení váže vždy stejného kandidáta⁸²

Podle znázorněné četnosti angažování v zastupitelstvu města je zřejmé, kteří političtí aktéři disponují největším rozhodovacím podílem moci. Z přehledu je možné vyvodit, jak někteří političtí aktéři měnili podle potřeb svoji kandidaturu za politickou stranu nebo sdružení v každém volebním období. To potom vnáší chaos při samotných volbách a je možné očekávat, že některé voliče to přímo odrazuje. Pokud by se měl vyvodit závěr ke způsobu angažovanosti v rámci komunálních voleb pro charakterové zásady, tak to spíše evokuje zásadu „Účel světí prostředky“. Ještě lze z výsledků vydedukovat skutečnost, že ani politické strany, výjimkou je snad KSČM, nemají stálou politickou základnu a oslovují voliče, kteří už kandidovali, třeba i z opoziční kandidátky, proti kterým však v osobní rovině nemají spor nebo problém. Ze závěrů lze soudit, že se spory ve vedení města ve volebním období 2002 – 2006 vyhrotily do osobní roviny, kdy musela ODS a KDU-ČSL odejít nechtěně do opozice. I když společně tyto strany nedisponovaly většinou mandátů, přesto po stránce ekonomické cítily značnou podporu právě ze zastávané pracovní pozice u největší firmy ve Štítech - bývalé starostky Marie Hansmannové, členky ODS. Tomu nasvědčuje skutečnost, že v následujícím období 2006 – 2010 již bývalá starostka Božena Sojáková se svého získaného mandátu v zastupitelstvu vzdala a ani se nevrátila na původní pozici ředitelky ZŠ Štíty, kterou vykonávala před nástupem do funkce a odešla pracovat mimo město Štíty. Vývoj stranictví u politických aktérů je také možné vyhodnotit v následujícím přehledu.

TABULKA 25: *Vývoj stranictví u zvolených aktérů od voleb 1990, prvek vysokoškolského vzdělání (VV)*

VV*	Zvolený zastupitel	Navrhující strana	Politická příslušnost	Rok kandidatury	Počet kandidujících období
A	Bartoň Pavel, MUDr.	Nestraníci	BEZPP	2010	1
N	Bednářová Stanislava	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994	1
A	Braunová Mária, MUDr.	ODS	BEZPP	2010	1
N	Cibula Josef	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994	1
N	Čech Antonín	Sdružení nezávislých I.→ODS	BEZPP BEZPP	2002, 2006	2
N	Čermák Miroslav	KSČM	KSČM	2006,	
N	Drlík Vojslav	PRO BUDOUCNOST	BEZPP	2002	1
A	Drlík Zdeněk, Bc.	PRO BUDOUCNOST	BEZPP	2002	1

⁸² Pozn. autorky: bezpar. váže skutečnost bezpartijní; člen, váže skutečnost člena strany uvedené.

A	Gál Martin, Ing.	Nestraníci	BEZPP	2010	1
N	Haltmar Petr	KDU-ČSL	1xBEZPP, KDÚ-ČSL	1990,1994, 1998, 2002, 2006, 2010	6
A	Haltmarová Bronislava, Mgr.	PRO BUDOUCNOST	BEZPP	2002	1
N	Hansmannová Marie	ODS	ODS	1990,1994, 1998, 2002, 2006, 2010	6
N	Hartenberger Josef	KSČM	KSČM	2002	1
N	Hartenberger Pavel	PRO BUDOUCNOST	BEZPP	2002	1
A	Havránek Bohumil, Ing.	KSČM	BEZPP	1994,1998	2
N	Herman Petr	KDU-ČSL	BEZPP	1998	1
N	Hrdina Pavel	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	BEZPP	2010	1
A	Jelínek Jiří, Ing.	Sdružení nezávislých I. → Nezávislí demokraté (Železný)	BEZP → Nezávislý demokrat	2002,2006	2
N	Klír Alois	KSČM	2x BEZPP, 1xKSČM	1994,1998, 2002	3
N	Kociánová Jitka	Nezávislý demokrat → STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	Nezávislý demokrat → BEZPP	2006, 2010	2
N	Knápek František	ODS	BEZPP	1990,1994, 1998, 2002,2010	5
A	Knápková Jana, Mgr.	ODS	BEZPP	2010	1
A	Koubek Jaromír, Ing.	ODS	BEZPP	1994	1
N	Kubiček Ladislav	KDU-ČSL	BEZPP	1990,1994 (část, potom zaměstnanec)	2
N	Lakomý Jaroslav	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1998	1
A	Lauermannová Marie, Mgr.	ODS	BEZPP	1990,1994, 1998	3
A	Maixner Pavel, Ing.	Nezávislí → ODS	BEZPP → BEZPP	2006, 2010	2
A	Novák Jiří, MUDr.	ODS	BEZPP	1998	1
A	Nýdecký Jaroslav, Mgr.	ODS	BEZPP	1990,1994	2
N	Pavelka Jaroslav	KSČM	KSČM	1994, 1998, 2002, 2006	3
N	Skácel Luboš	KDU-ČSL	BEZPP	1998,2002 2006	3
N	Směšný Ivar	KSČM	KSČM	1990,1994, 1998, 2002, 2006, 2010	6
A	Sojáková Božena, PaedDr.	ODS → PRO BUDOUCNOST → Nezávislí	BEZPP → BEZPP → BEZPP	1994,2002, 2006 (odstoupila)	2
N	Valenta Jaroslav	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994 (část)	1

A	Švéda Jiří, Ing.	ODS	BEZPP	2006, 2010 (část)	2
N	Valenta Petr	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994	1
N	Veselý Jan	ODS	ODS	1990,1998	2
A	Veselý Vladimír, Ing.	KSČM	BEZPP	1998	1
A	Vogel Jiří, Bc.	ODS	BEZPP	2006, 2010	2
N	Wágner Alois	KSČM	SDL	1994	1
A	Wonke Oto, Ing.	Nestraníci	BEZPP	2010	1
N	Wonke Otto	KDU-ČSL	BEZPP	2002, 2006,2010	3
42 Zastupitelů A = VŠ vzdělání N= bez VŠ vzdělání		*VV (vysokoškolské vzdělání), 18 Ano (A) = 42,9 %; 29 zastupitelů BEZPP=69,04 %			

Zdroj: www.volby.cz; zpracování autorky; intenzita stínování naznačuje vyšší počet zvolení do zastupitelstva

U politické příslušnosti zvolených zastupitelů naprosto převažuje prvek BEZPP (bez politické příslušnosti), a to v počtu 69,04 %. Politická kandidatura za určitou stranu nebo sdružení v sobě skrývá v mnoha posuzovaných případech prakticky možnost uplatnění pasivního volebního práva nežli vnitřní přesvědčení politické příslušnosti. Tento uplatňovaný prvek politického chování v novodobých dějinách zřejmě již nepředstavuje nic troufalého. Při sestavování kandidátních listin do obecních zastupitelstev se ze strany politických subjektů, především úzkého vedení, obvykle „lídra strany“ zhodnotí, zda kandidát bude pro voliče zajímavá osobnost. Zástupce ODS způsob získávání lidí na kandidátní listinu hodnotí slovy: *„Nejdříve jsou osloveni kandidáti z předešlých voleb. Za odstupující jsou osloveni ti občané, kteří souhlasí s našim volebním programem a chtějí pro jeho splnění něco udělat. Získávání nových tváří dosud obtížné nebylo. Stranická příslušnost není rozhodující, to by nebylo správné. Kandidáti tajným hlasováním napíší u každého pořadí pro kandidátní listinu a dle výsledku je sestavena a schválena kandidátní listina. Volební program v zásadních bodech byl plněn. Hodnocení nechávám na voličích.“*⁸³

Zajímavým kritériem hodnocení je porovnat vývoj věkové struktury členů zastupitelstva. V posledním hodnoceném volebním období 2010 – 2014 nastoupilo 20 % mladé generace zastupitelů ve věkovém rozmezí 25 – 29 let, což dosud za žádné novodobé hodnocení volebních období nebylo zaznamenáno. Je však také pravdou, že největší procentní podíl 26,67 % již je věku starší 60 a více let, a proto je naprosto přirozené zastupitelstvo omladit, aby mohli získat zkušenosti noví zastupitelé a aby se mohli transformovat noví úspěšní političtí aktéři. Následující přehled hodnotí průměrný věk

⁸³ Dotazník 5/2012 ze dne 6. března 2012.

členů zastupitelstva v jednotlivých volebních obdobích, výsledek je poměrně vyrovnaný a vyhovující.

TABULKA 26: *Hodnocení průměrného věku zastupitelů*

Volební období města Štíty	1994 – 1998	1998 – 2002	2002 – 2006	2006 – 2010	2010- 2014
Průměrný věk v %	44,53	49,13	46,53	49,00	46,73

Zdroj: ČSÚ, volební server, vlastní zpracování autorky

5.4 Občanská participace

Z následující tabulky je zřejmé, že vývoj počtu volební účasti v komunálních volbách má spíše klesající tendenci. Rok 1990 není zachycen na volebním serveru ČSÚ, ale výsledek odpovídal nadšení z polistopadové revoluce 84,5 %⁸⁴ a má tak spíše nadstandardní zabarvení. Zajímavým je porovnání vývoje volební účasti v ČR, kraje, okresu a obce a jednotlivých místních částí, jak na ně působily i socioekonomické faktory.

TABULKA 27: *Srovnávací vývoj volební účasti v komunálních volbách*

	1994 – 1998	1998 – 2002	2002 – 2006	2006 – 2010	2010 – 2014
ČR v %	60,68	45,00	45,51	46,38	48,50
Severomoravský kraj v %	58,33	-	-	-	-
Olomoucký kraj v %	-	49,12	47,00	46,47	48,78
Okres Šumperk v %	66,06	52,79	50,03	47,87	50,51
Město Štíty	79,53	67,52	59,94	58,10	62,61
Okrsek č. 1 Štíty	-	-	61,50	60,29	62,44
Okrsek č. 2 Heroltice	-	-	58,59	36,84	55,21
Okrsek č. 3 Březná	-	-	58,56	52,69	64,36
Okrsek č. 4 Crhov	-	-	45,00	61,80	70,00

Zdroj: www.volby.cz

Z přehledu lze odvodit, že průměrné výsledky za celé město Štíty jsou v účasti občanů v komunálních volbách vyšší, než průměrné údaje za celou ČR, kraj i okres Šumperk. To, že mají občané zájem, kdo bude zastávat rozhodující úlohu ve vedení města, má v celku logický předpoklad. Pokud se zhodnotí skutečnost, že kandidátní listiny jsou prakticky plné kandidátů, tak je koho vybírat. I když na druhou stranu lze předpokládat, a praxe tomu nasvědčuje, že kandidáti na posledních místech kandidátní listiny bývají převážně do počtu, aby v případě volby hlasu celé straně, se neztratily hlasy, které by při rozdělování mandátů mohly chybět. Tento závěr navazuje na charakteristiku Petra Jüptnera: „*Pro maximalizaci volebního zisku zařazují aktivisté vzhledem k nedostatku členů na své*

⁸⁴ Kronika města Štíty pro rok 1990

kandidátní listiny tzv. křoví – kandidáty bez skutečného zájmu o zisk zastupitelského křesla.⁸⁵ Nadšení voličů v rámci participace ve volebním období 1994 – 1998 a 1998 – 2002 byla ve Štítech ještě hodně vysoká, téměř 80 % a 68 %. Náhle přichází období, kdy se volební účast propadla pod 60 %, a právě v tomto okamžiku nastoupila nová politická scéna. Voliči po 3krát se opakujícím stejném vedení města se rozhodli volit trochu netradičně a zvolit nové tváře. Rozdělené mandáty však způsobily, že to byla jen velmi těsná většina na vedení města a opoziční šarvátky s obstrukcí se táhly po celé volební období. Zvýšenou změnu volebního chování v místní části Crhov (okrsek č. 4) způsobila skutečnost, že za místní část kandidoval Jiří Švéda,⁸⁶ kterého jako nového politického aktéra chtěli místní podpořit s důvěrou, zda se podaří pro místní část něco rozvojového podpořit. V posledním volebním období se volební účast znovu dostala nad 60 % a Crhově na 70 % (se stálou podporou svému kandidátovi). Zastupitel Švéda za místní část Crhov se však vzdal svého mandátu již v minulém roce. Účast voličů do krajských zastupitelstev je vyhodnocena jako vyšší jen v případech, pokud kandidují místní kandidáti a současně je splněna podmínka, že jsou v obecné oblibě.

TABULKA 28: Porovnání volební účasti voličů ve Štítech v ČR v %

VOLBY	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR*							Městské zastupitelstvo				
	1990*	1992*	1996	1998	2002	2006	2010	1994	1998	2002	2006	2010
Město Štíty	96,96	91,07	84,05	78,85	62,79	64,70	60,06	79,53	67,52	59,94	58,10	62,61
Průměr ČR	96,79	85,08	76,41	74,03	58,00	64,47	62,60	60,68	45,00	45,51	46,38	45,50
	Senát Parlamentu ČR a volebních kol						Krajské zastupitelstvo			Evropská unie		
Rok	1996 (1)	1996 (2)	2000 (1)	2000 (2)	2006 (1)	2006 (2)	2000	2004	2008	2003 refer.	2004	2009
Město Štíty	37,24	32,43	32,96	15,48	43,85	12,05	33,07	32,66	41,66	51,18	28,30	28,96
Průměr ČR	35,03	30,63	33,72	21,56	42,01	20,73	33,61	29,63	40,32	55,21	28,32	28,22

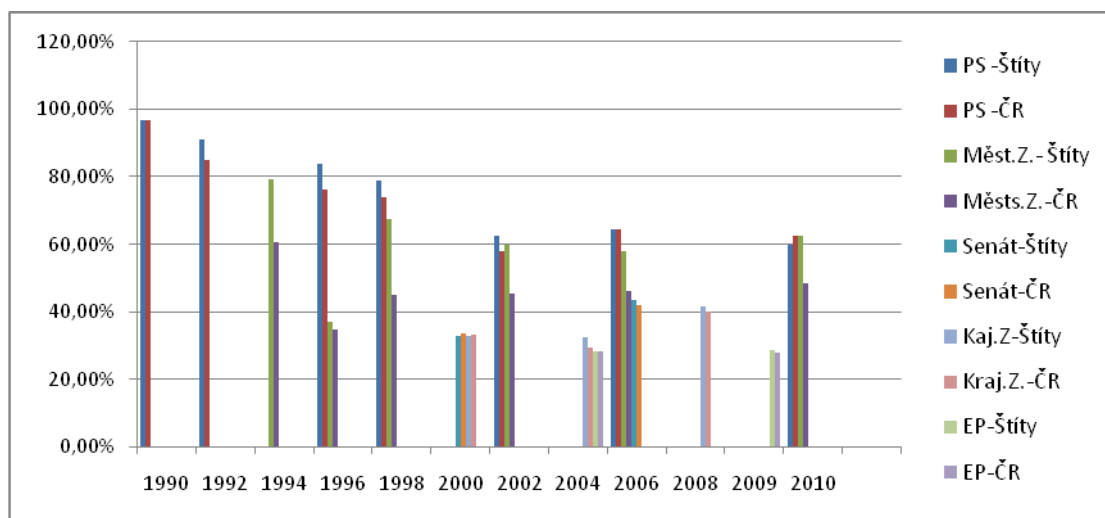
Zdroj: volební server ČSÚ; * rok 1990 a r. 1992 výsledky Sněmovny lidu FS ČSFR; r. 1990 v obci kronika města Štíty;

Současně je možné zaznamenat zřejmý trvale klesající trend zájmu voličů se účastnit voleb do všech úrovní zastupitelských sborů.

⁸⁵ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 91.

⁸⁶ Ing. Jiří Švéda, bez politické příslušnosti, kandidoval za ODS.

GRAF 3: Porovnání volební účasti města Štítý a ČR v % od roku 1990 - 2010

Zdroj: ČSÚ, volební server; vlastní zpracování autora, *u volby do Senátu PČR pro přehlednost jen 1. kolo

Údaje participace voličů byly následně promítnuty do grafu, který lépe porovnává přístupy občanů k volbám. Nejmenší zájem vykazují roky 1996, 2000, 2004 a 2009 - volby do Senátu a EP, jak již bylo zmiňováno.

5.4.1 Protestní formy participace

Občanská participace se obvykle promítá do účasti voleb, a je to nejčastěji sledovaná a podložená forma zájmu voličů o věci veřejné. Občanská participace však může nabývat i protestních forem a akcí občanského odporu. Krajiní projevy formou opakované stávkové si Štítý ve své novodobé historii vyzkoušely. Bylo to v období transformace nových subjektů samosprávných obcí, kdy už bylo krátce zvolené obecní zastupitelstvo (8 zástupců OF, 4 zástupci ČSL a 3 zástupci KSČ) a rodila se křehká demokracie a některé mocné úřady zanikaly. Vzniklé problémy zastupitele na dlouhou dobu spojily a rivalita se téměř neprojevovala. Obec krátce po nových volbách do obecního zastupitelstva 1990 byla ve stavu, kdy jí chyběla nezbytná občanská vybavenost, a tak cestou veřejné ankety se vedení města snažilo ve spojení s občany vyhodnotit, jaké priority by se měly zvolit. V anketě se objevila plynofikace obce, výstavba ČOV, výstavba zdravotního střediska, rozšíření obchodní sítě, rekonstrukce mateřské školy, úprava zátěže skládky odpadu⁸⁷ a oprava televizního převaděče.⁸⁸

⁸⁷ pozn. autorky: vozil se „různý“ odpad i z vojenské sovětské posádky z Moravského Karlova.

⁸⁸ Zdroj: Kronika města Štítý r. 1989, 1990

Problémem sporu se stala snaha získat zpět jako historický majetek tři budovy, které byly do té doby využívány jako školící jazykové středisko pro vietnamské studenty. Bez vědomí obce převzal však tyto nemovitosti KNV Ostrava (tehdy již v likvidaci), který rozhodl, že do budov umístí výchovný ústav pro delikventní mládež od 15 do 18 let. Štítečtí občané však měli představu, že po uvolnění budov bude možné upravit prostory pro zdravotnictví a místní školku, neboť stávající prostory kapacitně nevyhovovaly a byly ve špatném technickém stavu. S vědomím toho, co Štítý nutně potřebují a jak někdo „shora“ opět manipuluje původním obecním majetkem a řeší využití, „rozhodli se občané na shromáždění 3.9.1990 ubránit své právo pomocí stávkou. Byla vyhlášena stávková pohotovost, proběhlo mnoho jednání na ONV, KNV, ČNR, ve Výboru dobré vůle, ve vládě, ČTK a ČSTV v Praze.“⁸⁹ Událostí se zabýval regionální i celostátní tisk, Štítý byly napadány z negativního přístupu k postiženým dětem. Další kola jednání probíhala již mezi obcí a KNV (v likvidaci) a ministerstvem školství. Bylo dohodnuto pozastavit řešení umístění mladistvých do Štítů. Dohody však nebyly ze strany KNV Ostrava dodrženy a v listopadu 1990 umístili do jedné z budov 10 chovanců.

Štítecká radnice intervenovala na všechny strany a 22. listopadu 1990 byla vyhlášena stávka se zatarasením silnic s obrovskou podporou místních občanů. Konečně došlo ke zlomu v náhledu na problém a tisk se štíteckých občanů zastal. Vyšlo najevo, že ve Štítech už existuje jeden dětský domov pro děti od 3 – 18 let věku (od roku 1949) a umísťovat další zařízení pro delikventní mládež není vhodné. Spor o budovy ovšem pokračoval i v roce 1991 a za neustálých jednání se situace vyhrcovala. „Znovu se na štítecké náměstí připravovala stávka, na protest už odstoupil i uvolněný starosta Bohuslav Sedláček, který nepřetržitě vypětí těžce snášel, občané volali po spravedlnosti.“⁹⁰ Neúnosná situace trvala až do 24. dubna 1991, kdy byl schválen zákon o majetku obcí.⁹¹ Mnohé další vyjednávání ze zdravotních důvodů neunesl ani další uvolněný starosta Arnošt Valenta, který na podzim 1991 na funkci také rezignoval. Od podzimu 1991 potom zastávala neuvolněnou funkci starostky Marie Hansmannová, uvolněným místostarostou se stal Petr Haltmar. Podle již uvedených záznamů, tento stav ve vedení města zůstal až do podzimu 2002. Zřejmě společně prožité „boje“ a vleklá jednání pro podporu zájmu občanů a voličů v začátku zrodu samostatné obce způsobily, že podpora určitým členům

⁸⁹ LAUERMANNOVÁ M., *720 let Štítů 1278 – 1998*, Tiskárna IRIS s. r. o. Olšany, s. 41.

⁹⁰ LAUERMANNOVÁ M., *720 let Štítů 1278 – 1998*, Tiskárna IRIS s. r. o. Olšany, s. 41.

⁹¹ Zdroj: Kronika města Štítý.

zastupitelstva je velká. Lze dokonce vyvodit závěr, že společně prožitá silně emoční participace, sounáležitost v konfliktních akcích občanského odporu proti zlovůli za práva veřejnosti, může zpětně působit pro zachování přízně voličů po mnoho let.

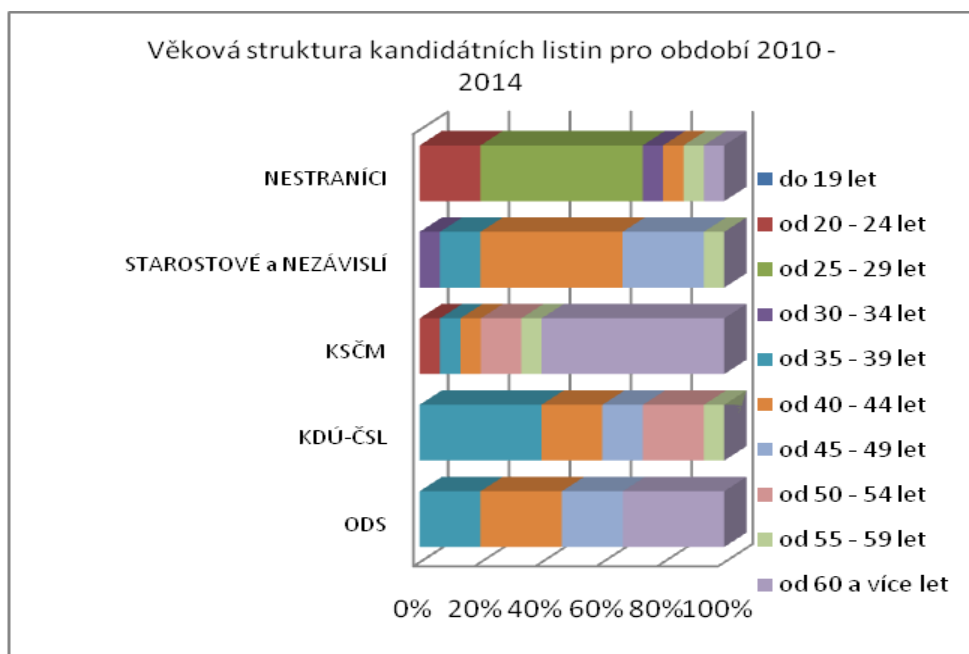
5.4.2 Ostatní formy participace

Míru občanské participace je možné posuzovat rovněž prostřednictvím účasti občanů na jednáních zastupitelstva, o to však není obvykle zájem, pokud se nejedná o nějaký osobní spor, nebo vyhrocené opoziční boje v letech 2006 – 2006. Veřejná jednání zastupitelstva jsou natolik předjednaná, že to obecně občané považují za ztrátu času. Zájem přízně voličů se účastnit veřejného zasedání se obvykle opakuje jen u samotné volby funkcionářů města na ustavujícím zasedání. Zapojení veřejnosti do obsazení komisí a výborů probíhá jen z náhradníků vítězných koaličních stran voleb.

Ze zájmových organizací aktivně působí hasičský sbor, tělovýchovná organizace TJ SOKOL Štítý prostřednictvím svým mnoha aktivních oddílů, myslivecké sdružení TETŘÍVEK, místní organizace zahrádkářů, oddíl Skautů, aj. Většina spolků měla svou historickou tradici, z nichž nejdelší se váže ke sboru dobrovolných hasičů, právě z dob pověstných obrovských požárů z minulých století ve Štítech. Některé spolky pořádají tradiční ples, např. myslivecké sdružení. Město se od roku 1993 navrátilo k tradici štíteckých jarmarků, kterým je věnována poslední sobota v měsíci květnu.

Výsledky následujícího grafu potvrdily skutečnost, že mladí lidé mají zájem o komunální politiku a o participaci ve veřejném dění. „Nestraníci“ si chtěli vyzkoušet kandidovat samostatně a zůstat nezatíženi politickou stranou, proto vstoupili do politiky prostřednictvím sdružení „NESTRANÍCI“. Podle věkové struktury mají nejvíce mladých lidí do 29 let a celý průměr kandidátní listiny představoval 32,6 roku. Průměrný věk kandidátní listiny ODS: 49,1 roků, KDU-ČSL: 43,7 roků, KSČM: 57,7 roků a sdružení Starostové a nezávislí: 42,6 roků.

GRAF 4: Složení kandidátních listin podle věku pro volební období 2010 – 2014

Zdroj: ČSÚ volební server; vlastní zpracování autorky

5.5 Veřejné aktivity, prezentace, meziobecní spolupráce.

Pro město Štíty je příznačná nebývale rozsáhlá angažovanost na poli zahraniční „meziobecní“ spolupráce v rámci EU, do které jsou umně vtahováni místní občané. Začátky spolupráce se váží k volebnímu období 2002 – 2006, jako realizovaný záměr starostky Boženy Sojákové navázat partnerskou spoluprací s polským městem Niemodlin a italským městem Belvedere Ostrense. Spolupráce se dá hodnotit jako velmi „živá“ především s polským partnerem z důvodu kratší vzdálenosti (146 km) a odpadlé jazykové bariéry. Aktivity probíhají po několik dnů v roce na polské straně v oblasti kultury, např. „karpík“ – kulinářská soutěž na úpravu pochoutek z ryb, nebo „Dožínky“, na které je vypravován každoročně autobus, či sportovní dny v Niemodlinu. Štíty zase tradičně zvou polskou stranu na konání jarmarku a další městské slavnosti „Setkání na pomezí Čech a Moravy“. „S italským partnerem probíhá spolupráce pro velkou vzdálenost jedenkrát ročně „na střídačku“ ve Štítech a následně v Belvedere Ostrense.“⁹² V letních prázdninách formou autobusového zájezdu se zástupci obou měst navštěvují. Ubytování probíhá v hostitelských rodinách, a tak vzniká přátelství i mimo samosprávu.⁹³ Během výměnných pobytů se vzájemně konají sportovní turnaje a výlety do regionu. Pokud se k těmto aktivitám přičtou ještě další každoroční akce, jako je štítecký jarmark s pořádáním dne

⁹² Dotazník č. 12/2012 z Turistického informačního centra z 15. února 2012.

⁹³ Turistické informační centrum Štíty.

Mikroregionu Zábřežsko,⁹⁴ celorepublikový „Cyklozávod Kelly´s Rampušák“ v červnu a rovněž v červnu kulturní akce „Setkání na pomezí Čech a Moravy“, v srpnu pak štítecká pouť, tak lze hodnotit, že město Štíty se veřejně velmi angažuje. Těmto aktivitám v propagaci a řízení napomohlo zbudování turistického informačního centra, které vzniklo ve volebním období 2002 – 2006. Město Štíty se rovněž účastní společných akcí Svazku Mikroregionu Zábřežsko.

Prezentace webových stránek města vykazuje dlouhodobě profesionální úroveň. Město v rámci informovanosti vydává dvouměsíčník „Štíteckého listu“, který svou vlastní historií váže ke vzniku samostatné obce z roku 1990. Prostor opozičním poslancům na stránkách vymezen není. Vedení města se snaží ve zpravodaji dávat prostor všem spolkům a aktivitám v rámci celé obce. Příznačné hodnocení města po stránce aktivit nese známky příznivých socioekonomických dopadů rozvíjené manažerským vedením města.

V místních částech aktivity vyvíjí dobrovolní hasiči, kteří organizují hasičské soutěže, taneční zábavy, kácení máje, „ostatkovou merendu, pálení čarodějnic, vše v duchu zachování kulturních tradic. Nejslabší aktivity lze hodnotit v místní části Crhov, příčiny lze nalézt ve vyhodnocených socioekonomických faktorech charakteristiky „upadající osady“.

5.6 Soudržnost a štěpení.

Město Štíty trvale udržuje počet více jak 2 000 obyvatel. Z hodnocených analýz bylo vydedukováno, že politické spektrum je poměrně stabilní a soupeří až 5 politických stran a hnutí. Jedná se o politické strany ODS, KDU-ČSL, KSČM a dvě místní sdružení nestraníků a nezávislých kandidátů, která však opakovaně mění svoje označení ve volebním klání. Způsob chování nezávislých kandidátů je příkladem hledání cesty k voličům, jak je lépe oslovit a zaujmout. Je těžké zhodnotit, zda poslední označení sdružení nezávislých je konečná identifikace, či zda se do dalších voleb půjde s novým názvem. Tento vývoj je však naprosto přirozeným ukazatelem chování, jak se vymínit a odlišit od politických stran. Charakteristika politické strategie města přesně zapadá do kategorie obcí **MSO** (obce menší střední velikosti) Petra Jüptnera, která byla rozebírána v teoretické části.⁹⁵

⁹⁴ Pozn. autora: účastní se obce ze Svazku obcí Mikroregionu Zábřežsko. Svazek sdružuje 30 obcí, z nichž na slavnosti jezdí kolem 20 zástupců obcí.

⁹⁵ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 87-88.

Nejlepší volební výsledky ve své kontinuitě od listopadové revoluce dosahuje ODS, která v posledním volebním období získala 6 mandátů z patnácti možných. Vysoké volební výsledky pravicové strany, jak již bylo zmíněno v této práci, jsou z velké části způsobeny vlivem místního pozitivního vývoje socioekonomických faktorů a kontextuálních (geografických) faktorů. Nemaleý vliv měl zřejmě i vysoký podíl silně emoční participace a sounáležitosti v konfliktních akcích občanského odporu proti zlovůli „mocných“ za práva veřejnosti, které bylo spojeno s aktivitami především členů OF a potažmo vedení ODS. Prožitá participace pak zpětně působila jako přízeň voličů v kontinuitě komunálních voleb, což lze také vyvodit z analýz volebních výsledků. Stávky a zátarasy podporované většinou občanské veřejnosti na získání tří budov historického majetku z období let 1990 až 1991, možnost si určit využití těchto budov občany a záměry zrealizované městem, potom v důsledku násobily podporu a přízeň voličů. Na dotaz zástupce ODS zhodnotit největší přínos pro město za celé období zněla odpověď: *„Přestavba internátu na zdravotní středisko a následně bývalé zdravotní středisko na tolik potřebnou lékárnu. Přístavba základní školy, rekonstrukce mateřské školy, plynofikace, výstavba chodníku v ulici Na Pilníku, ČOV a zahájení kanalizace.“*⁹⁶ Vzpomínané jsou jen akce do období roku 2002. Pokud lze navázat na opakující se četnost úspěchů v komunálních volbách, tak lze vyvodit závěr, že u politických stran ODS, KDU-ČSL a KSČM jde také o přízeň voličů k osobnostem kandidátů, které jsou právě spojeny s touto stranou.⁹⁷ Zástupkyně ODS k charakteristice politického života a štěpícím liniím uvedla: *„Nepozorovala jsem, možná před volbami, ale to k nim patří. Po dobu, kdy jsem vykonávala funkci starostky, jsme se vždy domlouvali a předávali potřebné informace opozici, nehráli jsme si na koalici a opozici, ale snažili jsme se vždy dohodnout ve prospěch našich obyvatel, a tak nebylo těžké prosazovat důležité plány. Základní konflikty s koaličními partnery ani s opozicí po dobu mého výkonu funkce starostky jsem nezaznamenala. Jiné to bylo, když ODS byla v opozici a pro rozhodování jsme neobdrželi řádné podklady. Zvýšená účast občanů je na ustavujícím jednání zastupitelstva a na hodnocení volebního období. O činnosti vedení města jsou občané informováni prostřednictvím Štíteckého litu, což dle mého názoru ovlivňuje i účast na veřejném zasedání MěZ.“*⁹⁸

⁹⁶ Dotazník č. 5/2012 ze dne 6. března 2012.

⁹⁷ Pozn. autora: Marie Hansmannová, člen ODS, Petr Haltmar, člen KDU-ČSL, Ivar Směšný, člen KSČM.

⁹⁸ Dotazník č. 5/2012 ze dne 6. března 2012.

Zdrojem politického napětí se stalo volební období od podzimu 2002 do podzimu 2006, kdy strany ODS a KDU-ČSL se dostaly do opozice, protože celkem od voličů obdržely jen 5 mandátů z patnáctičlenného počtu zastupitelstva. Své síly spojily se dvěma mandáty sdružení Nezávislých I. Svůj opoziční boj vedly tyto strany zarputile po celé čtyřleté období a velmi stěžovaly veřejná jednání zastupitelstva. Jen těsná většina vedení města (koalice sdružení „PRO BUDOUCNOST“ a KSČM) pomohla schválit většinou osmi hlasů velmi důležité strategické dokumenty, následně výstavbu sociálního bydlení o třiceti bytových jednotkách se státní podporou, záměr realizace projektu IKT Štítecko – bezdrátové připojení k internetu z prostředků EU pro Mikroregion Štítecko,⁹⁹ realizaci rekonstrukce hasičské zbrojnice a nového hasičského vozu a mnoho dalších akcí. Hlavní představitelka hnutí „PRO BUDOUCNOST“ v dotazování o možnosti velké koalice uvedla: *„Já jsem s nimi jednala. Nejprve jsem navštívila MUDr. Nováka, potom i s Jelínkem. Oba chtěli místo v radě. Na toto nechtěli přistoupit ani mí spolustraníci, ani komunisté. Novákovi a Jelínkovi šlo o moc, nikoliv o rozvoj.“*¹⁰⁰

Opozice společně hlasovala proti realizaci akcí marně. Vzájemné spory se vyostřily v období schvalování ceny zasíťovaných stavebních pozemků o výměře cca 730 m² za cenu 350 tis. Kč. Hodnota stavebních pozemků v přepočtu na vloženou investici byla mnohem větší, přesto „pravicovní“ opoziční poslanci navrhovali cenu jen 150 tis. Kč, aby získali na svou stranu zájemce o koupi pozemku, potažmo voliče. Koaliční poslanci vyšší cenu zdůvodňovali vysokými finančními vstupy (voda, kanalizace, chodníky a asfaltový povrch). Spory setrvaly až do řádných voleb. V navazujícím volebním období se situace obrátila ve prospěch ODS a KDU-ČSL, i když nezískaly celkovou většinu mandátů (společně 7), štěpící linie právě na pólech nezávislých kandidátů způsobila, že nezávislí kandidáti pod vedením aktéra Jelínka (Nezávislí demokraté, strana Železný), kteří obdrželi ve volbách dva mandáty, vstoupili do koalice ODS a KDU-ČSL, se kterými pod jiným názvem v předešlém volebním období spolupracovali. Strana „Nezávislí demokraté“ měla ve svém volebním programu kromě jiného také výměnu úředníků na radnici. Protože i ODS s KDU-ČSL si chtěla upevnit nově získanou pozici, provedly společně tyto strany personální obměnu úředníků na radnici (v počtu 4). Situace se postupně uklidnila, přispěla tomu i skutečnost, že bývalá starostka Božena Sojáková se svého nově získaného mandátu

⁹⁹ Pozn. autora: Mikroregion Štítecko zahrnoval obce Horní Studénky, Zborov, Jedlí, Rovensko, počín starostky PaedDr. Boženy Sojákové (2002 – 2006).

¹⁰⁰ Dotazník č. 4/2012 ze dne 29. února 2012, pozn. autorky: jednání se zástupci sdružení Nezávislých I.

v zastupitelstvu vzdala. Nechtěla tak opakovat předchozí zkušenosti a setrávat v opozičním boji k novému vedení. Rovněž se nevrátila ani na své původní místo ředitelky ZŠ Štítý. Její úspěšné aktivity ve prospěch rozvoje města tak nakonec měly hořkou příchut'. Přesto jí nelze upřít významný podíl na současném výsledku hodnocení a rozvoje města.

5.7 Rozvoj obce, závěr.

Podle hodnocených ukazatelů a provedených analýz je město Štítý v celkem dobré situaci. Tak lze vyhodnotit oblast ekonomickou, i když finanční požadavky ze strany města by byly vyšší. Je nezbytné hodnotit ukazatele z reálného pohledu, fakta objektivně analyzovat. Výše zadluženosti města potvrzuje relativní zdravotnost vývoje rozpočtu. Pozitivní roli sehrálo celé polistopadové vedení města, neboť se podařilo dobudovat, případně bezúplatně zajistit (např. plynofikaci) nezbytnou infrastrukturu. Velmi kladně lze vyhodnotit skutečnost, že si město ponechalo ve vlastnictví správu vodného a stočného a samo si určuje výši této ceny. Upřednostňovaná strategie ve svém kontinuu umožnila rozšiřovat ekonomické aktivity (moderní strojní technické vybavení) a výrazně navyšovat městský rozpočet.

Přes skutečnosti, že se ve městě hodně podařilo, stále zůstává mnohé na řešení, od obchvatu náměstí, přes řešení výstavby koupaliště nebo bazénu, či řešení tepelných ztrát v kulturním domě ve Štítech. Pro letošní rok je v plánu dobudovat chybějící úseky kanalizace, včetně opravy povrchů komunikací, realizovat nové multifunkční hřiště, opravu obřadní a zasedací síně na městském úřadě, provést modernizaci několika bytů, další etapu opravy fasády kostela sv. Jana Křtitele v Herolticích, opravu interiéru školní jídelny v ZŠ Štítý a další menší akce.¹⁰¹

Projevy aktivit hodnocené obce, důkladně podrobené analýze socioekonomických faktorů, nevypovídají už zdaleka jen o údržbovém charakteru rozpočtu, ale vykazují prvky nastoupeného rozvojového potenciálu, který jako takový byl podpořen i schopným manažerským vedením. Práce samotná nevyhodnocuje každé jednotlivé volební období stanovenými měřitelnými indikátory, jak se promítly do rozvojových ukazatelů města. Navíc správně zvolené aktivity rozvíjely v důsledku celé další období. Záměrem bylo

¹⁰¹ Štítecký list č. 1, na leden – únor 2012, tisk povolen pod ev. Č. MK ČR E 10324.

zhodnotit celé kontinuum politického života ve Štítech od listopadu 1989 do voleb roku 2010, v některých ukazatelích i dál do současnosti roku 2012. Práce vykazuje vysoký prvek aktuálnosti hodnocení. Výsledky práce ve svém závěru potvrzují skutečnost, že politický proces ve Štítech má silně personalizovaný charakter, a to od počátku prozkoumávaného vývoje roku 1990. Nežle nevidět souvislosti, že celý politický proces včetně chování politických subjektů, jak bylo hodnoceno, má značnou závislost právě na velikosti obce. Charakteristika politického vývoje Štítů přesně zapadá do teoretických závěrů již několikrát zmiňovaného autora Petra Jüptnera, který velmi přesně již na hodnocených vzorcích obcí tyto rozdělil podle velikosti, tedy Štítý – obce menší střední velikosti (MSO s orientačním počtem 1701 – 9000 obyvatel). V obcích tohoto typu se láme poměr sil mezi nezávislými kandidáty a politickými stranami, kde v politické straně rozhodují „jádra“, tvořena několika aktivisty politické strany. Strany fungují příznačně řečeno slovy Petra Jüptnera „jako určité „prázdné nádoby“, které jsou těmito „jádry“ a jejich „křovím“ naplněny.“¹⁰² Stany nevyvíjí přílišnou aktivitu, a tak voliči hodnotí stranu podle osobností na kandidátních listinách.

6 Obec Horní Studénky – případová studie

6.1 Poloha, občanská vybavenost, ekonomická aktivita.

Obec Horní Studénky (IČ: 00635944) v okrese Šumperk je horskou malebnou obcí Zábřežské vrchoviny, ležící v nadmořské výšce 460 až 600 m ve svažitém údolním terénu. Obec má v současnosti (rok 2012) kolem 357 obyvatel a je vzdálená od Štítů 3 km, které představují nejbližší pracovní příležitosti. Vzdálenost od obce s rozšířenou působností Zábřeh je 13 km. Obec protíná silnice II. třídy vedoucí od města Štítý, která se křižovatkou v obci rozděluje směrem na Šumperk a Zábřeh. Nejbližší železniční stanice se nachází Bohutín a Zábřeh.

Historický původ se počítá od roku 1353, kdy je možné vysledovat šlechtické majitele. Domů kolem roku 1600 bylo 35 se 200 obyvateli.¹⁰³ Údajně nejvíc domů bylo postaveno v druhé polovině 18. století – 80 stavení. V 2. polovině 19. stol. počet obyvatel klesal z důvodu stěhování rodin do Rakouska, Chorvatska, do Ameriky. V obci se nachází

¹⁰² JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 88.

¹⁰³ RÝZNER, J., RÝZNAR, V., *Horní Studénky*. MNV v Horních Studénkách, 1971, povol. ONV v Šumperku, č.1-11-71-jv, s.8.

drobné památky lidové architektury v podobě lidového stavitelství, v obci je rozmístěno několik sakrálních božích muk. Kostel Svatého Linharta byl postaven v druhé polovině 14. století. Kolem stavby kostela byl umístěn hřbitov, který obklopují netradiční, stavebně zajímavé konventy z roku 1734, které sloužily poutníkům před nepřízní počasí. „Hornostudýnská“ pouť má velkou historickou tradici, zmínky jsou zaznamenány v gruntovní knize už z roku 1620. Vznik tradiční pouti se váže k úctě sv. Leonarda ochránce domácího zvířectva a patrona vězňů, kterému je kostel zasvěcen, neboť v zemědělském kraji byl dobytek hlavním živitelem obyvatelstva. Škola byla postavena v obci už před rokem 1786. Do roku 1820 chodily do „studénské“ školy i děti ze sousední obce Zborov. Školní knihy se začaly psát česky už od roku 1866, což nasvědčuje českému školství.¹⁰⁴ V roce 1918 se užíval ještě název obce Horní Studýnky, od roku 1925 již Horní Studénky. Původní škola z roku 1908 byla přestavěna na šest obecních bytů a malotřídka byla přestěhována do kapacitně předimenzované mateřské školy z roku 1976.

Obec Horní studénky byla v roce 1985 v rámci prováděné politiky scelování obcí sloužena ke střediskové obci Štítý. Pod jejím vedením sice nebyla dlouho, přesto se v obci podařilo ještě v tomto období vybudovat novou požární zbrojnici s obchodem a pohostinstvím na „horním konci“.¹⁰⁵ Hned po roce 1990 občané Horních Studének využili zákonné možnosti vlastní samostatnosti a iniciativně požádali o delimitaci obce, která proběhla ještě v témže roce.

Z technické infrastruktury obec měla nejdříve vybudovanou plynofikaci v roce 1999, v roce 2003 dokončila vodovod a hned v následujícím roce 2004 dokončila stavbu ČOV a splaškové kanalizace. Z občanské vybavenosti se v obci nachází obecní úřad, dále zmiňovaná hasičská zbrojnice. Sbor dobrovolných hasičů v počtu 19 členů je poměrně aktivní a má dlouhou historickou tradici, vznik se váže k roku 1894.¹⁰⁶ V obci je zřízena základní škola (malotřídka 1. – 5. ročník) a mateřská škola. Vznik skautské družiny z roku 2006 s názvem „Studyňaci“ umožnil pracovat s dětmi mimo školu. Sportovní tradice se váže k tělovýchovné organizaci SOKOL, několik aktivních jedinců pořádá od 70. let minulého století nepřetržitě turnaj ve volejbalu s názvem „Sudový turnaj“. Pořadatelé

¹⁰⁴ RÝZNER, J., RÝZNAR, V., *Horní Studénky*. MNV v Horních Studánkách, 1971, povol. ONV v Šumperku, č. 1-11-71-jv, s. 9.

¹⁰⁵ Poznámka autorky: v akci „Z“.

¹⁰⁶ Webové stránky obce Horní Studénky – www.hornistudenky.cz [2012-02-21]

turnaje provozují i vlastní webové stránky,¹⁰⁷ přes které probíhá přihlašování účastníků. Turnaj je každoročně obohacen o mezinárodní účast, např. ze Slovenska, Polska, Anglie, Německa, aj. Turnaj probíhá v letních měsících na čtyřech tenisových kurtech v okolí školy. Budova sokolovny s kapacitou 250 osob (z roku 1938) je využívána po celý rok pro sportovní a kulturní činnosti v podobě zábav, plesů, divadel. V obci působí myslivecké sdružení Lísek z roku 1991, které vlastní mysliveckou chatu s kapacitou 60 míst. V obci fungují dva obchody, na dolním konci COOP, na horním konci obchod HORST, stavebně spojený s hospůdkou „U nás“. V obci byl rozsáhlou rekonstrukcí zbudován pension „U Alberta“ (r. 2000), jehož majitelem je Jiří Rýznar, který nabízí jak ubytování, tak stravování. V obci je turisticky zajímavý rybník Sychrov o rozloze 1,26 ha, využívaný k chovu ryb. Obec je známá rozsáhlými jeleními, dančými a mufloními oborami k chovu vysoké zvěře, v majetku podnikatele Jiřího Rýznara, řezník-uzenář, který provozuje v obci vlastní uzenářskou výrobu s počtem do 10 zaměstnanců. Dlouhodobá ekonomická aktivita Jiřího Rýznara od začátku 90. let minulého století se v podobě daní odrazila do kvality života obce. Podle vyjádření starosty Jaromíra Mináře: *„Za tři roky obec na daních získala 14 až 15 milionů Kč, už si přesně nepamatuji. Jinak jsme měli od něho tak 300 tis., ale po ty tři roky to bylo opravdu hodně. A peníze jsme si šetřili.“*¹⁰⁸ Výnos z daní umožnil dofinancovat jak stavbu plynofikace, vodovodu, tak i ČOV a splaškovou kanalizaci.¹⁰⁹ Všechny tyto nezbytné rozvojové stavby infrastruktury byly postaveny v době samostatnosti obce, což má nebývale pozitivní vliv na jeho elektorát. Je naprosto zřejmé, že by při sloučení s městem Štítý takový rychlý rozvoj obce nemohl nastat.

TABULKA 29: Porovnání ekonomické aktivity obyvatel ke sčítání let 2011, 2001, 1991

Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity obce Horní Studénky		26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991	
Obyvatelstvo celkem		357	346	347	
Ekonomicky aktivní		169	185	159	
V tom	Zaměstnaní	163	166	165	
	Z toho	Zaměstnanci	141	136	-
		Zaměstnavatelé	3	-	-
		Osoby pracující na vlastní účet	8	-	-
Nezaměstnaní		6	19	4	
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo		178	158	188	

¹⁰⁷ www.sudak.ic.cz [2012-02-21]

¹⁰⁸ Rozhovor č. 7/2012 ze dne 29. února 2012

¹⁰⁹ Pozn. autorky: Podle zrušeného rozpočtového určení daní 100 % daně z podnikajících fyzických osob přicházel obci podle místa trvalého bydliště živnostníka.

Zdroj: ČSÚ, předběžné výsledky sčítání LDB

Jak je z tabulky zřejmé, v obci je poměrně málo podnikatelů nebo živnostníků. Přes tuto nepříznivou skutečnost počtu živnostníků se podařilo zajistit nebývalý rozvoj obce díky již zrušenému způsobu určování daní. Porovnávaný ukazatel ekonomicky aktivních obyvatel podle výsledků sčítání roku 2011 a roku 2001 má klesající tendenci, což může představovat buď charakteristiku stárnutí obyvatel nebo zvyšování počtu dětí. Bude předmětem další analýzy. Vývoj počtu nezaměstnaných je možné vysledovat z následujícího přehledu. Statisticky je doloženo, že nezaměstnanost se udržuje poměrně na velmi nízké úrovni a její zvyšování či snižování je možné přičíst vlivům mikrookolí.

TABULKA 30: *Vývoj stavu nezaměstnanosti v obci za období 10 let*

Obec Horní Studénky podle sledovaného období	Počet nezaměstnaných	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo v obci	Nezaměstnanost v %
2/2001	21	183	11,48
2/2002	19	183	10,38
2/2003	16	185	8,65
2/2004	21	185	11,35
2/2005	20	185	10,81
2/2006	11	185	5,95
2/2007	7	185	3,78
2/2008	5	185	2,70
2/2009	12	185	6,49
2/2010	18	185	9,73
2/2011	12	185	6,49

Zdroj: Úřad práce Šumperk

Pro celkovou analýzu je vhodné posoudit ukazatel vývoje příjmu rozpočtu obce a dále celkovou rozpočtovou zadluženost, k čemuž má posloužit následující přehled.

TABULKA 31: *Vývoj příjmu rozpočtu obce Horní Studénky za období 2007 až 2011*

Vývoj příjmu rozpočtu obce Horní Studénky	2007	2008	2009	2010	2011
Příjmy celkem (po konsolidaci) v mil. Kč	4 076	4 970	5 003	4 796	4 310
Daňové příjmy	2 481	2 753	2 920	2 801	2 775
daně z příjmu fyzických osob	854	680	635	620	640
daně z příjmu právnických osob	606	817	895	617	538
daň z přidané hodnoty	796	1 024	1 155	1 248	1 271
daně a poplatky z vybraných činností a služeb	114	114	117	125	137

daň z nemovitostí	110	117	118	191	189
ostatní daňové příjmy	-	-	-	-	-
Nedaňové příjmy	690	830	845	828	884
příjmy z vlastní činnosti	3 289	4 795	3 799	3 334	3 628
Kapitálové příjmy	118	1 212	34	18	39
Přijaté dotace	786	175	1 204	1462	682
neinvestiční přijaté dotace (po konsolidaci)	466	175	478	1 149	612
investiční přijaté dotace (po konsolidaci)	320	-	726	0	0

Zdroj: ČSÚ, r. 2010 a 2011 údaje obce Horní Studénky

Ukazatel dluhové služby k 31.12.2010 představuje hodnotu **0,93 %**, tedy podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v procentní hodnotě. Za rizikovou hodnotu je považován ukazatel 25 %, ke kterému má obec daleko. Celková likvidita dluhu je hodnocena jako **7,74** a představuje poměr, kterým je obec schopna krýt své krátkodobé závazky. Porovnávají se především prostředky na bankovních účtech a hotovost s krátkodobými závazky, tedy krátkodobé likvidní prostředky kryjí krátkodobé závazky 7,74krát.¹¹⁰ Za rizikovou hodnotu se považuje ukazatel likvidity dluhu menší než 1.

6.2 Demografická studie

Charakteristický vývoj počtu obyvatelstva v dlouhé kontinuální řadě je možné doložit ze statistických údajů a celkově sumarizuje zlomové okamžiky snižování jeho počtu. Úbytek od sledovaného roku 1869 má stále pozvolnou klesající tendenci až doku 2003, kdy se počet obyvatel zastavil a od této doby vykazuje pomalý růst k počtu 357 obyvatel. V období let 2003 a 2004 byla dokončena nezbytná infrastruktura (vodovod, ČOV a splašková kanalizace), která se tak příznivě mohla odrazit ve změně vývoje počtu obyvatel.

TABULKA 32: *Vývoj počtu obyvatel a domů obce Horní Studénky v dlouhé časové řadě*

Rok:	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet obyvatel:	680	671	682	663	698	683	656	499	478	428	406	347	346
Počet domů:	140	142	142	129	129	125	137	140	125	119	110	130	132
Rok:	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011			
Počet obyvatel:	347	332	345	347	345	354	362	361	360	357			

Zdroj: ČSÚ

¹¹⁰ <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufismon/readDotaz.pl?obdobi=20101200&ico=303453> [2012-02-26]

Charakteristiku věkové struktury obyvatel dokládá porovnání let 1991, 2001, 2011, ze kterého je možné odvodit současný trend.

TABULKA 33: *Věková struktura obyvatel obce Horní Studénky v porovnání let 1991, 2001, 2011*

Hodnocení podle věku			26.3.2011		1.3.2001		3.3.1991	
Obyvatelé obce Horní Studénky celkem			357		346		347	
v tom ve věku	0 - 14 let	celkem	17,9 %	64	16,2 %	56	20,2 %	70
		muži	8,4 %	30	10,7 %	37	12,4 %	43
		ženy	9,5 %	34	5,5 %	19	7,8 %	27
	15 - 64 let	celkem	66,2 %	236	70,8 %	245	63,4 %	220
		muži	36,1 %	129	37,9 %	131	32,9 %	114
		ženy	30,0 %	107	32,9 %	114	30,5 %	106
	65 a více let včetně nezjištěno	celkem	15,9 %	57	13,0 %	45	16,4 %	57
		muži	6,7 %	24	5,8 %	20	7,5 %	26
		ženy	9,2 %	33	7,2 %	25	8,9 %	31

Zdroj: ČSÚ, výpočet autora v % porovnání

Porovnáním vývojových ukazatelů je možné zhodnotit, že v posledním sledovaném období 2011 sice klesá počet ekonomicky aktivních obyvatel v porovnání s údaji roku 2001, ale vývoj není vůbec špatný, protože poměr vyvažují děti do věku 14 let, kterých je téměř 18 %. Obyvatelstvo důchodového věku nad 65 let v porovnání se všemi sledovanými obdobími nevykazuje známky přílišného stárnutí obce a v celkovém hodnocení ukazatelů převažuje růstová charakteristika.

Hodnocená národnostní charakteristika neodhalila žádný podstatný vliv.

TABULKA 34: *Hodnocení obyvatel Horních Studének podle národnosti za roky 2011, 2001, 1991*

Hodnocení obce Horní Studénky podle národnosti		26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991
Obyvatelstvo celkem		357	346	347
z toho národnost	česká	218	291	221
	moravská	34	42	117
	slezská	-	-	-
	slovenská	7	4	7
	polská	-	-	-
	německá	1	1	-
	romská	-	2	-
	neuveďeno	86	4	.

Zdroj: ČSÚ

Vyhodnocení náboženské víry a osobního postoje k náboženské otázce v dlouhém časovém období let 1991, 2001 a 2011 představuje následující přehled:

TABULKA 35: *Hodnocení obyvatel obce Horní Studénky podle náboženské víry v porovnání let 2011, 2001, 1991*

Hodnocení obyvatel obce Horní Studénky podle náboženské víry	26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991
Obyvatelstvo celkem	357	346	347
Věřící - nehlásící se k církvi, náboženské společnosti	20	.	.
Věřící - hlásící se k církvi, náboženské společnosti	132	224	269

z toho	Církev římskokatolická	108	220	266
	Církev československá husitská	-	1	1
	Českobratrská církev evangelická	-	1	.
Bez náboženské víry		68	75	21

Zdroj: ČSÚ

Při posledním sčítání je podle hodnocení zaznamenán poměrně velký počet obyvatel, kteří využili svého práva tento údaj neuvádět. Jinak hodnocené ukazatele nenaznačují zvláštní odlišnosti.

TABULKA 36: *Hodnocení užívání bytů a vybavenosti obce Horní Studénky za období 2011, 2001, 1991*

Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu a hodnocení vybavenosti		26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991
Obydlené byty celkem		126	122	130
z toho právní důvod užívání bytu	ve vlastním domě	86	83	.
	v osobním vlastnictví	6	2	.
	nájemní	11	5	.
	družstevní	4	5	8
z toho vybavenost osobním počítačem	s internetem	60	4	.
	bez internetu	4	8	.
z toho koupelna, sprchový kout v bytě		121	113	.
z toho splachovací záchod v bytě		121	108	.

Zdroj: ČSÚ

Provedenou analýzou charakteristických socioekonomických a demografických ukazatelů je zřejmé, že obec Horní Studénky vykazuje příznivé rozvojové ukazatele. Velmi kladně lze hodnotit zajištění technické infrastruktury v podobě vodovodu, ČOV, splaškové kanalizace a plynifikace, které jsou nezbytným předpokladem pro rozvoj obce a přispívají ke kvalitě života obyvatel. Podle rozhovoru se starostou obce vodovod provozují sami a ČOV má ve správě EKOZIS Zábřeh. „Plyn se budoval s poloviční účastí Severomoravských plynáren Ostrava, na vodovod jsme získali 50 % dotaci. To bylo z důvodu, že vodní zdroj pro město Zábřeh Nemilka pramení právě v Horních Studénkách, a tak bylo v zájmu Zábřeha pomoci zajistit dotaci na vodovod, ČOV a splaškovou kanalizaci. Například splašková kanalizace stála asi 17,5 miliónů a z ministerstva zemědělství jsme dostali 8 647 tis. Kč, což si velmi přesně pamatují. Vždycky jsem nechtěl, aby se obec zadlužila a také jsme si žádný úvěr dosud nemuseli brát. Je pravda, že se nám nepodařilo kanalizaci postavit v jednom roce, tak se to v roce 2004 přerušilo a až byly

peníze, tak se pokračovalo.“¹¹¹ Příznivým hodnocením vzniká předpoklad pro potencionální rozvoj obce, jako následek vhodných politických opatření při řízení samosprávy. Obci se podařilo maximálně využít daňovou výhodu rozpočtového určení daní, kdy do roku 2000 patřily obcím podle místa trvalého bydliště daňové výnosy ve výši 100 % podnikajících fyzických osob. „Za tři roky obec na daních od podnikatele Jiřího Rýznara získala 14 nebo 15 milionů Kč, to byly jen tři roky, před tím to bývalo od něho tak 300 tis. Kč ročně, ale trvalo to jen do roku 2000, pak se to změnilo“,¹¹² upřesnil starosta Minář. Podnikatel Rýznar byl podle vyjádření starosty Jaromíra Mináře přemlouván starostou města Zábřeh, aby si dal trvalé bydliště do Zábřeha, ale ten tak neučinil a zachoval se jako „patriot“ k domovské obci. Čímž vznikla obci velká daňová výhoda.

6.3 Vývoj komunální politiky od 90. let

Po osamostatnění obce v roce 1990 nebyla politická scéna téměř žádná a v obci působila jen ČSL, která měla jistou tradici. Jiné politické uskupení v obci neexistovalo. Proto do komunálních voleb vstupovali samostatní kandidáti, kteří si museli pro podporu obstarat pro zaregistrování své kandidátní listiny hlasy z řad obyvatel. Tento počín se stal v obci tradicí pro každé komunální volby, kdy nezávislí kandidáti, a to každý sám za sebe, sbírá podpisy na podporu své kandidatury.¹¹³ Systém podávání nezávislých kandidátek tak nakonec setrval do současnosti a za politické strany vystupuje jen KDU-ČSL, která však v posledních dvou volebních obdobích ze sedmi členného zastupitelstva drží jen 1 mandát, ostatní členové zastupitelstva jsou voleni z řad nezávislých kandidátů. Po celé sledované období byl vždy zvolen starostou obce Jaromír Minář, člen KDU-ČSL, který byl neuvolněným členem zastupitelstva. Zastupitelstvo v takovém nepolitickém rozložení pracuje velmi dělně a štěpící linie podle vyjádření politiků nebyly zaznamenány, neboť byl volen od roku 1994 starostou obce tajným hlasováním Jaromír Minář.

TABULKA 37: Vývoj volebních výsledků obce Horní Studénky od volebního období 1990

Hodnocení:	1990-1994 ¹¹⁴	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	2010-2014
Zvolený zastupitel STAROSTA Jaromír Minář od 1994-2010	Minář Jaromír, ČSL, člen, 47 let	Minář Jaromír, KDU-ČSL, člen, 51 let	Minář Jaromír, KDU-ČSL, člen, 55 let	Minář Jaromír, KDU-ČSL, člen, 59 let	Minář Jaromír, KDU-ČSL, člen, 63 let	Minář Jaromír, KDU-ČSL, člen, 67 let

¹¹¹ Rozhovor č. 7/2012 ze dne 29 února 2012.

¹¹² Rozhovor č. 7/2012 ze dne 29 února 2012.

¹¹³ Dotazník č. 1/2012 ze dne 26. února 2012.

¹¹⁴ Rozhovor č. 7/2012, starosta obce Horní Studénky, 29. února 2012.

	Nýdecký Jiří NK, BEZPP	Minář Jaroslav, KDU- ČSL, BEZPP, 45 let	Minář Jaroslav, KDU-ČSL, BEZPP, 49 let	Vítková Stanislava, KDU-ČSL, člen, 64 let	Kubíček Tomáš, NK,BEZPP, 32 let	Fait Miroslav, NK, BEZPP, 29 let
	Ing.Minář Jindřich ČSL, člen	Minář Jiří KDU- ČSL,člen 42 let	Turek Miroslav, Nezávislí kandidáti, BEZPP,54 l.	Turek Viktor, NK, BEZPP, 26 let	Turek Viktor, NK, BEZPP, 30 let	Turek Viktor, NK, BEZPP, 34 let
	Koniček Jan, NK,BEZPP	Krejčí Jan, KDU- ČSL, člen, 42 let	Krejčí Jan, KDU-ČSL, člen, 45 let	Grůzová Marie, NK,BEZPP, 47 let	Grůzová Marie, NK,BEZPP, 51 let	Bílá Helena, NK,BEZPP, 34 let
	Koubková Jarmila, NK,BEZPP neuvolněná starostka	Švéda Zdeněk, Nezávislí kandidáti BEZPP, 60 let	Švéda Zdeněk, Nezávislí kandidáti BEZPP, 64 let	Ing. Minářová Dagmar, NK, BEZPP, 34 let	Ing. Minářová Dagmar, NK, BEZPP, 38 let	Ing. Minářová Dagmar, NK, BEZPP, 42 let
	Papoušek Jaroslav NK BEZPP	Joklík Josef, Nezávislí kandidáti BEZPP, 57 let	Joklík Josef, Nezávislí kandidáti BEZPP, 61 let	Turek Viktor, NK, BEZPP, 64 let	Rýznar Miroslav, NK,BEZPP, 32 let	Rýznar Miroslav, NK,BEZPP, 36 let
	Turková Ludmila NK, BEZPP	-	Ondrová Marie, Nezávislí kandidáti, BEZPP,29 let	Babišta Josef, NK, BEZPP, 56 let	Babišta Josef, NK, BEZPP, 60 let	Babišta Josef, NK, BEZPP, 64 let
Volený počet členů zastupitelstva	7	6	7	7	7	7

Zdroj: ČSÚ volební server; zpracování autora

Přehled porovnává a hodnotí opakované zvolení do zastupitelstva obce, ze kterého je možné odvodit aktivní politické aktéry. Nejdelší politickou kariéru představuje osobnost Jaromíra Mináře ve funkci starosty, který po celé období vystupuje jako jediný člen politické strany za KDU-ČSL. Na dotaz, proč strana ve volbách nenaplnuje kandidátní listinu z řad nezávislých, uvedl: „...žádný záměr to není, můžu to udělat, ale je zvyklostí, že nezávislí si shání podpisy a já tento stav respektuji. Protože kandiduji za stranu, tak hlasy sbírat nemusím, ale ostatní to dělají a takhle to funguje. Funkci starosty jsem nevykonával v prvních volbách v roce 1990, kdy se starostkou stala Jarmila Koubková, která byla také neuvolněnou, ale v dalším volebním období už kandidovat nechtěla. Tím, že je ve

*Studénkách neuvolněný starosta, tak se nezatíží pokladna a tím se šetří, pokud je dobrá účetní, tak to tak stačí.*¹¹⁵

Následující souhrn porovnává volební účast voličů ve všech volebních obdobích do komunálních voleb od roku 1994 a porovnané údaje zohledňují výsledky voleb v ČR, Olomouckém kraji, městě Štítý. Z výsledků je jednoznačně doložená vysoká participace občanů v podobě volební účasti u komunálních voleb. Systém nezávislých kandidátů, kteří podávají do voleb samostatné kandidátní listiny, vytváří prostředí zdravé politické rivality a tento způsob podporuje zájem voličů rozhodnout, kterému kandidátovi vloží důvěru. Volební atmosféra působí dojmem, že každý z kandidátů vystupuje sám za sebe a nemůže se schovávat za politickou stranu. Tento způsob podávání samostatných volebních kandidátek za každého nezávislého kandidáta dobře funguje v malých obcích, kde není systém politických stran a obyvatelé se vzájemně dobře znají.

TABULKA 38: *Porovnání volební účasti komunálních voleb obce Horní Studénky od r. 1994*

Volební účast komunálních voleb	1994 -1998	1998 – 2002	2002 – 2006	2006 – 2010	2010 – 2014
ČR v %	60,7	45,0	45,5	46,4	48,5
Severomoravský kraj v %	58,3	-	-	-	-
Olomoucký kraj v %	-	49,1	47,0	46,5	48,8
Okres Šumperk v %	66,1	52,8	50,0	47,9	50,5
Město Štítý	79,5	67,5	59,9	58,1	62,6
Obec Horní Studénky	79,7	63,3	73,4	68,1	70,5

Zdroj: ČSÚ, volební server

Analýza volební participace občanů u komunálních voleb potvrdila vysokou aktivitu a uvědomělost. Volební účast lze porovnat i s výsledky do vyšších zastupitelských sborů v obci a porovnat je rovněž s participací obyvatel města Štítý. Z posuzovaných přehledů bylo vyhodnoceno, že volební účast u všech druhů voleb vykazovala vždy vyšší procentní účast voličů obce Horní Studénky než je zaznamenána u obyvatel Štítů a rovně i celorepublikový průměr. Přehledně je v grafovém uspořádání porovnána jen volba do zastupitelstev obcí. Tak by bylo možné porovnat všechny typy voleb, které by však jen potvrzovaly stejný závěr výzkumu o vysoké volební účasti a participaci místních obyvatel.

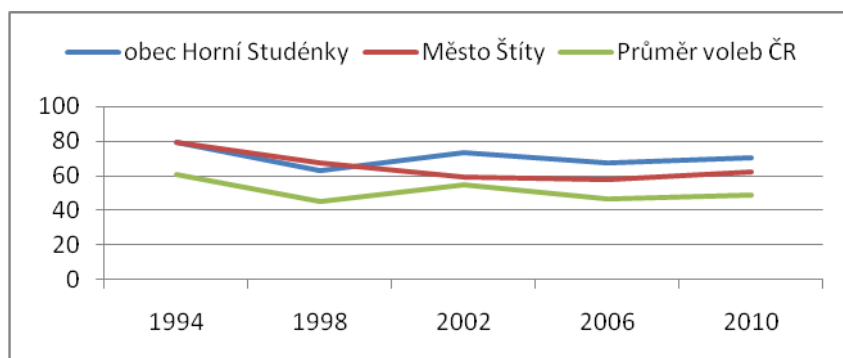
¹¹⁵ Rozhovor č. 7/2012 ze dne 29. února 2012.

TABULKA 39: Porovnání participace občanů do vyšších zastupitelských sborů obce Horní Studénky

VOLBY	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR*							Městské zastupitelstvo				
Rok	1990*	1992*	1996	1998	2002	2006	2010	1994	1998	2002	2006	2010
Obec Horní Studénky	-	91,9	89,9	80,9	68,8	70,9	74,9	79,7	63,3	73,4	68,1	70,5
Město Štítý	96,9	91,1	84,1	78,9	62,8	64,7	60,1	79,5	67,5	59,9	58,1	62,6
Průměr ČR	96,8	85,1	76,4	74,0	58,0	64,5	62,6	60,7	45,0	45,5	46,4	45,5
	Senát Parlamentu ČR a volebních kol						Krajské zastupitelstvo			Evropská unie		
Rok	1996 (1)	1996 (2)	2000 (1)	2000 (2)	2006 (1)	2006 (2)	2000	2004	2008	2003 refer.	2004	2009
Obec Horní Studénky	68,4	37,1	55,3	42,3	68,4	37,1	49,1	42,9	44,7	66,3	36,9	34,5
Město Štítý	37,2	32,4	32,9	15,5	43,8	12,1	33,1	32,7	41,7	51,2	28,3	28,9
Průměr ČR	35,0	30,6	33,7	21,6	42,0	20,7	33,6	29,6	40,3	55,2	28,3	28,2

Zdroj: ČSÚ, volební server

GRAF 5: Porovnání participace obyvatel Horní Studénky do zastupitelstva obcí

Zdroj: ČSÚ, volební server

6.4 Lokální politické subjekty

Následující přehled vyhodnocuje všechny kandidáty komunálních voleb od roku 1994 do současnosti. V seznamu převládá naprostá převaha kandidátů bez politické příslušnosti, kteří všichni dosud podávali kandidátní listinu jen sami za sebe. Politická strana KDU-ČSL kandidátní listinu pro volby nenaplnuje, dosud max. jen 4 kandidáty, a to ve volebním období 1994 – 1998. V některých volebních obdobích postavila jen jednoho nebo dva kandidáty.

TABULKA 40: Rozdělení kandidátů podle politické příslušnosti volebních období obce Horní Studénky

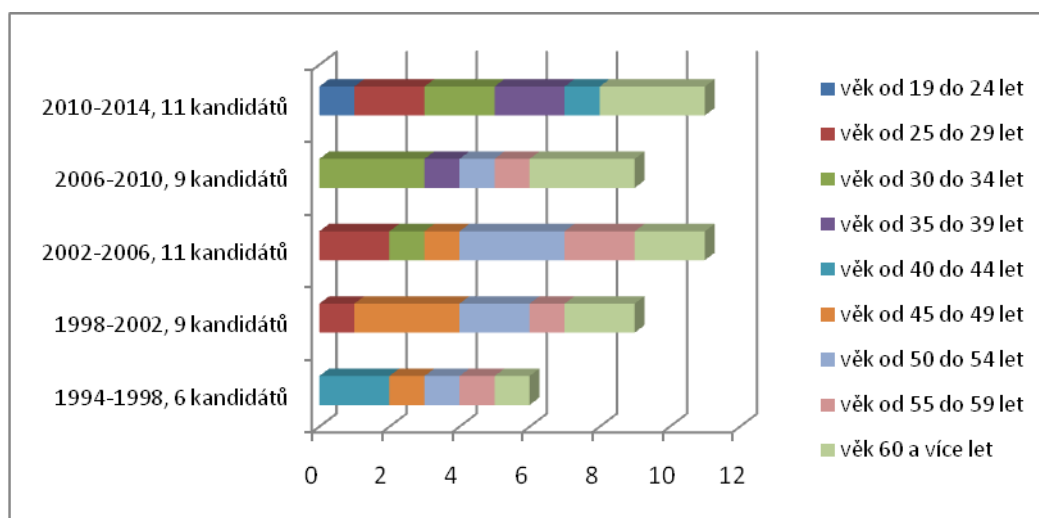
VŠ vzdělání	Kandidát	Navrhující strana	Politická příslušnost	Rok kandidatury	Rok zvolení	Počet kandidujících období
	Babišta Josef	NK	BEZPP	2002, 2006, 2010	2002, 2006, 2010	3
	Bílá Helana	NK	BEZPP	2010	2010	1
	Fait Miroslav	NK	BEZPP	2010	2010	1
	Grúzová Marie	NK	BEZPP	2002,2006	2002,2006	2
	Jedelský Vladimír	NK	BEZPP	2002	-	0
	Joklík Josef	NK	BEZPP	1994, 1998, 2010	1994, 1998	2
	Krejčí Jan	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994, 1998	1994, 1998	2
	Kubíček Tomáš	NK	BEZPP	2006, 2010	2006	1
	Minář Jaromír	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994, 1998, 2002, 2006, 2010	1994, 1998, 2002, 2006, 2010	5
	Minář Jaroslav	KDU-ČSL	BEZPP	1994, 1998	1994, 1998	2
	Minář Jiří	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994, 1998, 2002	1994	1
	Minář Jaroslav	NK	BEZPP	2002	-	0
	Minář Josef	NK	BEZPP	2010	-	0
Ing.	Minářová Dagmar	NK	BEZPP	2002, 2006, 2010	2002, 2006, 2010	3
	Morávek Václav	NK	BEZPP	1998,2006	-	0
	Ondrová Marie	NK	BEZPP	1998	1998	1
	Pecháček Tomáš	NK	BEZP	2010	-	0
	Rýznar Miroslav	NK	BEZPP	2002, 2006, 2010	2006, 2010	2
	Sita Alois	NK	BEZPP	2006	-	0
	Švéda Zdeněk	NK	BEZPP	1994, 1998	1994, 1998	2
	Turek Miroslav	NK	BEZPP	1998	1998	1
	Turek Viktor, ml.	NK	BEZPP	2002, 2006, 2010	2002, 2006, 2010	3
	Turek Viktor, st.	NK	BEZPP	2002	2002	1
	Vítková Stanislava	KDU-ČSL	KDU-ČSL	2002	2002	1

Zdroj: ČSÚ, volební server; zpracování autorky

Podle předchozího značení všech kandidátů je možné porovnat výsledek a četnost působení v zastupitelstvu. Protože rozměr místní politické scény není tak rozměrný jak v porovnávaném městě Štítý s dvěma tisíci obyvateli, je možné všechny politické aktéry

zaznamenat pomocí grafu a rozčlenit podle věkové kategorie na jednotlivá volební období a zpřehlednit celkový počet kandidátů do voleb. Ve volebním období 1994 - 1998 se volilo šestičlenné zastupitelstvo, do následujících volebních období již to bylo sedmičlenné. Zájem kandidátů se účastnit voleb se ustálil na počtu 11 kandidátů. Z přehledu je možné zjistit podíl vysokoškolsky vzdělaných zastupitelů, to dosud splňuje jen jeden kandidát. Z porovnávání přehledu kandidátů je možné zjistit, že volebního klání se účastí malý podíl žen. Tento důvod může mít prozaické pozadí právě v rozdílu druhu práce starosty na malé obci, kde mívá k sobě jen jednoho zaměstnance k vedení účetnických prací a administrativy a sám pak musí zajistit spoustu prací technického charakteru. Tento neporovnatelný rozdíl ve výkonu funkce starosty obce Horní Studénky s jedním zaměstnancem a města Štítý s aktuálně 17 zaměstnanci, vysvětluje příčinu malé účasti žen ve volbách. Oba porovnávané subjekty jsou obcemi I. stupně, rozdíl u města Štítý je ve výkonu matriční agendy pro územní obvod několika obcí.

GRAF 6: Rozčlenění všech kandidátů podle volebních období obce Horní Studénky

Zdroj: ČSÚ, volební server, zpracování autorky

K přehledu grafu 6 je vhodné doplnit průměrný věk kandidátů do voleb, což přehledně značí hned následující tabulka.

TABULKA 41: Průměrný věk kandidátů do komunálních voleb obce Horní Studénky.

Volební období	1994 – 1998	1998 – 2002	2002 – 2006	2006 – 2010	2010 – 2014
Průměrný věk	45 let	50,7	48,4	46,9	42
Podíl žen k/ počtu zastupitelstva	0/6	1/7	2/7	2/7	2/7
Průměrný podíl žen ve vedení v %	-	14,3	28,6	28,6	28,6

Zdroj: ČSÚ, volební server, vlastní zpracování autorky

Záměr opakovaného vstupu do komunální politiky byl jen okomentován zastupitelkou: „...asi to, chtít se zapojit a pomoci, baví mě něco pořádat, vyřizovat.“¹¹⁶

6.5 Hlavní témata lokální politiky

Obec ve svých aktivitách umožnila zřízení stavebních míst s nezbytnou infrastrukturou a stavební pozemky prodávala za cenu 30 tis. Kč, kde ještě nebyla hotová infrastruktura. Strategicky snížila prodejní cenu stavebního místa pod „štíteckou cenu“ a byla v tomto počínání velmi úspěšná. Hlavní lokální politiky vidí v rozvoji a udržení MŠ a ZŠ, dále zajišťovat zeleň, opravu autobusové zastávky, hřiště.¹¹⁷ Starosta obce upřesnil priority obce následovně: „Zateplení školy, opravu místní komunikace, opravu budovy Sokolovny (kterou má obec ve výpůjčce po rozpadu Sokola) a rekonstrukci hřiště.“¹¹⁸ Zhodnocení spolkového života bylo slovy: „U nás jsou fungujícím spolkem jen hasiči, jezdí na soutěže, pořádali táborák, ples; potom skauti, ale to asi není spolek; Sportovní klub Horní Studénky – pořádá každoročně „Sudový turnaj“.“¹¹⁹ Štěpící linie byly charakterizovány jako minimální, ke kterým ani není co dodat.

6.6 Dílčí závěry

Analyzované výsledky opět potvrzují charakteristiku zařazení do kategorie NO (nejmenší obce do 1700 obyvatel) Petra Jüptnera o vzájemné podpoře nezávislých kandidátů a příhodné charakteristice „superkoalic“. Způsob spolupráce bývá naprostou samozřejmostí a podle analyzovaného vývoje byl takový stav pro obec Horní Studénky dosud typickým. K této charakteristice přispívá i hodnocení způsobu kandidatury nezávislých, kdy každý sám za sebe obchází svoje příznivce, aby získal podpisy. Podle vyjádření tento způsob k volbám prostě v obci patří a chtějí i v tomto duchu pokračovat.

¹¹⁶ Dotazník č. 1/2012 se zastupitelkou obce ze dne 26. února 2012.

¹¹⁷ Dotazník č. 1/2012 se zastupitelkou obce ze dne 26. února 2012.

¹¹⁸ Dotazník č. 7/2012 se dne 29. února 2012

¹¹⁹ Dotazník č. 1/2012 se zastupitelkou obce ze dne 26. února 2012.

7 Obec Zborov – případová studie

7.1 Poloha, občanská vybavenost a ekonomické aktivity

Obec Zborov (IČ: 00853143) o rozloze 316 hektarů se rozkládá v nadmořské výšce 474 m v severní části Drozdovské vrchoviny. V současnosti svým počtem cca 230 obyvatel se počítá mezi malé obce. Obec protíná silnice II. třídy vedoucí z údolí od níže položené obce Klášterec vedoucí na západ do Horních Studének a Štítů. Také obec Zborov byla administrativně přisloužena v roce 1985 ke střediskové obci Štítý. V tomto období se podařilo rekonstruovat bývalou základní školu s přístavbou nového kulturního zařízení ke konání slavností, obřadů a kulturních vystoupení. Brzy po komunálních volbách 1990 občané využili zákonné úpravy v obecním zřízení a požádali o osamostatnění, které proběhlo v roce 1992. Od této doby obec píše svou novodobou historii.

Pečetní znamení této české vsi představovala kolmo postavená radlice a značí zemědělský původ. Počet obyvatel se i v této středně velké vsi od poloviny 19. stolní stále snižoval. Podle historických údajů v roce 1900 zde zůstalo z původních 500 usedlíků jen 391 v 75 domech, v roce 1950 na 278 obyvatel v 83 domech. Ubývání počtu obyvatel v pohraniční však bylo velmi typickým jevem, součást demografické revoluce. V historických pramenech je obec zmiňována až v roce 1464.¹²⁰ Po roku 1848 byl Zborov začleněn do obvodu okresního soudu v Šilperku (Štítý), který tvořil součást politického okresu Zábřeh. Za první republiky zde měla největší vliv lidová strana. Samostatnou školu v obci zřídili v roce 1858, před rokem 1976 pro malý počet dětí byla zrušena a děti dojížděly do školy v Horních Studénkách a do Štítů. Obhospodařování zemědělských pozemků bylo přislouženo v roce 1972 pod JZD HORAL Jedlí a představovalo tehdy pracovní příležitosti. Za prací většina obyvatel musela vždy dojíždět, největší podíl obyvatel pracuje v současnosti (rok 2012) ve Štítech, další část obyvatel dojíždí do papíren v Olšanech, jak upřesnil starosta obce Josef Pospíšil. Z občanského vybavení je pro obec nejdůležitější kulturní dům, který v sobě zahrnuje sídlo obecního úřadu (s jedním administrativním zaměstnancem), dále pohostinství, knihovnu a sál s kapacitou 250 míst. Jinak ze zajímavostí se v obci provozuje v zimním období lyžařský vlek, jehož majitel

¹²⁰BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z. a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*. Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7, s. 533.

Ladislav Jurásek¹²¹ vlastní ve Štítech kamenickou živnost. Z technické infrastruktury existuje jen dešťová kanalizace. „Plynofikace, zbudovaná v roce 2001 v hodnotě 2 mil. Kč, byla rozšířená pro provedenou zástavbu. Obec na přípojkách zaplatila asi 200 tis. Kč. Plynofikace se ale až tak moc nevyužívá, lidé zvažují alternativy vytápění. Obec má zájem budovat ČOV a splaškovou kanalizaci.“¹²² V obci je malý obchod. Obec nabízí příjemné a klidné prostředí k výstavbě rodinných domků. „V plánu je lokalitu rozšířit o 16 stavebních míst, ale problém je, že obec bude muset pozemky vykoupit. K lokalitě ještě nejsou přivedeny sítě.“¹²³ Analýza současné ekonomické a demografické situace obce, podpořena ukazateli vývoje let minulých, pomůže odkrýt tendence vývoje politického života v obci.

TABULKA 42: Porovnání ekonomické aktivity obyvatel obce Zborov ke sčítání let 2011, 2001, 1991

Porovnání ekonomické aktivity obce Zborov		26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991	
Obyvatelstvo celkem		233	211	236	
Ekonomicky aktivní		113	113	100	
v tom	zaměstnaní	99	96	99	
	z toho	zaměstnanci	81	81	.
		zaměstnavatelé	2	.	.
		osoby pracující na vlastní účet	5	.	.
nezaměstnaní		14	17	1	
Ekonomicky neaktivní		109	98	136	

Zdroj: ČSÚ, předběžné výsledky sčítání

Hodnocená obec vykazuje velmi malý podíl podnikatelských aktivit, který se projevuje v celkovém pomalém rozvoji obce. Vedení obce se snaží motivovat mladé rodiny k výstavbě domků. Od těchto opatření si vedení obce slibuje zvýšení počtu obyvatel. K vyhodnocení ekonomických faktorů je nezbytné posoudit míru nezaměstnanosti obyvatel obce, což názorně představuje následující soubor. Na první pohled je zřejmé, že míra nezaměstnanosti je v této malé obci vyšší než v porovnávaných Štítech a sousední obci Horní Studénky. Stav míry nezaměstnanosti dokonce vykazuje horší vývoj než je průměr celého okresu Šumperk.

TABULKA 43: Přehled vývoje nezaměstnanosti v obci Zborov za 10leté období.

Obec Zborov podle sledovaného období	Počet nezaměstnaných	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo v obci	Nezaměstnanost v %	Průměr okres Šumperk %

¹²¹ Pozn. autorky: Jediný nezávislý kandidát pro volební období 2010 – 2014.

¹²² Rozhovor č. 6/2012 ze dne 6. března 2012.

¹²³ Rozhovor č. 6/2012 ze dne 6. března 2012.

2/2001	18	116	15,5	11,7
2/2002	10	116	8,6	12,4
2/2003	15	113	13,3	12,4
2/2004	17	113	15,1	11,4
2/2005	16	113	14,2	11,9
2/2006	17	113	15,1	10,9
2/2007	13	113	11,5	8,9
2/2008	9	113	7,9	7,1
2/2009	13	113	11,5	12,8
2/2010	15	113	13,3	12,9
2/2011	14	113	12,4	-

Zdroj: Úřad práce Šumperk

Vývoj příjmové stránky rozpočtu je zaznamenán z následujícího přehledu porovnávaných období. Příjmy obce nejsou vysoké a předurčují obec spíše k nezbytné údržbě obecního majetku. Obec se dosud nepustila k vybudování zásadní technické infrastruktury, jak se to podařilo sousední obci Horní Studénky. Ukazatel dluhové služby k 31.12.2010 představuje pouhých 0,74 %, tedy v podstatě žádné dluhy a celková likvidita těchto dluhů je hodnocena ukazatelem 10,22.¹²⁴ Obec se dosud obávala přijmout větší finanční závazek vzhledem k ročnímu rozpočtu a možností splácení.

TABULKA 44: Vývoj příjmové části rozpočtu obce Zborov

Příjmy uvedeny v tis. Kč	2007	2008	2009	2010	2011
Příjmy celkem (po konsolidaci)	1 879	1 910	3 637	2 264	1 925
Daňové příjmy	1 410	1 645	1 472	1 619	1 621
daně z příjmu fyzických osob	357	383	346	376	391
daně z příjmu právnických osob	389	494	346	342	332
daň z přidané hodnoty	561	651	655	737	732
daně a poplatky z vybraných činností a služeb	65	61	65	74	84
daň z nemovitostí	38	56	60	91	92
ostatní daňové příjmy	-	-	-	-	-
Nedaňové příjmy	46	50	113	71	103
příjmy z vlastní činnosti	1 456	1 730	1 588	1 690	1 744
Kapitálové příjmy	-	36	3	0	0
Přijaté dotace	423	179	2 049	573	200
neinvestiční přijaté dotace (po konsolidaci)	423	179	482	377	200
investiční přijaté dotace (po konsolidaci)	-	-	1 567	196	0

Zdroj: ČSÚ, r. 2010, 2011 obec Zborov

¹²⁴ <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufismon/readDotaz.pl?obdobi=20101200&ico=303453> [2012-02-26]; pozn. autorky: ukazatel znamená, že krátkodobé likvidní prostředky kryjí krátkodobé závazky 10,22krát.

7.2 Demografická situace

Charakteristický vývoj počtu obyvatel ve Zborově v dlouhé časové řadě je možné doložit ze statistických údajů. Přehled ukazuje zlomové okamžiky snižování jeho počtu. Úbytek od porovnávaného roku 1869 má spíše klesající tendenci, a to až do roku 2001, kdy se počet obyvatel zastavil. Od této doby vykazuje pomalý růst k počtu 233 obyvatel. Růst počtu obyvatel potvrzuje efekt vyvolaný zvýšenou výstavbou rodinných domků.

TABULKA 45: *Historický vývoj počtu obyvatel obce Zborov*

Rok:	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet obyvatel:	457	430	389	391	415	417	378	278	291	218	246	236	211
Počet domů:	71	74	74	75	80	76	78	83	71	65	59	72	73
Rok:	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011			
Počet obyvatel:	218	219	223	221	223	224	222	224	227	233			

Zdroj: ČSÚ

Členění vývoje obyvatel podle věkových kategorií dokládá skutečnost, že obci se podařilo svou podporou stavebníkům udržet v obci mladé rodiny s malými dětmi. V obci je evidováno 36 dětí ve věku do 14 let. Za deset let od posledního sčítání se zvýšil počet ekonomicky aktivních obyvatel a v obci je evidováno 26 občanů ve věku 65 a více let. Počet dětí vzrostl i přes tu skutečnost, že v obci není školka a není ani škola. Tomuto příznivému vývoji napomáhá fakt, že sousední obec Horní Studénky, vzdálená něco málo přes 1 km, má prioritu udržet základní školu nižšího stupně a mateřskou školu pro své děti, vypomáhá svou politikou obci Zborov.¹²⁵ Tato symbióza zájmů pomáhá vyrovnávat důsledek chybějících školních a předškolních zařízení. Obec Horní Studénky se stala v podstatě „malým“ centrem pro zajištění základního školství. Tomu pak odpovídá i příznivý demografický vývoj v obci.

TABULKA 46: *Členění obyvatel obce Zborov podle věku.*

Obyvatelé obce Zborov podle věku			26.3.2011	1.3.2001	3.3.1991
Obyvatelé celkem			233	211	236
v tom ve věku	0 - 14 let	celkem	36	29	53
		muži	20	12	25
		ženy	16	17	28
	15 - 64 let	celkem	171	147	145

¹²⁵ <http://zborov.zabrezsko.cz/> [2012-02-27]

		muži	85	80	73
		ženy	86	67	72
	65 a více let včetně nezjištěno	celkem	26	35	38
		muži	10	14	14
		ženy	16	21	24

Zdroj: ČSÚ

Hodnocení obyvatel podle národnosti nepředstavuje jiný vývoj, než byl zaznamenán v sousední obci Horní Studénky. Stejná charakteristika se vztahuje i k hodnocení náboženské víry.

7.3 Vývoj komunální politiky od 90. let

Na začátku osamostatnění obce Zborov v roce 1992 nebyla politická scéna ničím překvapivá a odpovídala obecné charakteristice. Při vyhlášení komunálních voleb roku 1994 podávalo svou kandidátní listinu „Hnutí zemědělců“ pro volbu 7členného zastupitelstva pod vedením Josefa Pospíšila a strana KDU-ČSL se třemi kandidáty. Josef Pospíšil byl zvolen do funkce starosty a svou funkci opakovaně obhájil v každém volebním období až do současnosti (rok 2012), i když později už podávali kandidátní listinu jako „Sdružení nezávislých kandidátů“ a nebo jako „Sdružení nezávislých I.“ U kandidátů naprosto převládá charakteristika označení bez politické příslušnosti, což je dále předmětem analýzy. V posledních komunálních volbách roku 2010 KDU-ČSL již nepostavila kandidátní listinu a do voleb vstoupil nový politický aktér - podnikatel Ladislav Jurásek, NK. Jako nezávislý kandidát však v utkání se „Sdružením nezávislých I.“ (listina plně zaplněná) nemohl uspět, jeho počet 51 hlasů mu neumožnil získat žádný mandát. Jmenovaný kandidát Jurásek v předešlém volebním období 2006 - 2010 získal mandát za hnutí Sdružení nezávislých I., pro poslední volby 2010 – 2014 však zvolil jinou strategii, ale do zastupitelstva se tak nedostal. Sdružení nezávislých I. obsadilo plně všech 7 mandátů. *„Důvodem samostatné kandidátky byly zřejmě osobní důvody či neshody zřejmě při zasněžování provozu vleku, ale to jsou takové vedlejší věci.“*¹²⁶, informaci doplnil starosta Pospíšil. V obci není vybudován vodovod a podnikatel Jurásek pro popsané neshody využil vlastní formu kandidatury.

¹²⁶ Rozhovor č. 6/2012 ze dne 6 března [2012-03-06]

TABULKA 47: Vývoj zvolených zastupitelů obce Zborov od volebního období 1994

Hodnocení:	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	2010-2014
Hnutí zemědělců 1994-1998 Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení 1998-2002 Sdružení nezávislých I.: 2002 -2010	Pospíšil Josef, 44 let BEZPP, neuvolněný starosta	Pospíšil Josef, 48 let, NK BEZPP, neuvolněný starosta	Pospíšil Josef, 52 let BEZPP, neuvolněný starosta	Pospíšil Josef, 56 let BEZPP, neuvolněný starosta	Pospíšil Josef, 60 let BEZPP, neuvolněný starosta
Hnutí zemědělců 1994-1998 Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení 1998-2002 Sdružení nezávislých I.: 2002 -2010	Kubíček Adolf, Hnutí zemědělců, BEZPP 44 let	Kubíček Adolf, NK, BEZPP, 48 let	Kubíček Adolf, NK, BEZPP, 52 let	Kubíček Adolf, NK, BEZPP, 56 let	Kubíček Adolf, NK, BEZPP, 60 let
Hnutí zemědělců 1994-1998 Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení 1998-2002 Sdružení nezávislých I.: 2002 -2010	Večeř František, Hnutí zemědělců, BEZPP, 43 let	Večeř František, NK BEZPP, 47 let	Večeř František, NK BEZPP, 51 let	Haltmarová Zdeňka NK, BEZPP 59 let	Haltmarová Zdeňka NK, BEZPP 63 let
Hnutí zemědělců 1994-1998 Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení 1998-2002 Sdružení nezávislých I.: 2002 -2010	Ptáček Jiří, Hnutí zemědělců, BEZPP, 30 let	Ptáček Jiří, NK BEZPP, 34 let	Ptáček Jiří, NK BEZPP, 38 let	Halenčák Pavel NK, BEZPP 29 let	Kubíčková Božena, NK, BEZPP 37 let
Hnutí zemědělců 1994-1998 KDU-ČSL jako BEZPP 1998-2002	Ing. Kubíček František, Hnutí zemědělců, BEZPP, 40 l.	Ing. Kubíček František, KDU-ČSL BEZPP, 44 let	Poláchová Marie NK, BEZPP 51 let	Poláchová Marie NK, BEZPP 55 let	Poláchová Marie NK, BEZPP 59 let
	Rýznarová Eliška, KDU-ČSL, člen, 44 let	Šanovcová Alena, NK, BEZPP 45 let	Rýznarová Eliška, KDU-ČSL, člen, 52 let	Rýznarová Eliška, KDU-ČSL, člen, 56 let	Nýdecký Josef NK, BEZPP 47 let
	Švédová Drahomíra KDU-ČSL, BEZPP, 40 l.	Skřivánková Marie KDU-ČSL, BEZPP, 35 let	Hejl Jiří, NK, BEZPP 59 let	Jurásek Ladislav, NK, BEZPP 42 let	Ožvoldík Miroslav NK, BEZPP 35 let
Počet mandátů	7	7	7	7	7

Zdroj: ČSÚ, volební server

Přehled porovnává a hodnotí opětovné zvolení do zastupitelstva obce Zborov, ze kterého je možné vyčíst aktivní politické aktéry. Nejdlejší politickou kariéru představuje osobnost Josefa Pospíšila ve funkci starosta, který jako nezávislý kandidát hledal cestu zařazení do politické scény, v posledních třech volebních obdobích již pod hnutím „Sdružení nezávislých I.“. Podle vyjádření starosta Josefa Pospíšila tak sbírají podpisy pod jednu společnou kandidátku. Ve volebním období 2010 – 2014 získali ze své kandidátní

listiny 7 mandátů z 8 kandidátů. Druhým nejdéle působícím aktérem je Adolf Kubíček, který také opakovaně získával mandát od svých voličů, v obci pracuje jako předseda kontrolního výboru. Z parlamentní strany KDU-ČSL kandidovala Eliška Rýznarová, členka KDU-ČSL, která mandát obhájila 3krát, ale z rodinných důvodů se posledního volebního klání již neúčastnila a kandidátku nesestavila.

Pokusem vymínit se z jednostranné kandidátní listiny hnutí nezávislých vyzkoušel nezávislý kandidát Ladislav Jurásek, NK, který si postavil vlastní kandidátní listinu po vzoru sousední obce Horní Studénky, kde takový model funguje. V podmínkách Zborova však nebylo možné s jedním kandidátem proti plně naplněné kandidátce obstát. Výsledek lze posoudit v následujícím přehledu. V obci bylo zapsáno pro dny voleb 184 voličů a přišlo odvolit 124 občanů. Tedy kandidáta Juráska volilo 54,75 % přítomných voličů, což vůbec není špatný výsledek. Přitom výsledek skončil v podmínkách obce jako naprosté fiasko, protože volební zákon do komunálních voleb je v těchto podmínkách malých obcí naprosto nevyhovující a diskriminuje nezávislé kandidáty a napomáhá volbě systému stran a hnutí s plnou kandidátkou. Přitom tyto strany v tak malých obcích prakticky nefungují a kandidátní listinu skládají jen ze samých nestraníků. Malých obcí, jak bylo v teoretické části rozebíráno, je většina, přesto zákon o volbě do komunálních voleb preferuje obce a města se spektrem politických stran.

TABULKA 49: *Výsledek volby nezávislého kandidáta Ladislava Juráska*

Kandidátní listina:	Získaný počet hlasů:	Výsledek přepočtu nejvyšších podílů odpovídá mandátům:							Mandát získaný
Sdruž. nezávislých I.	601 hlasů	601	300,50	200,33	150,25	120,20	100,16	85,85	7
Ladislav Jurásek, NK	51 hlasů	51							0

Zdroj: ČSU, volební server

Následující souhrn porovnává volební účast voličů ve všech volebních obdobích do komunálních voleb od roku 1994 a porovnávávané údaje zohledňují výsledky voleb v ČR, Olomouckém kraji a městě Štítý. Z výsledků je jednoznačně doložená vysoká participace občanů v podobě volební účasti u komunálních voleb. Systém zdravého soupeření kandidátů z jedné kandidátní listiny i tak vyvolává zájem voličů vyjádřit svůj názor prostřednictvím voleb.

TABULKA 49: Volební účast voličů obce Zborov v komunálních volbách v porovnání v ČR

Volební účast komunálních voleb	1994 -1998	1998 – 2002	2002 – 2006	2006 – 2010	2010 – 2014
ČR v %	60,7	45,0	45,5	46,4	48,5
Severomoravský kraj v %	58,3	-	-	-	-
Olomoucký kraj v %	-	49,1	47,0	46,5	48,8
Okres Šumperk v %	66,1	52,8	50,0	47,9	50,5
Město Štítý %	79,5	67,5	59,9	58,1	62,6
Obec Zborov %	85,5	74,4	71,9	62,8	67,4
Počet voličů obce Zborov	172	172	178	183	184
Přišlo k volbám	147	128	128	115	124

Zdroj: ČSÚ, volební server

Pro celkové zhodnocení volební participace je zajímavé porovnat všechny formy volební účasti obyvatel do zastupitelských sborů. Analýzou bylo prověřeno, že vysoké volební participace je dosahováno ve všech typech voleb v porovnání s městem Štítý a průměrem ČR. Zájem voličů a o věci veřejné je hodnocen poměrně vysoko.

TABULKA 50: Porovnání volební účasti obyvatel Zborov do všech zastupitelských sborů

VOLBY	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR*							Městské zastupitelstvo				
	1990*	1992*	1996	1998	2002	2006	2010	1994	1998	2002	2006	2010
Obec Zborov	-	96,2	92,4	81,1	67,6	67,4	63,6	85,5	74,4	71,9	62,8	67,4
Město Štítý	96,9	91,1	84,1	78,9	62,8	64,7	60,1	79,5	67,5	59,9	58,1	62,6
Průměr ČR	96,8	85,1	76,4	74,0	58,0	64,5	62,6	60,7	45,0	45,5	46,4	45,5
	Senát Parlamentu ČR a volebních kol						Krajské zastupitelstvo			Evropská unie		
Rok	1996 (1)	1996 (2)	2000 (1)	2000 (2)	2006 (1)	2006 (2)	2000	2004	2008	2003 refer.	2004	2009
Obec Zborov	51,9	16,5	42,4	22,1	51,9	16,5	45,9	38,5	52,2	63,3	38,8	36,8
Město Štítý	37,2	32,4	32,9	15,5	43,8	12,1	33,1	32,7	41,7	51,2	28,3	28,9
Průměr ČR	35,0	30,6	33,7	21,6	42,0	20,7	33,6	29,6	40,3	55,2	28,3	28,2

Zdroj: ČSÚ, volební server

7.4 Lokální politické subjekty

Následující přehled hodnotí všechny kandidáty komunálních voleb od roku 1994 do současnosti. V seznamu převládá naprostá převaha kandidátů bez politické příslušnosti. Nezávislí zaplňovali společně dvě kandidátní listiny za politickou stranu nebo hnutí, neboť to byl nejjednodušší způsob, jak oslovit voliče. Výjimkou se stal pro komunální volby 2010 - 2014 Ladislav Jurásek, který předložil vlastní kandidátku NK. Co činí obec zajímavou je skutečnost, že v tak malé obci je zájem kandidovat. Tento počet kandidátů je

dokonce větší, než u sousední obce Horní Studénky, a to má obec Zborov nejméně o 100 obyvatel méně. Vysoká četnost úspěchů ve volbách je barevně odlišena u zastupitelů (3 a více). Výzkumem bylo v obci zjištěno, že systém politických stran nefunguje. Strany a hnutí se staly jen prostředníkem vstupu do samosprávy.

Tabulka 61: Přehled všech kandidátů podle abecedního seznamu do komunálních voleb v obci Zborov:

VŠ vzdělání	Kandidát - věk vstup do politiky	Navrhující strana	Politická příslušnost	Rok kandidatury	Rok zvolení	Počet kandidujících období
	Grúz Jan, 56 let	KDU-ČSL	BEZPP	1994		-
	Halenčák Pavel, 29 let	Sdružení nezávisl. I.	BEZPP	2006, 2010	2006	1
	Haltmarová Zdeňka, 56 l.	KDU-ČSL Sdružení nezávisl. I.	BEZPP BEZPP	2002 2006 2010	2006, 2010	2
	Hejl Jiří, 59 let	Sdružení nezávisl. I.	BEZPP	2002	2002	1
	Juráseš Ladislav	Sdružení nezávisl. I Ladislav Jurásek, NK	BEZPP BEZPP	2006 2010	2006 -	1
	Krmela Leonard, 44 let	Hnutí zemědělců Sdružení nezávisl. I	BEZPP BEZPP	1994 2002 2006	-	-
	Kubíček Adolf, 44, let	Hnutí zem. Sdružení nez.kand.- místní sdruž. Sdružení nezávisl. I.	BEZPP BEZPP BEZPP	1994 1998 2002 2006 2010	1994 1998 2002 2006 2010	5
Ing.	Kubíček František, 40 let	Hnutí zem., KDU-ČSL	BEZPP BEZPP	1994 1998 2002, 2006	1994 1998 -	2
	Kubíčková Blanka, 22 let	Sdružení nezávisl. I.	BEZPP	2006	-	-
	Kubíčková Božena, 37 let	Sdružení nezávisl. I.	BEZPP	2010	2010	1
	Nýdecký Josef, 39 let	Sdružení nezávisl. I.	BEZPP	2002 2010	- 2010	1
	Ožvoldík Miroslav, 35 let	Sdružení nezávisl. I.	BEZPP	2010	2010	1
	Pospíšil Josef, 44 let	Hnutí zem. Sdružení nez.kand.- místní sdruž.	BEZPP BEZPP BEZPP	1994 1998 2002 2006	1994 1998 2002 2006	5

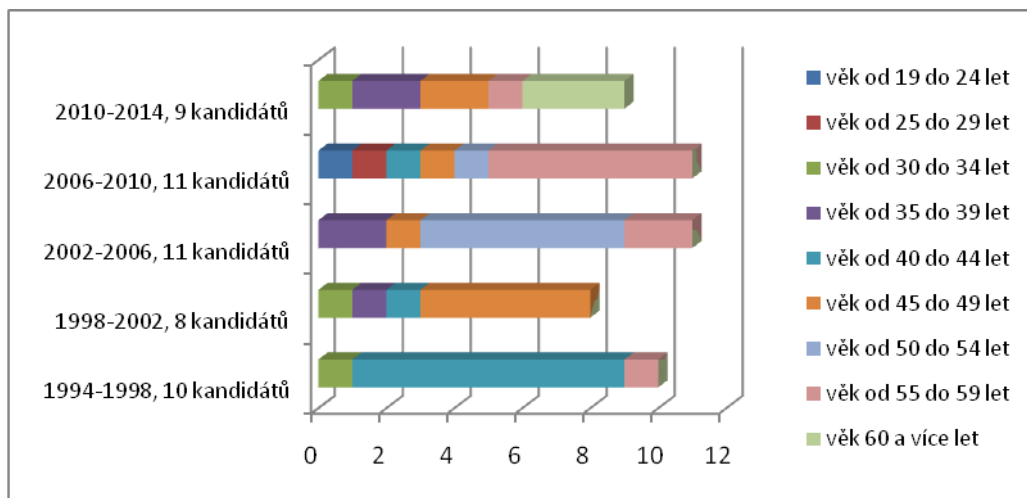
		Sdružení nezávisl. I.		2010	2010	
	Poláčková Marie, 51 let	Sdružení nezávisl. I.	BEZPP	2002, 2006, 2010	2002, 2006, 2010	3
	Ptáček Jiří, 30 let	Hnutí zem. KDU-ČSL Sdružení nezávisl. I.	BEZPP BEZPP BEZPP	1994, 1998, 2002	1994, 1998, 2002	3
	Rýznarová Eliška, 44 let	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1994 1998 2002 2006	1994 - 2002 2006	3
	Skřivánková Marie, 35 let	KDU-ČSL	BEZPP	1998	1998	1
	Šanovcová Alena, 45 let	Sdružení nez.kand.- místní sdruž.	BEZPP	1998	1998	1
	Šanovec Jan 43 let	Hnutí zemědělců	KSČM	1994	-	-
	Šváb Miroslav, 46 let	KDU-ČSL	BEZPP	2006	-	-
	Švédová Dramomíra	KDU-ČSL	BEZPP	1994	1994	1
	Večeř František, 43 let	Hnutí zem. Sdružení nez.kand.- místní sdruž. Sdružení nezávisl. I.	BEZPP BEZPP BEZPP	1994 1998 2002	1994 1998 2002	3

Zdroj: ČSÚ, volební server

Politické aktéry vstupujících do voleb je vhodné podrobit průzkumu podle věkové kategorie, aby bylo možné identifikovat, zda mladí lidé mají zájem o práci v samosprávě. Výsledek potvrdil, že mladí lidé se pokouší oslovit voliče v rámci komunální politiky. „Trochu zájem někteří mají, naposledy se nám podařilo na kandidátní listinu získat tři mladé lidi. Jinak sehnat lidi docela problém je,“¹²⁷ tak hodnotil situaci starosta k formování kandidátní listiny.

¹²⁷ Rozhovor č. 6/2012 ze dne 6. března 2012.

GRAF 7: Rozčlenění všech kandidátů podle volebních období obce Zborov.

Zdroj: ČSÚ, volební server; zpracování autora

7.5 Hlavní témata lokální politiky

V současnosti obec plánuje dle slov starosty obce Josefa Pospíšila řešit: „*Sháníme dotace na sedlovou střechu šaten, potom chceme řešit novou zbrojnici, plánujeme shánět dotace na chodníky. Musíme nachystat výkup pozemků, ten bude hodně složitý, na výstavbu dalších 16 domků. Chceme dodělat menší multifunkční hřiště u koupaliště.*“¹²⁸ Na otázku co by chtěli dosáhnout v obci a on sám odpověděl: „*Chtěl jsem něco zlepšit, zlepšit život v obci. Chtěl bych větší soudržnost lidí, aby se víc lidí zajímali o společné a nehráli si jen na vlastním.*“¹²⁹ Svazek Mikroregionu Zábřežsko dle rozhovoru se starostou pomáhá především s administrativou pro dotační tituly. Podařilo se obci s pomocí státu v minulém roce zajistit opravu kříže - kulturní památky, která stála na 400 tis. Kč a na kterou získali dotaci ve výši 50 %.

7.6 Dílčí závěry

Hodnocená analýza politického vývoje přesně potvrzuje charakteristiku obce zařazení do kategorie NO (nejmenší obce do 1700 obyvatel) Petra Jüptnera o vzájemné podpoře nezávislých kandidátů a příhodné charakteristice „superkoalic“.¹³⁰ Způsob spolupráce mezi nezávislými kandidáty dokonce na společné listině potvrzuje teorii „superkoalice“, kdy získávají podpisy na jednu společnou kandidátní listinu. „*Pocity*

¹²⁸ Rozhovor č. 6/2012 ze dne 6. března 2012.

¹²⁹ Rozhovor č. 6/2012 ze dne 6. března 2012.

¹³⁰ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 83 – 84.

spřízněnosti a blízkosti, na co apelují především politici malých obcí a není to jen ve volební kampani, je to přání, které by si přáli naplnit“,¹³¹ se v podstatě potvrdilo.

8 Konečný závěr.

Jednotlivé případové studie obcí Štítý, Horní Studénky a Zborov byly krátce hodnoceny v každé závěrečné části. Volba osamostatnění obcí Zborov a Horní Studénky (oddělení od Štítů) je zpětně vnímána a hodnocena jako nejlepší řešení a spokojenost s tímto stavem nepřímo ovlivňuje vysokou volební participaci občanů do všech typů voleb nad celorepublikový průměr. Vliv socioekonomických faktorů regionu byl podrobně analyzován, nejobširněji v případové studii Štítů, kde vyústil SWOT analýzou.

Výsledky práce potvrdily skutečnost, že politický proces ve všech zkoumaných obcích Štítý, Horní Studénky a Zborov má silně personalizovaný charakter, a to již od počátku zkoumaného vývoje (1990). Po provedených analýzách politického dění porovnávaných obcí byla dedukcí odvozena přímá souvislost vlivu počtu obyvatel obce na charakter a vývoj politických aspektů a aktérů politického života. Výsledky charakteristik procesu podporují teoretické závěry Petra Jüptnera o čtyřech velikostních kategoriích obcí s charakteristickým popisem aktivit nezávislých kandidátů, či nezávislých hnutí a systémem parlamentních stran. Samotná práce se v teoretické části detailně zabývá jak teoretickou koncepcí Petra Jüptnera, tak v praktické části navazuje analýzou charakteristik politického procesu a hodnotí individuální vývoj místního stranického spektra, které pak začleňuje do zmíněné teoretické koncepce.

Charakteristika politického vývoje Štítů přesně zapadá do velikostní kategorie charakteristiky **obce menší střední velikosti** (MSO s orientačním počtem 1701 – 9000 obyvatel) a výsledky výzkumu v celé šíři teorii Petra Jüptnera potvrzují. V obcích tohoto typu se láme poměr sil mezi nezávislými kandidáty a politickými stranami, kde v politické straně rozhodují „jádra“ tvořená několika aktivisty politické strany. Strany fungují příznačně řečeno slovy Petra Jüptnera jako určité „prázdné nádoby, které jsou těmito „jádry“ a jejich křovím naplněny.“¹³² Strany nevyvíjí přílišnou aktivitu, a tak voliči hodnotí stranu jako osobnosti na kandidátních listinách. Štěpící linie ve Štítech byly

¹³¹ BALÍK, S., *Komunální politika*. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 2009, Grada, s. 29.

¹³² JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 88.

zaznamenány velmi intenzivně ve volebním období 2002 – 2006, kdy se „parlamentní strany“, zastupované „jádre“ nemohly smířit s pozicí opozičních stran a prohry ve volbách. Po návratu parlamentních stran (zastupovaných „jádre“) do vedení města se situace uklidnila, neboť „opoziční boj“ už přestal mít smysl.

Na podmínkách obcí Horní Studénky (360 obyvatel) a Zborov (230 obyvatel) lze politický život zařadit do kategorie **nejmenších obcí** (NO s počtem do 1700 obyvatel) s charakteristikou vzájemné podpory nezávislých kandidátů a příhodné označení „superkoalic“. Způsob spolupráce a dělby práce bývá naprostou samozřejmostí a pro takový model obcí typickým. Charakteristiku podporuje hodnocení způsobu kandidatury nezávislých, kdy každý sám za sebe obchází v obci svoje příznivce, aby získal podpisy samostatně (u kandidátů obce Horní Studénky). Ve Zborově se praktikuje způsob společné kandidátní listiny nezávislých a shánění podpisů se nechává na lídru této listiny. Pokud si však podá nezávislý kandidát kandidaturu samostatně,¹³³ tak už sám nemá šanci uspět s plně naplněnou kandidátní listinou nezávislých kandidátů a volební zákon se stává diskriminačním. „*Pocity spřízněnosti a blízkosti, na co apelují především politici malých obcí a není to jen ve volební kampani, je to přání, které by si přáli naplnit.*“¹³⁴ „*Samosprávě nejmenších obcí tak zpravidla vládou nezávislí kandidáti v nejrůznějších podobách – jako jednotlivci, sdružení nebo nezávislí na kandidátkách stran. Při případném „politickém vyjednávání“ se termín „koalic“ prakticky nepoužívá, jakási „superkoalice“ bývá samozřejmostí. Političtí aktéři v malých obcích často zdůrazňují, že musí táhnout za jeden provaz a příslušnost k jednotlivým stranám nemá žádný význam.*“¹³⁵ Všechny tyto myšlenky byly výzkumem potvrzeny.

Způsobu volebního chování a „preferenci stran“ na komunální úrovni otevřel cestu právě samotný volební zákon, který jednak neklade žádné překážky pro registraci nestraníků v rámci kandidátní listiny parlamentních stran, ale v důsledku ztěžuje formu kandidatury samotných nezávislých kandidátů. „Spřátelené parlamentní strany“ využívají cílených výhod volebního zákona ve svůj prospěch obsazováním předních míst kandidátky a mnohdy odmítají připustit lepší volební výsledek svým volebním „rivalům“, a tak

¹³³ Pozn. autorky: případ nezávislý kandidát Jurásek v obci Zborov.

¹³⁴ BALÍK, S., *Komunální politika*. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 2009, Grada, s. 29.

¹³⁵ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 84.

uzavírají účelové koaliční dohody.¹³⁶ V rámci volební kampaně velmi tvrdě usilují o získání mandátů, třeba i nečistým bojem. Šíření pomluv na malém městě nelze ani zastavit či překazit a konečné výsledky mohou být tímto zásadně ovlivněny. Nezávislý samostatný kandidát nemůže plně naplněné kandidátní listině strany (aktivisté a křoví) konkurovat a z boje odchází jako poražený. Pokud komunitní studie malých obcí a obcí menších střední velikosti opakovaně potvrzují výsledky výzkumu s naprostou převahou nezávislých kandidátů, tak zůstává s podivem, že tento diskriminační prvek preference stran z volebního zákona nebyl dosud pozměněn.

V komunální legislativě nebyla prosazena ani přímá volba starosty, proto přímý vztah voliče a kandidáta by měl být ve volbách jednoznačně zachován a měl by být pro demokratický proces prioritou číslo jedna. V teoretické části práce se odrazila naprostá výrazná většina malých obcí našeho státu se spektrem nestraníků, bylo by však vhodné přizpůsobit těmto skutečnostem také volební zákon. Rovněž za nešťastné považuji pravidlo ovlivňování pořadí na kandidátní listině s 10% navýšením počtu hlasů než je průměr kandidátky u nižších pozic a navrhuji jeho zrušení. Tím by se mohl narovnat špatně nastavený vztah voliče a kandidáta a důsledky by vedly k vyšší participaci občanů v komunální politice, což by mělo být společným zájmem. Systém politických parlamentních stran korupčními kauzami nám bere naději na změnu, tak proč diskriminační pravidla z volebního zákona nevy pustit.

Provedený výzkum vedl k objasnění vzniku lokálních politických systémů tří porovnávaných obcí a ve svém výsledku dovedl k jednoznačnému potvrzení teoretických závěrů Petra Jüptnera.¹³⁷

¹³⁶ Pozn. autorky: jak bylo zaznamenáno v samotných Štítech se systémem politických stran.

¹³⁷ JÜPTNER, P., *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue, 2. prosinec 2004, s. 84 - 88.

9 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace:

BALÍK, S. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: GRADA, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, S. *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-3211-1.

BALÍK, S. *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In: Fiala, P., Strmiska, M. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: CDK, 2005.

BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK Jan, HAJNÝ, Petr, KOPŘIVA, Radek, NEUMANOVÁ, Tereza, (Eds.). *Obce jako aktéři politického procesu. Komunitní studie regionálních politických systémů a problematika metodiky jejich zpracování*. ČZU v Praze, PEF, Katedra humanitních věd, 2005. ISBN 80-213-1326-9.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-00-4.

ČMEJREK, Jaroslav a kol. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. Praha: Kernberg Publishing, s. r. o., 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života v obcích*. České Budějovice: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3061-5.

OUTLÝ, J., *Volby do zastupitelstev v obcích- vývoj a souvislosti*. In: Šaradín, P., Outlý, J. (eds.) *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: UP, 2004.

BARTOŠ, J., BRACHTL, Z., DAVID, Z. a spol., *Vlastivěda Šumperského okresu*, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, ISBN 80-85083-02-7.

Vysokoškolská kvalifikovaná práce (bakalářská) – publikovaná:

VALENTOVÁ, Dana. *Normotvorná pravomoc obcí a krajů*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Kabinet knihovnictví, 2004. Vedoucí diplomové práce JUDr. Jana Jurníková, Ph.D.

Článek seriálové publikaci:

JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue* č. 2, 2003.

KOUDELKA, Zdeněk. K ústavní charakteristice samosprávy. *Parlamentní zpravodaj* č. 1, 2000.

LAUERMANNOVÁ, M., *720 let Štítů 1278 – 1998*. IRIS s. r. o. Olšany, 1998.

RÝZNAR, V., *Štíty 1278-1978*, Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, závod Šumperk, 1978, povoleno MK ČSR 59-136-77.

RÝZNER, J., RÝZNAR, V., *Horní Studénky*. MNV v Horních Studánkách, 1971, povol. ONV v Šumperku, č.1-11-71-jv.

Kronika města Štíty r. 1989, r. 1990. Uloženo u MěÚ Štíty.

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práva a svobod jakou součást ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně některých zákonů

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Internetové odkazy:

- Stránky KDÚ-ČSL, <http://www.kdu-csl.cz/Regiony/Kraje/Olomoucky-kraj/Sumperk.aspx> [2012-02-21]
- Stránky ODS, odkaz na místní organizaci, http://ods-sumperk.cz/ms_ods_stity_marie_hansmannova [2012-02-27]
- Český statistický úřad – www.czsv.cz
- Integrovaný portál MPSV – <http://portal.mpsv.cz>
- Volební server ČSÚ – www.volby.cz

- Webové stránky obce Štítý – www.stity.cz, <http://www.stitecko.cz/history.php> [2012-01-22]
- Webové stránky obce Horní Studénky – www.hornistudenky.cz [2012-02-21]
- Webové stránky obce Zborov - <http://zborov.zabrezsko.cz/> [2012-02-27]
- Mapový portál - <http://www.google.cz/web> [2012-03-23]
- Stránky Základní školy Štítý - www.zsstity.cz [2012-02-15]
- Sportovní areál - <http://www.skiparkcervenavoda.cz> [2012-02-17]
- Portál MF ČR o dluhové službě - <http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufismon/readDotaz.pl?obdobi=20101200&ico=303453> [2012-02-26]
- Stránky Domov důchodců Štítý - <http://www.domovstity.cz/o-nas> [2012-02-15]
- Zpravodaj „Štítecký list“ v elektronické podobě, dosah i do let minulých – <http://www.stity.cz/index.php?a=cat.30>
- Stránky pro přihlášky „Sudový turnaj“ Horní Studénky - www.sudak.ic.cz [2012-02-21]
- Výše hrubých mezd ČSÚ - http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz120511_analyza11.doc [2012-02-09]

Ústní a písemná sdělení:

1. Minářová, D.: Dotazník. Horní Studénky. 26. února 2012, (zastupitelka obce).
2. Šanovcová, B.: Dotazník. Zborov. 26. února 2012, (zaměstnanec obce).
3. Směšný, I.: Dotazník. Štítý. 27. února 2012, (předseda MO KSČM).
4. Sojáková, B.: Dotazník. Zábřeh. 29. února 2012, (bývalá starostka).
5. Hansmannová, M.: Dotazník. Štítý. 6. března 2012, (bývalá starostka, místopředsedkyně MO ODS).
6. Pospíšil, J.: Ústní sdělení. Zborov. 6. března 2012, (starosta obce).
7. Minář, J.: Ústní sdělení. Horní Studénky. 29. února 2012, (starosta obce).
8. Bednářová, S.: Ústní sdělení. Štítý. 15. března 2012, (člen MO KDU-ČSL).
9. Haltmar, P.: Dotazník. Štítý. 5. března 2012, (předseda MO KDU-ČSL).
10. Vogel, J.: Dotazník. Štítý. 5. března 2012, (starosta města).
11. Šváb, M.: Dotazník. Zborov. 26. února 2012, (občan obce)
12. Smrčková, S.: Dotazník. Štítý. 26. února 2012, (zaměstnanec města).

Použité zkratky:

ODS – Občanská demokratická strana

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

NK – nezávislý kandidát

SNK – Sdružení nezávislých kandidátů

SLDB – sčítání lidu, domů, bytů

EP – Evropský parlament

EU- Evropská Unie

JPO II: Jednotka požární ochrany II. stupně

10 Seznam tabulek

Č. 1 – Zákonné vymezení velikosti zastupitelstva podle počtu obyvatel. Strana 20.

Č. 2 – Počet obcí v českých zemích v letech 1921 – 2008. Strana 24.

Č. 3 – Velikostní skupiny obcí podle stavu k 01.01.2008. Strana 25.

Č. 4 – Minimální nutná podpora pro kandidaturu NK a SNK od roku 1990. Strana 29.

Č. 5 – Statistický přehled vývoje počtu obyvatel ve vybraných letech ve Štítech. Strana 38.

Č. 6 – Vývoj počtu obyvatel a domů od roku 1869 do roku 2001. Strana 39.

Č. 7 – Vybrané ukazatele počtu obyvatel okresu, věkové struktury, města Štíty a místních částí k roku 2001. Strana 39.

Č. 8 – Ukazatelé vývoje stavu počtu obyvatel roků 2001, 2008, 2009, 2011 a 2012 podle místních částí města Štíty. Strana 40.

Č. 9 – Vybrané ukazatele vývoje věkové struktury ke stavu počtu obyvatel k 31.12.2010 okresu Šumperk, města Štíty. Strana 41.

Č. 10 – Průměrný věk obyvatel ve Štítech. Strana 41.

Č. 11 – Stav zaměstnanců největší firmy ve Štítech Klein & Blažek, s. r. o. Strana 42.

Č. 12 – Stav zaměstnanců firmy ZEAS a. s. Strana 42.

Č. 13 – zaměstnanců firmy ZK Kovovýroba Žerníček. Strana 42.

Č. 14 – Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců v časové řadě od 2006 – 2011 ve Štítech. Strana 43.

Č. 15 – Převažující hospodářská činnost a právní forma subjektů ke dni 31.12.2010. Strana 43.

Č. 16 – Nezaměstnanost ve městě Štíty. Strana 44.

- Č. 17 – Kategorizace činností podle odvětví pro následující grafické znázornění. Strana 46.
- Č. 18 – Porovnání obyvatelstva města Štíty podle národnosti. Strana 47.
- Č. 19 – Obyvatelstvo podle náboženského vyznání za město Štíty. Strana 47.
- Č. 20 – Vývoj počtu žáků ZŠ Štíty. Strana 48.
- Č. 21 – Vývoj příjmů rozpočtu města Štíty. Strana 50.
- Č. 22 – Výsledky českých hlasů do PS r. 1925, 1929 a 1935. Strana 57.
- Č. 23 – Výsledky voleb do městského zastupitelstva ve Štítech. Strana 57.
- Č. 24 - Zvolení zastupitelé města Štíty podle volebních období. Strana 60.
- Č. 25 - Vývoj stranictví u zvolených aktérů od voleb 1990, prvek vysokoškolského vzdělání (VV). Strana 63.
- Č. 26 - Hodnocení průměrného věku zastupitelů. Strana 65.
- Č. 27 - Srovnávací vývoj volební účasti v komunálních volbách. Strana 6.
- Č. 28 – Porovnání volební účasti voličů ve Štítech v ČR v %. Strana 67.
- Č. 29 – Porovnání ekonomické aktivity obyvatel ke sčítání let 2011, 2001, 1991. Strana 78.
- Č. 30 – Vývoj stavu nezaměstnanosti v obci za období 10 let. Strana 78.
- Š. 31 – Vývoj příjmu rozpočtu obce Horní Studénky za období 2007 až 2011. Strana 79.
- Č. 32 – Vývoj počtu obyvatel a domů obce Horní Studénky v dlouhé časové řadě. Strana 80.
- Č. 33 – Věková struktura obyvatel obce Horní Studénky v porovnání let 1991, 2001, 2011. Strana 80.
- Č. 34 – Hodnocení obyvatel Horních Studének podle národnosti za roky 2011, 2001, 1991. Strana 81
- Č. 35 – Hodnocení obyvatel obce Horní Studénky podle náboženské víry v porovnání let 2011, 2001,1991. Strana 81
- Č. 36 - Hodnocení užívání bytů a vybavenosti obce Horní Studénky za období 2011, 2001, 1991. Strana 81.
- Č. 37 – Vývoj volebních výsledků obce Horní Studénky od volebního období 1990. Strana 83.
- Č. 38 – Porovnání volební účasti komunálních voleb obce Horní Studénky od r. 1994. Strana 84.
- Č. 39 – Porovnání participace občanů do vyšších zastupitelských sborů obce Horní Studénky. Strana 85.
- Č. 40 – Rozdělení kandidátů podle politické příslušnosti volebních období obce Horní Studénky. Strana 86.
- Č. 41 – Průměrný věk kandidátů do komunálních voleb obce Horní Studénky. Strana 88
- Č. 42 – Porovnání ekonomické aktivity obyvatel obce Zborov ke sčítání let 2011, 2001,1991. Strana 90.

- Č. 43 – Přehled vývoje nezaměstnanosti v obci Zborov za 10leté období. Strana 91.
- Č. 44 – Vývoj příjmové části rozpočtu obce Zborov. Strana 91.
- Č. 45 – Historický vývoj počtu obyvatel obce Zborov. Strana 92.
- Č. 46 – Členění obyvatel obce Zborov podle věku. Strana 93.
- Č. 47 – Vývoj zvolených zastupitelů obce Zborov od volebního období 1994. Strana 94.
- Č. 48 - Výsledek volby nezávislého kandidáta Ladislava Juráska. Strana 95.
- Č. 49 - Volební účast voličů obce Zborov v komunálních volbách v porovnání v ČR. Strana 97.
- Č. 50 - Porovnání volební účasti obyvatel Zborov do všech zastupitelských sborů. Strana 96.

Seznam grafů:

- Graf 1 - Porovnání stavu průměrné hrubé měsíční mzdy v krajích za 1. až 3. čtvrtletí 2011. Strana 45.
- Graf 2 - Dosahované průměrné mzdy podle druhu odvětví v porovnání roků 2007 a 2011. Strana 46.
- Graf 3 - Porovnání volební účasti města Štítý a ČR v % od roku 1990 – 2010. Strana 67.
- Graf 4 - Složení kandidátních listin podle věku pro volební období 2010 – 2014. Strana 70.
- Graf 5 - Porovnání participace obyvatel Horní Studénky do zastupitelstva obcí. Strana 86.
- Graf 6 - Rozčlenění všech kandidátů podle volebních období obce Horní Studénky. Strana 88.
- Graf 7 - Rozčlenění všech kandidátů podle volebních období obce Zborov. Strana 100.

11 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Dožínkový průvod v Polsku 2011

Zdroj: Město Štíty, www.stity.cz

Obrázek č. 2: Gastronomická soutěž Svátek kapra v Polsku, r. 2011

Zdroj: Město Štíty, www.stity.cz

Obrázek č. 3: Partnerské dny s „Italy“, prohlídka Olomouckého kraje r. 2011

Zdroj: Město Štíty, www.stity.cz

Obrázek č. 4: Radnice ve Štítech, r. 2010, (bývalá budova soudního a berního okresu, instituce zřízena roku 1848, viz strana 34.)

Zdroj: Město Štíty, www.stity.cz

Obrázek č. 4: Letecký snímek města Štítý, r. 2010

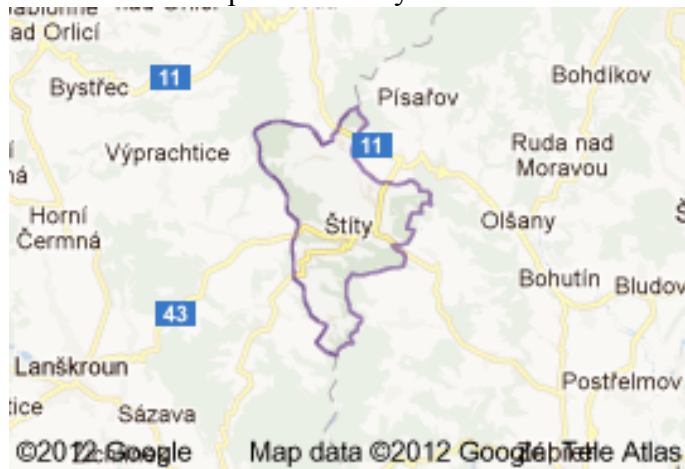
Zdroj: Město Štítý, www.stity.cz

Obrázek č.5: Cyklozávod Rampušák, Štítý 2010

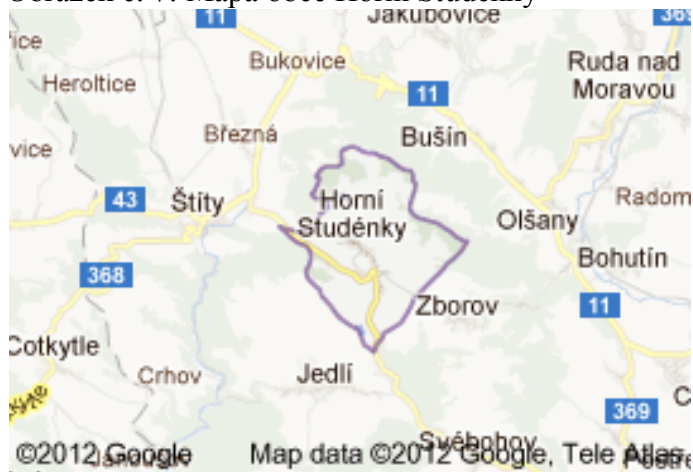
Zdroj: : Město Štítý, www.stity.cz

Obrázek č. 6: Mapa města Štíty

Zdroj: : <http://www.google.cz/web>

Obrázek č. 7: Mapa obce Horní Studénky

Zdroj: <http://www.google.cz/web>

Obrázek č. 8: Mapa obce Zborov

Zdroj: : <http://www.google.cz/web>

Obrázek č. 9: Den Mikroregionu 2011 ve Štítech (spojeno s jarmarkem)

Zdroj: Město Štíty, www.stity.cz

Obrázek č. 10: Den Mikroregionu 2010 ve Štítech (spojeno s jarmarkem)

Zdroj: Město Štíty, www.stity.cz